

International
Labour
Organization

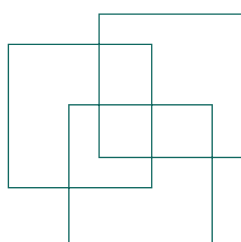

د سولې او مقاومتوالي په موخه، د ګومارنې او
مناسب کار لپاره، د کارګرانو لارښود
(۲۰۵) ګڼه سپارښت لیک

ACTRAV

د کارګرانو د فعالیتونو دفتر

د سولې او مقاومتوالي په موخه، د ګومارنې او
مناسب کار لپاره، د کارګرانو لارښود
(۲۰۵) ګڼه سپارښت لیک

د کاپي حق د کار نړیوال سازمان لپاره خوندي دی، ۲۰۱۹

لومړۍ چاپ: ۲۰۱۹

د کار نړیوال دفتر خپرونې، د کاپي رایټ د نړیوال کنوانسیون د ۲ پروتوکول په چوکاټ کې د کاپي له حق څخه برخمن دی. له دې سره سره، د دغو خپرونو لنډیزونه یا غورچاڼې د سرچینې د یادونې په شرط، له جواز پرته بیا خپور شي. د دغو خپرونو د بیا چاپ یا ژباړې حق د ترلاسه کولو په موخه، باید د کار نړیوال سازمان د خپرونو (حقونو او مجوز) په تړاو، د کار نړیوال دفتر، CH-۱۲۱۱ ژنیو ۲۲، سویس، یا د دغه ایمیل له لارې: rights@ilo.org خپل غوښتنلیک وړاندې کړي. د کار نړیوال سازمان دفتر د دغه ډول غوښتنلیکونو له ترلاسه کېدو هرکلی کوي.

د سولې او مقاومتوالي په موخه، د ګومارنې او مناسب کار لپاره د کارګرانو د لارښود (۲۰۵ ګڼه) سپارښتلیک / د کار نړیوال دفتر، د کارګرانو د فعالیتونو دفتر. ژنیو: د کار د فعالیتونو دفتر. ۲۰۱۹.

د کار نړیوال سازمان په خپرونو کې کارول شوي سندونه، چې د ملګرو ملتونو له کړنلارو سره سم دي او په هغه کې وړاندې شوي مطالب، د کوم هېواد، سیمې یا خاورې یا ادارو په اړه یې یا د هغوی د پولو د ټاکلو په تړاو د کار نړیوال دفتر د لید او باور څرګندويي نه کوي. په ځېړنو، تحقیقاتو او نورو مطالبو کې د بیان شویو لیدلورو مسوولیت یوازې د لیکوالانو پر غاړه دي او د هغوی خپراوي، د کار نړیوال دفتر له خوا یې د تایید په مانا نه ده. په دغو خپرونو کې د شرکتونو، محصولاتو او سوداګریزو تولیداتو د نومونو یادونه یا ورته اشاره، د کار نړیوال دفتر له خوا یې د تایید په مانا نه دي، همدا راز له یو شرکت، ځانګړي محصول یا سوداګریزې پروسې په دغو خپرونو نه یادونه، د هغوی د نه منلو په مانا نه ده.

د کار نړیوال سازمان خپرونې او دیجیتلي توکي یې کولی شي، د عمده پلورونکو او دیجیتلي وېش د عامل سیستمونو له لارې ترلاسه کړي یا په مستقیمه توګه د دغه برېښنايي پټې له لارې: ilo@turpin-distribution.com سپارښتنه وکړي. د نورو معلوماتو لپاره، زموږ له بېلګې څخه:

www.ilo.org/publns لیدنه وکړئ او یا د دغه برېښنالیک: ilopubs@ilo.org سره اړیکه ونیسئ.

دغه خپرونې، د کار نړیوال سازمان د وېش، د سندونو د خپراوي او خپرونو ځانګړې له خوا چمتو شوي دي.

ګرافیکي ډیزاین، ټایپ، د چاپي نسخې چمتو کول، د کاپي ایډیت، تصحیح، چاپ، برېښنايي خپراوي او وېش.

د کار نړیوال سازمان د وېش، د سندونو د خپراوي او خپرونو ځانګړې، هڅه کوي، ترڅو د باثباته چاپیریال ساتنې د ټولنیزې مسوولیت مننې، کړنلارې ته په پام سره، له هغو کاغذونو څخه کار واخلي، چې سرچینه یې مدیریت شوی ځنګلونه وي.

کوډ: MAS-REP

د دې کار اصلي نسخه د نړيوال کار دفتر ژينيو لخوا «د سولې او تحليل وړانديز لپاره گمارنې او د پام وړ کار ته د کارموندنو لارښود» (۲۰۵ مې گڼې) تر سرليک لاندې خپور شوی.

د کاپي حق © ۲۰۱۹ د کار نړيوال سازمان
دري او (پښتو) د ژباړې حق © د فريدریش ایبرټ بنسټ
د اجازې سره ژباړل او بیا خپرول

د کار نړيوال سازمان په خپرونو کې ځای پرځای شوی ډیزاینونه، کوم چی د ملگرو ملتونو کړنو سره مطابقت لری، او پدې کې د موادو وړاندې کول د کوم هیواد د قانوني برخې په اړه د کار نړيوال دفتر لخوا د هېڅ نظر څرگندونه نه کوي. سیمه یا د سیمې چارواکو یا د دوی د سرحدونو د محدودولو په اړه کومی اندیښنی ته اشاره نکوی.

په مطالعاتو او نورونظرونو په څرگندونو کی د رایو مسؤلیت او خپرونه د دوی د لیکوالانو پوری اړه لری. دغه نظریات د کار د نړيوال دفتر لخوا نه تایید وی. د شرکتونو او سوداگریزو محصولاتو او پروسو نومونو ته مراجعه د نړيوال کار دفتر لخوا د دوی تایید په معنی نه دی، او د کوم ځانگړي شرکت، سوداگریزو محصولاتو یا پروسې په ذکر کې کومه ناکامي د نه منلو نښه نده.

ژباړه: د فريدریش ایبرټ بنسټ - افغانستان

په پام سره څرنگه کولی شي د مخنيوي، ښه والي، سولې او مقاومتوالي په موخه، د مناسب کار او گومارنې د رامنځته کېدو په برخه کې مرسته وکړي. د کارگرانو لارښود کتاب، د ۲۰۵ گڼې سپارښت لیک په اړه د روزنیز لارښود په مرسته به بشپړ شي. دغه لارښود کتاب همدارنگه، د ۲۰۵ گڼې سپارښت لیک پالیسي او د کارگرۍ ټولنو د ونډې بشپړونکي وي، چې د ۲۰۱۷ ز. کال په اکتوبر کې خپور شوی دی.

دغه لارښود په ۲۰۱۸ ز. کال کې د څو سیمه ییزو او د سیمې تر کچې لوړ فعالیت په بهیر کې او همدارنگه د کارگرانو د نړیوالې اکاډمي د وړاندیز په پار، چې د سولې او مقاومتوالي په تړاو د مناسب کار په تړاو د ۲۰۱۸ ز. کال د اکتوبر میاشتې له ۱ تر ۵ مې نېټې پورې د ایتالیا په تورین ښار کې ترسره شوه، تر ازموینې لاندې ونیول شو. د کار نړیوال سازمان د کارگرانو د فعالیتونو دفتر، چې له ټولو گډونوالو څخه په ټولو ناستو او غونډو کې، د دوی د گډون له امله، او دا چې په دې برخه کې دوی خپلې ارزښتناکې نظریې شریکې کړي، مننه کوي.

د دغه لارښود، د تدوین چارې د ژنیو د گریج وډ په انستیتوت کې د سولې د پرمختیا او ټینګښت او جگړې له مرکز څخه د الیور جاترسونکې او د جانین برسر، موریل اسپوسیتو، کاترین گیچیني، کازوشیټ کوبایاشي، دارین آتوا او امیلیو په همکارۍ ترسره شوې. د کارگرانو د فعالیتونو دفتر، همدارنگه په ځانگړې توگه له رودریگز او محمد مومادوزینګ څخه مننه کوي، چې د ۲۰۵ گڼې د وړاندیز لړۍ یې تعقیب کړه. سربېره پر دې، له دونیتو کیني گریاسي گلي او د سولې او مقاومتوالي لپاره د همغږي ملاتړ په واحد کې د ده د همکارانو، د کارگرۍ ټولنو په نړیوال کنفدراسیون کې له سټیفن بینډیکټ، بروسیلزو اوایلین ټوټ، هینري کینګهام، اینویلات چینجر او د کار نړیوال سازمان په ITC له رافیل مایلاو څخه په پراخه کچه نظریې او فیډبکونه ترلاسه شول.

ماریا هیلینا اندرا

د کارگرانو د فعالیتونو دفتر مشره (ACTRAV)

کارگرۍ ټولنې دې ته اړتیا نه لري، چې د دې یادونه وکړي، چې د سولې او ارامښت وضعیت د اقتصادي پرمختیا په ستراتیژيو کې، له ترټولو مهمو عواملو څخه گڼل کېږي. په واقعیت کې کارگرۍ ټولنې پر دې پوهېږي، چې سوله او ټیکاو باید ټینګ او مستقر وي. د دغو کتنو پر بنسټ، د کارگرۍ ټولنې پر دې باور دي، چې دوی کولی شي د لانجو لاملونو د کچې په راکمولو او بحراني اوضاعو مدیریت په برخه کې مرسته وکړي او له شخړو راوتلو هېوادونو ملاتړ وکړي، ترڅو بېرته خپل عادي وضعیت ته ورسېږي. د کارگرۍ ټولنې په کاري چاپېریال کې د شخړو او کشالو د اوارۍ او د بېلابېلو ټولنو د نښلولو په برخه کې، ارزښتناکې تجربې لري. دا په واقعیت کې هغه پانگه ده، چې په محلي، ملي او سیمه ییزه کچه د شخړو د اوارۍ په برخه کې ترې کار اخیستل کېږي.

پر ۲۰۱۷ ز. کال. د کار نړیوال کنفرانس له خوا د سولې او مقاومتوالي لپاره د مناسب کار او گومارنې تر سرلیک لاندې (۲۰۵ گڼه) سپارښت لیک تر تصویب وروسته، د کارگرۍ ټولنې (او همدارنگه د کارگومارونکو او دولتونو) ونډه، د سولې او مقاومتوالي لپاره لږزاندو چاپېریالونو ته په پام سره د مناسب کار او گومارنې په برخه کې ترلاسه شوې دي. دغه سپارښت لیک، چې د گومارنې (له جگړې څخه سولې ته لېږد) سپارښت لیک (۷۱ گڼه)، چې پر ۱۹۴۴ ز. کال تصویب شوې، ځایناستی گرځي، د جگړو او طبیعي پېښو په پایله کې ټولو رامنځته شویو بحراني شرایطو او د مخنيوي، چمتووالي، بیارغښت او پرمختیا ټولو اقداماتو ته خپله لمنه پراخوي.

د کار نړیوال سازمان د کارگرانو د فعالیتونو دفتر (ACTRAV) د دغه لارښود له لارې، د معلوماتو او لارښوونو په چمتو کولو سره، دا ډاډمنوي، چې کارگرۍ ټولنې څرنگه کولی شي، چې له دغو نړیوالو اېزارونو څخه پخپله گټه کار واخلي. دغه مسله د پاملرنې وړ گرځېدلې، چې د ۲۰۵ گڼې سپارښت لیک د مقررو له مخې، دغه اېزارونه د کارگرۍ سازمانونو لپاره د معتبرې او ارزښتناکې مرجع په توگه د گټې اخیستنې وړ وگرځي. دغه لارښود، په دې اړه چې د کارگرۍ سازمانونه د شخړو او طبیعي پېښو په پایله کې رامنځته شویو بحراني شرایطو ته

د پيل خبرې

ټينګوونکې وي. په همداسې يوه اوږدمهاله جګړه کې د شته نابرابرۍ کچه زياتېږي، د کار معيارونو ته پاملرنه نه کېږي او د ډېرو کسانو لپاره ټولنيز ملاتړ د لاسرسۍ وړ نه وي.

دغه خپرونه د سولې او مناسب کار متقابل ماهيت ته رسېدنه کوي او د کارگرۍ هغو ټولنو او نورو شريکانو ته، چې دې ته لېوالتيا لري، چې د جګړې د لاملونو کچه راټيټه، له ناورين ډک شرايط مدیریت شي او بېرته عادي حالت د ګرځېدو په برخه کې تر جګړې وروسته هېوادونو سره مرسته وشي، معلومات او لارښوونې وړاندې کوي. که څه هم دا ښکاره ده، چې سولې او ټيکاو، د اقتصادي پرمختيا او غوړېدا او برابري په برخه کې يوه مهمه چاره ده، خو صنفی اتحادیې کولی شي، چې په کاري چاپېريال کې د شخړو کچې په راټيټولو کې له خپلو تجربو څخه ګټه واخلي، ترڅو په محلي، ملي او سيمه ييزه کچه د سولې د ټينګښت او اعادي په برخه کې له ټولنو سره مرسته وشي. يوازې ټيکاو ته د رسېدو په صورت کې، د ټولنيز عدالت هيلې او ارمانونه کولی شي زموږ د واقعيت يوه برخه وي.

د اقتصادي پرمختيا او جګړې ترمنځ دغه متقابلېه تړتيا کولی شو، له بل ليد څخه هم وګورو: د کارموندنې فرصتونه برابرول او رامنځته کول، کولی شي د انعطاف مننې کچه زياته کړي. دغه فرصتونه کولی شي، له راډيکال کېدو څخه مخنيوی وکړي او مالياتي عوايد کولی شي ټولنيز بنسټيز خدمتونه او ټولنيز ملاتړ د خلکو د لاسرسۍ وړ وګرځوي. دغه خپرونه هغه بېلګې او عملياتي ټکي کارګري سازمانونو ته وړاندې کوي، چې څرنگه کولی شي په اغېزناکه توګه ستراتيژي او پالیسۍ جوړې کړي، ترڅو د سولې او روغې جوړې په برخه کې ډېره ونډه ادا کړي.

روژه او د پوهاوي کچې لوړوي، د ټولنيزې پرمختيا بنسټيز بنسټونه جوړوي. د درې او پښتو ژبو په قالب کې د کارګرو دغه لارښود د افغانستان د ټولو خلکو لاسرسۍ شونی دی او دغه متن د ټولو لپاره د پوهېدو وړ دی، چې دغه چاره د FES روزنيز او ملاتړ ماموریت يوه برخه ده؛ ځکه د کارګرو ګټو له کافي پاملرنې پرته، ټولنيزه تلپاتې پرمختيا او د عادلانه نړۍ ترلاسه کېدل ناشونی دی. هيله لرو، چې د دغې خپرونې له لوستلو څخه خوند واخلي، او د هغه د سپارښتنې د پليتابه په برخه کې د ټولو لپاره د برياوو غوښتونکو يو.

ډاکټر مګدالينا کرجنر

په افغانستان کې د فريډریش ایبرت ټولنی ریيسه

د فريډریش ایبرت ټولنه د جرمني يو سياسي بنسټ دی، چې د سوسیال دموکراسي په برخه کې کار کوي او په کارګري خوځښت کې د پام وړ رېښه لري. FES پر ۱۹۲۵ کال د خپل جوړښت له مهاله د خپلو روزنيزو پروګرامونو له لارې، چې د ټولنيز عدالت له خوا ورته لارښوونه کېږي، لومړی په جرمني او اوسمهال په نړيواله کچه د ګټو او پرمختګ بېلانس پياوړی کړی دی. FES، د نړۍ په ۱۰۰ هېوادونو کې فعالیت لري، چې سياسي او ټولنيز ديالوګ له آزادۍ، عدالت او پيوستون څخه د دفاع په برخه کې زموږ د ارزښتونو پر بنسټ ترویجوي. دغه چاره، د کارګرانو د استازو او د سوسیال دموکراسي د الزامي شريکانو په توګه، د کارګري له ټولنو څخه ملاتړ ته شامله ده. FES په ورته وخت کې په نړيواله کچه د نړيوالتوب له رادمخه کېدو څخه ملاتړ کوي؛ ځکه دغه چاره يوازينی لاره ده، چې په ۲۱ پېړۍ او تر هغه وروسته نیکمرغي، تلپاتې پرمختيا او سوله شونی ګرځوي.

FES، پر ۲۰۰۲ ز. کال خپل دفتر د افغانستان په پلازمېنه کابل کې پرانېسته. له هغې مودې راهيسې، د خپلو تاريخي لاسته راوړنو د ترلاسه کېدو له نويو ننگونو سره د همغاړي کېدو او د بې باورۍ او تاوتریخوالي د کړۍ د ماتولو په برخه کې، له افغانانو سره د مرستې په موخه، د سولې د ټينګښت په برخه کې يو پراخ ډګر او پليټ فوروم وړاندې کړی دی. FES د کار له نړيوال سازمان سره، چې درې اړخيز جوړښت يې له دولت، کارګرو او کارګرومارونکو اړخونو څخه جوړ دی، د خپل ديالوګ کړنلارې سره سم، نژدې همکاري لري. FES د کار له نړيوال سازمان سره يو ځای په دې هڅه کې دی، چې يو داسې نړيوال اقتصادي او ټولنيز نظم ته رسېدنه وکړي، چې د بشري پرمختيا اړتياوې پوره کوي. د کار نړيوال سازمان د کار نړيوال مدیریت په برخه کې مهمه ونډه لري. د دغه سازمان د کار نړيوال معيارونه او د مناسب کار اجنډا، د هغو ټولو کسانو لپاره د مرجع يو چوکاټ دی، چې د کار له يوې عادلانه نړۍ څخه ملاتړ کوي.

داسې ښکاري، چې په افغانستان کې د سولې لپاره هڅه، چې په دې وروستيو کې د خپلې خپلواکۍ سلمه کلېزه لمانځلی دی، يوه بې سارې مهمه چاره ده. له څلورو لسيزو راهيسې جنګ او جګړو، د هغو زرګونو کورنيو چې په هېواد کې پاتې شوي، يا له هېواده د وتلو توان نه لري او همدارنګه د هغو ميليونونو تنو پر ژوندانه اغېزه کړې، چې ګاونډي هېوادونو يا نورو بهرنيو هېوادونو ته کډه شوي دي. اوږدمهالې جګړې او همدارنګه وړانۍ او ورپسې د خلکو کډوالۍ پر افغانستان سيوری غوړولی، د داسې ادارو د رامنځته او پرمختيا پرلاره خنډ ګرځېدلی، چې د خدمتونو، عدالت وړاندې کوونکې او د امنيت

د مطالبو لړلیک

۷.....	د پیل خبرې
۸.....	د پیل خبرې
۹.....	د مطالبو لړلیک
۱۱.....	سریزه:
۱۳.....	پر جگړو او طبیعي پېښو لنډه کتنه
۱۵.....	د دغه سپارښت لیک شالید
۱۷.....	توضیحات
۱۹.....	I. موخې او حدود
۲۱.....	II. لارښود اصول
۲۳.....	III. استراتیژیک کړنلارې
۲۵.....	IV. د کاري او د عاید ترلاسه کولو فرصتونو رامنځته کول
۲۹.....	V. حقونه، برابروالی او د تبعیض نشتوالی
۳۳.....	VI. ښوونه، مسلکي زده کړې او لارښوونې
۳۵.....	VII. ټولنیز ملاتړ
۳۷.....	VIII. د کار قانون، د کار اداره او د کار بازار په تړاو معلومات
۳۹.....	IX. ټولنیز دیالوګ او د کارګرۍ او کارګومارنې سازمانونو ونډه
۴۱.....	X. له بحراني شرایطو څخه اغېزمن کډوال
۴۵.....	XI. پناه غوښتونکي او کډوال
۴۸.....	XII. مخنیوی، د اغېزو کچې راتیتول او چمتووالی
۵۰.....	XIII. نړیواله همکارۍ
۵۲.....	پایله:

سريزه:

د کار نړيوال سازمان پر ۱۹۱۹ ز. کال د خپل رامنځته کېدو راهيسې تل د دغه اصل پر بنسټ عمل کړي، چې که نړيواله سوله د ټولنيز عدالت پر بنسټ نه وي، نو نه شي کېدای چې تلپاتې او باثباته وي. پر هر کار بوخت نارينه او ښځه کولی شي، دغه هيله ولري.

په همدې حال، دغه هيلې د جگړو او طبيعي پېښو د رامنځته کېدو له امله ډېر زيات زيانمنې شوې دي. له جگړو او طبيعي پېښو څخه زېږنده اوضاعو ته په پام سره، د سولې او مقاومتوالي لپاره د گومارنې او مناسب کار په اړه ۲۰۵ گڼه سپارښت ليک د ۲۰۱۷ ز. کال د جون په مياشت کې د کار نړيوال سازمان له خوا تصويب شو. جگړې او طبيعي پېښې داسې ښکاري، چې د کار پر نړۍ د اغېزو او پايولو له مخې، دواړه گډ اړخونه لري.

د نړۍ په زياترو برخو کې ناورينجنه اوضاع، د سوداگريزو او کاروباري فعاليتونو او ژوندانه لړۍ ډېر زيات اغېزمنوي او کاري چاپېريال ته زيان رسوي. پر دې بنسټ، ټولنيزې موسسې خپل فعاليتونه ځنډوي، چې له امله يې يو زيات شمېر کارگران خپل کاري فرصتونه، حقونه او ټولنيز ملاتړ له لاسه ورکوي او په پايله کې، د نابرابريو او ټولنيزو محروميتونو کچه پراخېږي. البته دغه چاره پخپله د کار معيارونو د نه په پام کې نيولو لامل گرځي. د وگړو يو شمېر ډلې، لکه لږکي، ماشومان، ښځې، معلولين او زاړه کسان، کډوال او په زوره بېخايه شوي کسان، په ځانگړې توگه له دغه وضعيت څخه اغېزمن کېږي.

د کار نړۍ په ښکاره توگه د جگړو او طبيعي پېښو له منفي پايولو څخه کپيږي. له دې سره سره، د کار نړۍ د همداسې شرايطو د مخنيوي او ورته غبرگون په برخه کې - د بېلگې په توگه د مناسب کار او د عايد ترلاسه کولو فرصتونو د چمتو کولو، د ټولنيزو لومړنيو خدمتونو او ټولنيز ملاتړ په وړاندې کولو، د کارگرانو له حقونو څخه د ملاتړ، په دې برخه کې د استازو او ځواب ويونکو ادارو د رامنځته کولو او ټولنيز ديالوگ د پياوړتيا له لارې، مهمه ونډه لرلی شي. دغه لارښود د ۲۰۵ گڼې پر سپارښت ليک تمرکز لري او موخه يې د دغه سپارښت ليک له منځپانگې سره د لوستونکو اشنا کول دی.

د دغه لارښود موخې

✓ د هرې برخې پر منځپانگې او د کار نړيوالو معيارونو سره يې د اړيکې پر څرنگوالي په تمرکز سره، له ۲۰۵ گڼې سپارښت ليک سره د کارگرۍ ټولنو د متصديانو او مسلکي کارکوونکو اشنا کول.

✓ د هغو فعاليتونو د بېلگو وړاندې کول، چې له جگړو او طبيعي پېښو څخه زېږنده ناورينجنو شرايطو کې، د کارگرۍ سازمانونو له خوا ترسره کېږي.

✓ د کار نړيوال سازمان د ۲۰۵ گڼې وړانديز (سپارښت ليک) د ځانگړو برخو په تړاو د کارگرۍ سازمانونو لپاره د يو شمېر کاري ټکيو، وړاندې کول؛ لکه د دغه سپارښت ليک سره د کارگرۍ ټولنو د کارگرانو او کارکوونکو د بلدتيا او د پوهاوي کچې د لوړتيا په ارتباطي او تبليغي اېزارو کې يې د يو شمېر کليدي پېغامونو د شاملولو د څرنگوالي په تړاو وړانديزونه.

✓ د کارگرۍ ټولنو د کړنو لپاره د اغېزناکو استراتيژيو او پاليسيو له چمتو کولو څخه ملاتړ.

د ليدلوري (فيدبک) وړاندې کول

که تاسې پورې اړوند سازمان هر يو کاري ټکي چمتو کړی يا پرې بحث کړي يا يې کارولی، يا داسې فعاليتونه يې ترسره کړي، چې په جگړو او طبيعي پورې اړوندو ځانگړو بحراني شرايطو کې، ترې گټه اخيستل کېږي، نو د کار نړيوال سازمان د کارگرانو د فعاليتونو دفتر (ILO-ACTRAV) به په دې برخه کې ستاسې له نظريو، نيوکو او وړانديزونو څخه مننه وکړي. دغه چاره د دې لامل کېږي، خو د کار نړيوال سازمانونه او شريکان يې پر دې پوه شي، چې د ۲۰۵ گڼې وړانديز يا سپارښت ليک د ښه پليتابه په برخه کې کوم اقدامات ترسره کېدای شي. همدارنگه دغه چاره کولی شي، د دغه لارښود د راتلونکو نسخو د بياکتنې په برخه کې، معلومات چمتو او مرستندويه واقع شي.

پر جگړو او طبعي پېښو لنډه کتنه

د ژنيو اکاډمي د جگړې راپور پر بنسټ، پر ۲۰۱۷ ز. کال د نړۍ په ۲۹ هېوادونو کې ۲۹ جگړې رامنځته شوي دي. په يو شمېر سيمو کې په هممهاله توگه د جگړو او شخړو پېښې رامنځته شوې، چې نه يوازې کورنيو (داخلي) ځواکونه پکې ښکېل وو، بلکې بهرنيو اړخونو او هغو وسله والو ځواکونو هم پکې برخه لرله، چې له بهرني ملاتړ څخه برخمن و.^۱

که څه هم، د دولتونو ترمنځ د متعارفو جگړو او شخړو رامنځته کېدل، نادره خبره ده، خو د پوځي ځواکونو (لکه په کورنيو جگړو او انقلابونو کې د نادولتي وسله والو ډلو) ترمنځ وسله واله جگړه، هم د نړيوالو اندېښنو يوه برخه گڼل کېږي.

«وسله واله جگړه، هغه اصطلاح، چې په نړيوالو حقوقو کې کارول شوې ده، پر ملکي وگړو زياتې او تلپاتې اغېزې لري، او د ټولنيزه ژوندانه لړۍ سره گډوډه وي. زياتره وگړي په هغه ټولنه کې ژوند کوي، چې پکې داسې موارد رامنځته کېږي، چې په کره توگه د وسله والې نښتې په توگه نه ډلبندي کېږي، خو بيا هم د پام وړ تاوتریخوالي او مړينې لامل گرځي. په واقعيت کې، دغه موارد، چې ناجگړه ييز شرايط نومول کېږي، د مرگوني تاوتریخوالي څرکونه نندارې ته ږدي، که څه هم زيات نه دي.^۲»

زياتره دغه تاوتریخوالي، په ناجگړه ييزو چاپېريالونو او شرايطو کې د وسله والو پوځي او متخاصمو ډلو پر ځای، د وگړو ترمنځ رامنځته شوې، خو په ورته وخت کې پر ټولنه او د کار بازار ورته اغېزې لري. داسې هېوادونه لکه السالوادور، مکسيکو يا سويلي افريقا، همدارنگه په پراخه له اندېښنو ډکه کچه، جنايي تاوتریخوالي تجربه کوي. په ورته وخت کې، برازيل هېواد، د سيمې يو ځواکمن اقتصادي لوبغاړی، په خپلو ښارونو کې هر کال د دغه ډول د تاوتریخوالي له کبله د ۵۰۰۰۰ تنو مرگ ژوبلو شاهد وي. دا په دې مانا ده، چې موږ بايد خپل فکر او ليد ته بدلون ورکړو: له «سولې» او «جگړې» پرته، موږ له داسې نړۍ سره مخ يو، چې هلته تاوتریخوالي او شخړې کولی شي، بېلابېلې بڼې غوره کړي او په بېلابېلو شرايطو او چاپېريالونو کې رامنځته شي.

پر شخړو او تاوتریخوالو سربېره، نړيواله ټولنه هڅه کوي، ترڅو له طبعي پېښو او له ناورينونو ډکو نورو پېښو سره مقابله وکړي. طبعي پېښې له زلزلو، ځمکې ښويدنې څخه نيولي، تر اورلگيدنو، توپانونو او د ساري او پراخو ناروغيو خپرېدو ټولو ته شاملېږي. زياتره دغه طبعي پېښې هم شونې دي، د بشر د لاس او مداخلې زېږنده - يا لږترلږه ناسمه گټه اخيستنې پايلې وي؛ په همدې حال، د طبعي پېښو او د بشر د لاس زېږندو پېښو ترمنځ، توپير جوت او روښانه نه دی. د

بېلگې په توگه، د ځمکې ښويدنه تر ډېره بريده، د ځنگلونو د وهلو او ناخوندي ساختمانې چارو زېږنده ده. د ځمکې کرې گرموالي او اغېزې يې (د بېلگې په توگه د سمندرونو او يو د کچې لوړېدل او د اقليم منفي اړخونه) هم د بشر د لاس زېږنده گڼل کېږي.

پايله: يوازې پر ۲۰۱۷ ز. کال د نړۍ په کچه لږترلږه ۱۸۳ موده طبعي پېښې او ۱۱۸ نور د بشر د لاس زېږنده پېښې رامنځته شوې دي.

ځنې وختونه، جگړې او طبعي پېښې له يو بل سره په هم مهاله توگه رامنځته کېږي. هائيتي، سوماليا او فيليپين، د هغو هېوادونو بېلگې دي، چې هلته کورنۍ جگړې، وسله وال بغاوت، ډله ييز تاريخوالي له زلزلو، توپانونو او قحطي او وچکاليو سره په هممهاله توگه رامنځته شوې دي. د ۲۰۰۴ ز. کال په دسمبر کې، د اندونيزيا په اچه ولايت کې، چې تر دې مخکې د جنگ جگړو او بغاوت شاهد هم و، د يوې خطرناکې سونامي پېښه رامنځته شوه. د اندونيزيا آچه ايالت نژدې له ۳۰ کلونو راهيسې د اندونيزيايي ځواکونو او د اچي د ازادې غوښتونکي ډلې ترمنځ د جگړو شاهد و. په دغه سونامي کې، لږترلږه ۱۷۰ وژل شول او نژدې ۵۰۰۰۰ تنه نور بې کوره شول. دغه ستره فاجعه، د سولې خبرو د پيلېدو او د ۲۰۰۵ ز. په اگست کې د سولې هوکړه ليک د لاسليک کېدو اصلي عامل گڼل کېږي.

د جگړو او طبعي پېښو هراړخيزې او څواړخيزې اغېزې ډېرې زياتې پيچلې دي، چې تحليل شي. له دغو پېښو څخه تر ډېره بريده زيانمن کسان، له سختې بيوزلۍ، محروميت او انزوا سره لاس او گرېوان وي او پکې ښکېلې ټولنې په ټوليزه توگه د اقتصادي گټو او د ودې ظرفيتونو له نشتوالي څخه کړيږي. دغه ډول ناورينونه همداراز د هېواد په دننه او له هېواده بهر د يو زيات شمېر وگړو د بېخايه کېدو لامل گرځي. تر هر څه مخکې، د عامې روغتيا له ليد، جگړې او طبعي پېښې، له ډېرو اړخونو زيانمنونکي وگړي په ځانگړې توگه ماشومان اغېزمنوي. د روغتيا نړيوال سازمان د راپور له مخې، دغه پېښې تر هر څه مخکې ماشومان تر خپلې منفي اغېزې لاندې راولي.

۱. د بېلگې په توگه په سوريه او سوډان کې.

۲. د بېلگې په توگه په لاتينه امريکا او کارابين کې او همدارنگه په افريقا کې د صحرا په سيمه کې.

د دغه سپارښت ليک شاليد

د کار نړيوال سازمان ۷۱ گڼه سپارښت ليک، چې له جگړه ييز حالت څخه سولې ته د لېږد په دوره کې د گومارنې او کارموندنې د سمبالولو پورې تړاو لري، پر ۱۹۴۴ ز. کال کې تصويب شو. دغه سپارښت ليک تر دويمې نړيوالې جگړې وروسته پر بشپړ او مناسب کار ټينگار درلود. په دې مانا، چې دغه سپارښت ليک په داسې يوه دوره کې تصويب شوی و، چې پر نړيوالو جگړو تمرکز و؛ نو ياد سپارښت ليک تر ډېره د جنگياليو پر ترخيص او د کار په بازار کې د هغوی پر بيا يو ځای کېدو، صنعتي ورکشاپونو، روزنيزو طرحو او د بيارغونې پر هڅو ټينگار درلود.

د ۷۱ گڼې سپارښت ليک بياکننه څو ځله د کار په نړيوال سازمان کې تر بحث لاندې ونيول شو – له دې جملې د ۱۹۹۸، ۲۰۰۲ او ۲۰۱۲ کلونو په لړ کې، خو پر ۲۰۱۴ ز. کال په دې برخه کې نهايي پرېکړه وشوه. په دې توگه د کار نړيوال سازمان مشرتابه پلاوی د ۲۰۱۴ ز. کال په مارچ کې د کار نړيوال کنفرانس د (۲۰۱۶ د جون) د ۱۰۵ مې او د (۲۰۱۷ د جون) ۱۰۶ مې ناستې د اجندا او پر بنسټ، په دې برخه کې يو ستنډرډ تنظيم کړ، ترڅو ۷۱ گڼه سپارښتليک تر بياکتنې لاندې ونيول شي.

✓ ۲۰۵ مه گڼه سپارښتليک د ۷۱ مې گڼې سپارښتليک پر بنسټ پراختيا وموندل، ترڅو:

✓ ټولو لانجو او شخړو ته، که هغه نړيوال او نانړيوال؛ وسله وال او ناوسله وال وي، شامل شي؛

✓ له ريكوري (بيارغښت) څخه تر بيارغونې پورې، چې چمتووالي او مقاومتوالي ته هم شامل وي، پر ټولو بحراني دورو او وضعيتونو تمرکز وشي؛

✓ د طبيعي پېښو شرايطو ته او له اقليمي بدلونونو سره برابروالي ته رسېدنه وشي. اوسمهال ټولنيزې شخړې او لانجې په بېلابېلو بڼو رامنځته او راڅرگندېږي. دغه لانجې او شخړې، همدا راز له طبيعي پېښو سره په هممهاله کېدو سره، پېچلې بشري ناوړنونه رامنځته کوي.

✓ د ناوړنونو او خطرونو پر مديريت ټينگار وشي: د ټولنو پر مقاومتوالي او د مخنيوي/د اغېزو راتېټولو، چمتووالي، غبرگون او ريكوري په برخو کې د کار نړۍ پر ظرفيتونو تمرکز وشي.

✓ د طبيعي پېښو او جگړو په شرايطو کې، د جنسيت د ليدلوري عامل.

✓ د وگړو هغو ډلو ته ځانگړې پاملرنه وشي، چې په ځانگړې توگه د ناوړن له امله اغېزمنېږي لکه: ماشومان، د لږکيو پورې اړوند کسان، ځايي او قبائلي وگړي، داخلي بيخايه شوي کسان، معلولين، کډوال او پناه غوښتونکي.

✓ د جگړې او طبيعي پېښو په شرايطو کې د نړيوال د هوکړې وړ وروستي اصطلاحات وکارول شي.

د منځپانگې له مخې، ۲۰۵ گڼه سپارښت ليک، سولې ته د لېږد په موخه د کارگومارنې لړۍ د پياوړتيا لاروچارو په اړه، لاندې مواردو ته په پام سره، اصلي لارښود ته پراختيا ورکوي:

ا. د بشپړو، توليدي او خپلواک کاري او معيشتي فرصتونو او د مناسب کار د اجندا د پياوړتيا او پرمختيا په موخه، چې په ځانگړې توگه بحراني شرايطو لکه حقوقي او ټولنيز ملاتړ او ټولنيز ديالوگ پورې اړوندېږي، نوې کړنلارې؛

ب. د نړيوال معاصرو شرايطو پېچلتيا او د ناوړنونو څو اړخيز ماهيت؛

ج. هغه تجربې، د کار نړيوال سازمان او نړيوالې ټولنې ناوړنونو ته د غبرگون په برخه کې ترلاسه کړې، او هغه نوې ستراتيژي او کړنلارې، چې له ۱۹۴۴ کال راهيسې تدوين شوې دي.

پر دې بنسټ، ۲۰۵ گڼه سپارښت ليک تر بيارغونې او ريكورې پورته موضوعات، چې په ۷۱ گڼه سپارښت ليک کې ورته اشاره شوې، په خپل متن کې راغواړي؛ او همدارنگه د ناوړنونو د اغېزو کچې د راتېټولو په موخه، پر مخنيوي، چمتووالي او مقاومتوالي تمرکز لري. سربېره پر دې، ۲۰۵ مه گڼه سپارښت ليک د مناسب کار د اجندا د بشپړې لړۍ په تر پوښښ لاندې راوستلو سره، له جگړې څخه سولې د لېږد په موخه د کارگومارنې لړۍ د پياوړتيا اقداماتو په اړه، اصلي لارښوونې ته پراختيا ورکوي.

په جگړو او طبيعي پېښو پورې اړوندو زياترو نړيوالو ننګونو سره د مخامخېدو په صورت کې، د کار نړۍ لپاره د لومړيتوبونو ټاکل، يوه ستونزمنه چاره ده. پر دې بنسټ، هغه پروسه، چې د کار نړيوال سازمان د ۲۰۵ گڼې سپارښتليک د تصويبېدو لامل شو، يوه حساسه او کله کله لانجمنه کړنه وه. پر ۲۰۱۶ ز. کال د بحثونو د لومړي دور په بهير کې، د زيانمنونکو ډلو د ماهيت په تړاو، د نظرونو ټکرونه او د هوکړې نشتوالی، چې ټاکل شوی په دغه سپارښت ليک کې ځانگړې توگه جوت شي، راڅرگند شول. افريقايي هېوادونو، د يوې بيلې برخې په توگه پر کډوالو ټينگار درلود؛ په داسې حال کې، چې نورو هېوادونو په ځانگړې توگه اروپايي هېوادونو، د پناه غوښتونکو پر موضوع د تمرکز غوښتونکي وو. په پای کې، کډوال او پناه غوښتونکي دواړه د سپارښت ليک په بېلو څپرکو کې شامل کړای شول. (XI او XII برخو ته مراجعه وکړئ).

د کار نړيوال سازمان ۲۰۵ گڼه سپارښت ليک، د نړيوالو سازمانونو يو ستنډرډ او يوازينی نړيوال معياري او اصولي چوکاټ دی، چې د کارگومارنې او مناسب کار له لارې، د سولې او مقاومتوالي په اړه اړينې لارښوونې وړاندې کوي.

دغه سپارښت ليک، يو خپلواک سپارښت ليک دی؛ ځکه د (۲۰۱۴) کال د ۲۰۳ گڼې د سپارښت ليک پر خلاف، چې د اجباري کار په اړه دی؛ د بېلګې په توگه له مخکې د يو موجود کنوانسيون يا پروتوکول متمد او بشپړونکی نه دی (د ۲۰۳ گڼې سپارښت ليک په اړه بايد ووايو، چې تر دې مخکې د اجباري کار په تړاو د (۱۹۳۰) کال ۲۹ گڼه کنوانسيون او د ۲۰۱۴ کال پروتوکول موجود دی).

پایله: ۲۰۵ گڼه سپارښت لیک په دې برخه کې په بشپړ ډول صراحت لري: په بحراني حالتونو کې غبرگون باید له نافذه نړیوالو ستنردونو سره سم وي (۴۳ پارگراف).

ت ۲۰۵ مه گڼه سپارښت لیک د کار نړیوال ستنردونو له رعایت څخه د ډاډمنتیا پر اړتیا ټینګار کوي. همدارنګه دغه سپارښت لیک په ښکاره او څرګند ډول یو شمېر ستنردونو ته اشاره لري – که څه هم ډیری یې په رښتیني توګه اړوند او مرتبط دی (په دغه لارښود کې ترې یادونه شوې ده). دغه چاره د کارګری ټولنو دغه فرصت چمتو کوي، ترڅو د تصویب شویو ستنردونو د پلي کېدو غوښتونکي شي، یا د هغو مواردو د تصویب په برخه کې لابی ګري وکړي، چې په دغه سپارښت لیک ترې په څرګند ډول یادونه شوې ده

← ۲۰۵ گڼه سپارښت لیک، د کارګومارونکو ډلو په ګډون د کار نړیوال معیارونو څخه د پراخ ملاتړ په موخه تصویب شو. پر دې بنسټ، د کارګری ټولنې کولی شي، له کارګومارونکو سازمانونو او همدا راز دولتونو څخه غوښتنه وکړي، ترڅو دغه معیارونه په بشپړ ډول پلي کړي

د کار نړیوال سازمان پر نړیوالو معیارونو کتنه

کنوانسیونه (تراوسه پورې ۱۹۰ ته رسېږي)

- هغه نړیوال هوکړه لیک دی، چې له حقوقي اړخه الزام راوړنکی او د غړو هېوادونو تصویب ته اړتیا لري.

سپارښت لیکونه (تراوسه پورې: ۲۰۶)

- د غړو تصویب ته اړتیا نه لري او له حقوقي پلوه الزام راوړونکی نه دی.
- کولی شي خپلواک متن وي یا د کوم ځانګړي کنوانسیون متمم وي.

پروتوکولونه (تراوسه پورې ټولټال: ۶)

- پر شته کنوانسیونونو اضافات او الحاقات دی، چې د غړو هېوادونو تصویب ته اړتیا لري..

د سپارښت لیکونو او کنوانسیونونو ترمنځ توپیر

په داسې حال کې، چې کنوانسیونونه (پروتوکولونه) تر هغه وروسته، چې د غړو هېوادونو له خوا تصویب شي، له حقوقي پلوه الزام راوړونکی دی، خو سپارښتلیکونه الزام راوړونکی نه دی. دوی په کنوانسیونونو او پروتوکولونو کې د درج شویو مکلفیتونو په تړاو موږ ته یادونه کوي، او په دې برخه کې کره لارښوونې وړاندې کوي.

ټول نړیوال ستنردونه که هغه کنوانسیونونه یا پروتوکولونه یا هم سپارښتلیکونه وي، د هغو پروسیجرونو له مخې تصویبېږي، چې د کار نړیوال سازمان ټولو غړو ته شاملېږي.

د کار نړیوال ټول ستنردونه کولی شي، د هېوادونو لپاره د یوې غوره کړنلارې یوه بېلګه وي، چې پر ټولو ملي قوانینو، پالیسیو، د کار نړیوال سازمان له چوکاټ څخه بهر تصویب شویو معاهدو او هوکړه لیکونو باندې اغېزه لري او په نورو برخو کې د یوې مرجع په توګه (د بېلګې په توګه په ملګرو ملتونو او نورو نړیوالو او سیمه ییزو سازمانونو) کارول کېږي. دغه ستنردونه کولی شي، د محکمو، پالیسي جوړوونکو، او نورو فعالانو له خوا د ګټه اخیستنې وړ وګرځي.

د کار نړیوال سازمان سراسري کنفرانس، چې د کار نړیوال دفتر د مشرتابه پلاوی له خوا ترسره شوه، پخپل د ۲۰۱۷ کال د جون د ۵ مې نېټې په غونډه کې د کار نړیوال سازمان په اساسنامه کې پر دغه ذکر شوی اصل یو ځل بیا ټینګار وکړ، چې تلپاتې او نړیواله سوله یوازې کولی شي، د ټولنیز عدالت پر بنسټ ټینګه شي، او

او د فیلاډلفیا (۱۹۴۴) پر اعلامیې، د بشرحقونو اعلامیې (۱۹۴۸)، د کار د بنسټیزو اصولو او حقونو په تړاو د کار نړیوال سازمان اعلامیې او د عادلانه نړیوالو لپاره د ټولنیز عدالت په اړه د کار نړیوال سازمان پر اعلامیې ۲۰۰۸، بیاکنته وکړه، او

د کارګومارنې (له جګړې څخه سولې ته د لېږد په دوره کې) د سپارښت لیک ۱۹۴۴ (۷۱ ګڼه)، بیاکننې ته یې د یاد سپارښت لیک د محدودې د پراختیا او په مخنیوي، ریکوري، سولې او مقاومتوالي کې له جګړو او طبیعي پېښو څخه زېږنده بیرنیو او بحراني وضعیتونو ته په پام سره، د کارګومارنې او مناسب کار د ونډې په تړاو د اړینو لارښوونو د چمتو کولو په موخه، تر لاس لاندې ونیوله، او

د بېوزلي او پرمختیا، بشرحقو او انساني عزت او کرامت، مناسب کار او تلپاتې کاروبار په برخه کې د جګړې او طبیعي پېښو اغېزو او پایلو ته پاملرنه وکړه، او

د سولې او له جګړو او طبیعي پېښو څخه زېږنده بحراني شرایطو د مخنیوي، ریکوري (بیارغښت) او مقاومتوالي د بیاوړتیا په برخه کې، د کارګومارنې او مناسب کار، ارزښت یې په رسمیت وپېژندل، او

دا یې په ګوته کړه، هغه هېوادونه چې پناه غوښتونکي مني، د جګړې او طبیعي پېښو له وضعیت او شرایطو سره نه مخامخېږي، او

د هر راز بشر حقونو او قانون واکمني لکه په کاري چاپېریال کې د بنسټیزو اصولو او حقونو او د کار نړیوالو معیارونو په ځانګړې توګه په کارګومارنې او مناسب کار پورې د اړوندو حقونو او اصولو له درناوي څخه د ډاډمنتیا پر اړتیا ټینګار وکړ، و

د دغې چارې د تشخیص او روښانتیا اړتیا یې په پام کې ونیول، چې د ناورینونو اغېزې پر نارینه وو او ښځینه وو سره توپیر لري او همدارنګه د سولې په ټینګښت او له ناورینونو څخه د مخنیوي، ریکوري او مقاومتوالي په بیاوړتیا کې پر جنسیتي برابروالي او د ښځو او نجونو پر ځواکمنتیا ټینګار وکړ، او

له جګړو او طبیعي پېښو څخه زېږنده بحراني شرایطو کې، د کارګومارونکو او کارګرانو د استازو سازمانونو او د اړتیا پرمهال د مدني ټولنې اړوندو سازمانونو سره په سلا مشورې سره، د ټولنیز دیالوګ له لارې د غبرګون ارزښت یې درک او په رسمیت وپېژانده، او

د تلپاتې کاروبارونو لپاره د یو کارنده چاپېریال رامنځته کېدو او بیا رغونې او همدارنګه د تلپاتو تشبثاتو، په ځانګړې توګه د کوچنیو او منځنیو کچې کاروبارونو لپاره، د بیاوړتیا هغه اړوند پریکړه لیک، پایلې او جمع بندۍ ته پاملرنه وکړه، چې د کار نړیوال کنفرانس د (۲۰۰۷) کال د ۹۶ مې غونډې په ترڅ کې تصویب شوي، ترڅو د کاري فرصتونو رامنځته کېدو زمینه، اقتصادي او پرمختیايي پرمختیا وهڅوي، او

د ناورین د مخنیوي، فعاله ریکوري او مقاومتوالي د یوې وسیلې په توګه، د ټولنیز ملاتړ اقداماتو د پرمختیا او بیاوړتیا پر اړتیا ټینګار وکړ، او

د اقتصادي پرمختیا، پرمختیايي هڅو، ریکوري، مخنیوي او مقاومتوالي په برخه کې د باکیفیته او شته ټولیزو خدمتونو ونډه یې درک کړه، او

د ګډو او همغږو هڅو څخه د ډاډمنتیا د ترلاسه کېدو په موخه د سیمه ییزو او نړیوالو سازمانونو ترمنځ د نړیوالې همکارۍ او برخه اخیستنې پر اړتیا ټینګار وکړ، او

د سولې او مقاومتوالي لپاره د کارګومارنې او مناسب کار په تړاو یو شمېر وړاندیزونو په اړه، چې د غونډې په اجنډا کې پنځم مورد دی، پریکړه وشوه، او

او همدارنګه پریکړه وشوه، چې دغه وړاندیزونه باید د یو سپارښت لیک په توګه په پام کې ونیول شي،

د دوه زره اولسم کال د جون میاشتې په شپاړلسمه ورځ دغه سپارښت لیک تصویبېږي، چې کولی شي د سولې او مقاومتوالي لپاره د کارګومارنې او مناسب کار د ۲۰۱۷ ز. کال د سپارښت لیک په نوم یاد شي.

په پایله کې دغه سريزه، د ځواب وینې او مسئولیت مننې کچې د پرمختیا په موخه، د کارگومارنې او کارگرۍ په سازمانونو له استازو سره د سلا مشورو پر ارزښت ټینګار کوي، ترڅو د ټولنیز دیالوګ له لارې، له جګړو او طبیعي پېښو څخه زیږنده بحراني شرایطو ته غبرګون وړاندې شي.

اړوند نړیوال قوانین:

- د فلادلفیا خبرپاڼه (۱۹۴۴)، ورسره د کار نړیوال سازمان اساس پاته.
- د بشري حقونو نړیواله خبرپاڼه (۱۹۴۸).
- د کار اساسي اصولو او حقونو په اړه د کار نړیوال سازمان خبرپاڼه (۱۹۹۸).
- د عادلانه نړیوال کېدو لپاره د ټولنیز عدالت اړوند د کار نړیوال سازمان خبرپاڼه (۲۰۰۸).

د کارگرانو د سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ د بحث، روزنیزو پروګرامونو او معلوماتو د شریکولو او تبلیغاتو له لارې د ۲۰۵ شمېر سپارښت لیک د موجودیت په اړه د ټولنو کارکوونکو او کارګرو ترمنځ د عامه پوهاوي زیاتول.
- ✓ له دې څخه ډاډ ترلاسه کول چې فعالیتونه جامع، مشخص او پر جنسیت ولاړ دي او د هغه اقداماتو سبب ګرځي چې جنسیتي برابري تقویه کړي او له هغه ملاتړ کوي.
- ✓ ایسا په جنګي شرایطو او طبیعي پېښو کې مو د خپلې ادارې د رول او په دې اړه بحث کړی چې یاد رول څه ډول پراخېدلای شي؟
- ✓ له حکومتونو او کار ورکوونکو سره د تیاري لپاره مو د مالي پالیسی د تدوین لارې څېړلې دي.

د کار نړیوال سازمان د ۲۰۵ شمېرې سپارښت لیک سريزه د ځینو اسنادو و بنسټیزو اصولو یادونه کوي چې یاد سپارښت لیک د هغه په اساس ترتیب شوی دی، په داسې حال کې چې په وروستیو برخو کې یې اصلی مطلب هم وړاندې کوي. یاده سريزه یو ځل بیا تاییدوی چې د ټولنیز عدالت لپاره پایداره سوله لازمه ده، او د ۱۹۴۰ لسیزې ځینې اصلی اسناد ه ځانګړې توګه د ۱۹۴۸ کال بشري حقونو نړیواله خبرپاڼه او د کار د نړیوال سازمان د فیلاډلفیا د ۱۹۴۴ کال خبرپاڼې چې د نړیوال ټولنې د سیستم په تعقیب په نړیواله صحنه کې د سازمان د رول د تقوینې لپاره په یاد راوړي. د دویمې نړیوالې جګړې له پای ته رسېدو وروسته د فیلاډلفیا خبرپاڼه او له جګړې څخه سولې ته تېرېدنې په اړه د ۷۱ شمېرې سپارښت لیک د کار د نړیوال سازمان د بلندپروازۍ ښکارندۍ و څو له جګړې وروسته د کار نړۍ د مرکزي او خپل فعالیتونه نندارې ته وړاندې کړي.

په لومړیو کې مهمه داده چې مهم پراګراف روښانه کړو چې دا په ډاګه کوي چې جګړه او طبیعي پېښې څه ډول ښځې و نارینه اغېزمن کوي، او دا چې څه ډول هیلې، جنسیتي برابري او ښځو تقویه بحرانونو ته د ځواب ورکونې، تیاري او مخنیوي وښي. که څه هم دغه مسله په څرګند ډول نه ده ذکر شوې، خو دغه سريزه، د ښځو، سولې او امنیت په اړه د ملګرو ملتونو د امنیت شورا د (۲۰۰۰ کال) ۱۳۲۵ گڼه پریکړه لیک او همدارنګه د ښځو په وړاندې د هر راز توپیري چلند د مخنیوي کنوانسیون (۱۹۷۹)، منعکسوي.

پایله: د جنسیتي لیدلوری منل د کار د نړیوال سازمان د ۲۰۵ گڼې سپارښت لیک په ټولو برخو کې اساسي موضوع ده او د کارگرۍ له سازمانونو غوښتنه شوې چې له خپلو غړو او ټولنو له کارکوونکو سره د جنسیتي دینامیک تر څېړنو وروسته واضحه کړي.

I. موخي او حدود

۱. دغه سپارښت ليک د هغو اقداماتو په اړه ده چې د مناسب کاري فرصت د پيدا کولو لپاره د وزگاري، د مخنيوي، وضعیت د ښه کېدو، سولې او د جگړو او طبيعي پېښو له امله رامنځ ته شويو کړکېچنو شرايطو پروړاندې مقاومت زمينه رامنځ ته شي، لارښوونه کوي.
۲. ددغه سپارښت ليک او نړيوال توافق د اصلاحاتو موخه:

 - أ. د «غميزې» اصطلاح د ظرفيتي او زيان مننې له خطرناکو شرايطو له امله د هرې کچې خطرناکو پېښو رامنځ ته کېدو ته وايي چې بشري تلفات، مالي او اقتصادي زيانونه رامنځ ته او د ژوند پر چاپېريال اغېزې وکړي.
 - ب. د «مقاومت» اصطلاح د يوه سيستم يا ټولنې د وړتيا په مانا دی چې د رامنځ ته شويو خطرونو پروړاندې مقاومت وکړي او هغه حل کوي، له يادو خطرونو سره ځان برابر وي، ترڅو پر وخت سره له مناسبو لارو چارو څخه د يادو پېښو له اغېزو او خطرونو څخه ځان وژغوري، په ځانگړې توگه خطرونه په ښه توگه مدیریت کړي او په خپلو بنسټيزو کړنو سره خپل جوړښتونه بيا ترميم او خوندي کړي..

۳. په دې موخه ددغه سپارښت ليک اصلاح (د بحرانونو پروړاندې غبرگون) د جگړو او طبيعي پېښو له امله رامنځ ته شويو بحرانونو په ځواب کې د مناسبو کاري فرصتونو ټولو اقداماتو ته اشاره کوي.
۴. دغه سپارښتنه ټول هغه کارگر، د کار خاوندان او کار په لټه کې کسانو لپاره د تطبيق وړده چې د جگړو او طبيعي پېښو څخه د رامنځ ته شويو بحرانونو له امله په ټولو اقتصادي سکتورونو کې اغېزمن کېږي.
۵. دغه راز په دې سپارښت ليک کې د کار په محيط کې حقوقو او اساسي اصولو، د کار خوندي او صحي شرايطو او همدارنگه د بېرني او سملاسي غبرگون په اړه ټولې شوې اشارې د بحران په غبرگون کې ښکېلو کارگرو لپاره د تطبيق وړ دي.
۶. د ياد سپارښت ليک ټولې مقررې د نړيوالو قوانينو په ځانگړې توگه د نړيوال بشري قانون، د کډوالو نړيوال قانون او د بشري حقونو نړيوال قانون په چوکاټ کې او د غړيو د حقونو او مکلفيتونو له نقضولو پرته د تطبيق وړ دي.

سولې په ساتلو او دې ته د رسېدو په اړه بيا غور لازم گڼي تر څو خپله ټولنيزه او اقتصادي وړتيا تعقيب کړي. په دا ډول زمينه کې، له بحراني شرايطو سره د مخامخ کېدو په وخت کې د مقاومت اصطلاح، له بحران سره مقابله، له بحران سره ځان برابرول او بالاخره د ټولنيزو ارگانونو او ټولنو له نظر څخه د ټولنيزو سيستمونو څخه تېرېدو ته اشاره کوي.

۲۰۵مه گڼه سپارښت ليک (نښته) او (شخړه) نه تعريفوي. په حقيقت کې دا کار موږ ته فرصت راکوي چې نښتې او شخړې په لا پراخه توگه تفسير کړو، يعنې په دې صورت کې دغه اصطلاح نه يوازې وسله واله جگړه، بلکې داډول نورې زمينې او چاپېريالونه چې تاوتریخوالی او سياسي انقلاب تجربه کوي، تر پوښښ لاندې نيسي.

سياسي بحرانونه په مختلفو بڼو او مختلفو کچو شتون لري، په کاري چاپېريال کې له ټولنيزو شخړو نيولې تر ټوليزو ننگونو، باندونو ترمنځ تاوتریخوالی، دولت پرځول، په لويه کچه جنابي عمليات او وسله والې بلواوې. هغه څه چې مشترک شرايط دغه ټول موارد نندارې ته وړاندې کوي، دا دي چې هغوی ټول اړ دي چې پر سولې او په ځانگړې توگه آرامۍ او مقاومت تمرکز وکړي. او ۲۰۵مه گڼه سپارښت ليک داډول بحرانونو ته د ځواب ويلو او د هغوی د مخنيوي لپاره مناسب کاري فرصتونه او کاري ظرفيتونو په اړه توصيه کوي^۱.

دا د ۲۰۵مې گڼې سپارښت ليک لومړی فصل، د شخړو او طبيعي پېښو له امله د رامنځ ته شويو کړکېچنو شرايطو لغتونو باندې بحث کوي.

دې ته په پام سره دا د اهميت وړده چې يوازې له پېښو او نښتو څخه په وروسته شرايطو تمرکز نه دی، بلکې په ټول کې د بحران پروړاندې غبرگون دوره مهمه ده.

په اول پاراگراف کې دې ته مخنيوی او ښه کېدل استفاده شوي او په ټول سپارښت ليک کې منعکس شوي دي.

پاياله: د ۲۰۵مې گڼې سپارښت ليک تر ټولو مهمه موخه داده چې بايد له هغو فعاليتونو څخه ډډه وشي چې يوازې د نښتو او طبيعي پېښو پرمهال ترسره کېږي. ددې پرځای بايد تمرکز پردې وي چې په لومړۍ مرحله کې د داډول بحرانونو د رامنځ ته کېدو په مخنيوي کې رغنده رول ولوبول شي او يا لږ تر لږه د داډول پېښو د اغېزو د کمېدو لپاره غوره چمتووالی ونيول شي.

په دويم پاراگراف کې (غميزه) او (مقاومت) وړاندې کېږي. په داسې حال کې چې ۷۱مه گڼه سپارښت ليک د جگړې پر بندولو او سولې په رامنځ ته کېدو ټينگار کوي، ۲۰۵مه گڼه سپارښت ليک اوس د وختونو او شرايطو بدلون منعکسوي چې د خلکو لپاره د تلپاتې او مثبتې

۱ د کارگرۍ سازمانونو د رول د تعريف په اړه د بشپړ او لا ډېرو معلوماتو لپاره: د کار نړيوال سازمان، ۲۰۱۶، په نازکو، شخړو او طبيعي پېښو په شرايطو کې مناسب کاري فرصتونه، مراجعه وکړئ.

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ د (شخړې) د مفهوم د کارولو په اړه د (وسله والې جگړې) یا (جنگ)، څخه په لوړو موقعیتونو بحث وکړئ، د سیاسي بې ثباتۍ او سختو تاوتریخوالو له امله د مشخصو زمینو او ډول ډول محیطونو په اړه بحث وکړئ.
- ✓ کارگر، د ټولنو مشران او مسلکي کارکوونکي د (مقاومت) له مفهوم سره بلد کړئ- دغه مفهوم ټولنیزو ارګانونو او ټولنو ته په پام سره څه معنا لري او له هغو څخه څه وخت او څه ډول استفاده کولای شوو. د پیل ټکی، دوهم شمیره ماډیول د نښتو او طبیعي پېښو له امله رامنځ ته شویو شرایطو سره د مقابله په اړه د کار د نړیوال سازمان نوې ښوونیزه لارښوونه ده چې د کارگرانو ددې لارښود په چوکاټ کې صادر شوی ده.

II. لارښود اصول

۷. غړي وړاندوینې ته په پام سره باید د شخړو او طبیعي پېښو له امله د رامنځ ته شویو بحراني شرایطو په غبرگون او ځواب کې د مناسبو کاري فرصتونو لپاره اقداماتو په لړ کې باید لاندې مواردو ته پام وکړي:
- أ. د بشپړ کاري فرصت، تولیدي، آزاد او انتخابي کاري فرصت تقویه چې د سولې، د بحرانونو د مخنیوي، فعالې ریکورۍ او مقاومت جوړونې په برخه کې مهم کار دی.
- ب. د کار د اساسي حقونو او اصولو تحقق او تقویت او د کار نورو نړیوالو معیارونو او حقوقو ته جدي پاملرنه د اړتیا په وخت کې نورو نړیوالو هوکړه لیکونو او اسنادو ته پاملرنه.
- ج. ښې حکومتولۍ اهمیت ورکول او له فساد سره مبارزه او یوازې خپل حق خوړل او ملاتړ ته وده ورکول.
- د. نړیوالو پالیسیو او قوانینو ته درناوی او د پاملرنې اړتیا او د سیمه ییزو وړتیاوو، پوهې او سرچینو ته د پاملرنې اړتیا.
- ه. د بحران ماهیت او د حکومتونو په ځانګړې توګه سیمه ییزو او ځایي حکومتونو پر وړتیاوو، د کارګرۍ او کاري لرونکو سازمانونو او نورو اړوندو ملي ارګانونو یې د اغیزو پراختیا ته پاملرنه تر څو د اړتیا په وخت کې د اغیزمن غبرګون لپاره د اړتیا وړ نړیوالې مرستې برابرې شي.
- و. د توکم، رنګ، جنس، مذهب، سیاسي عقیدې، ملي نوعي، ټولنیزې سرچینې، معلولیت، سن یا جنسي گروهې او یا هرې بلې زمينې پر اساس له تبعیض، تعصب او کرکې سره د مبارزې اړتیا.
- ز. له هر ډول تبعیض پرته د ښځو او سړیو لپاره د مساوي فرصتونو تحقق او پیاوړتیا ته جدي پاملرنه.
- ح. هغو کسانو ته د پاملرنې اړتیا چې د بحرانونو پروړاندې په ځانګړې توګه زیانمن شوي وي لکه ماشومان، زلمیان، د لږکیو وګړي، قبایل، کوچیان، معلولین، داخلي بېخایه شوي، کډوال، پناه غوښتونکي او نور چې په زور او اجبار سره بې خایه شوي او کډوال شوي.
- ط. پر افرادو، ټولنه، ژوند چاپیریال او اقتصاد د مضرو اغیزو د مخنیوي او منفي او نا مطلوبو عواقبو پېژندنه او ورباندې د څارنې اهمیت.
- ي. د ټولنې د پرمختګ او تلپاتې اقتصادي ودې لپاره د اوزار په توګه د دایمي اقتصادي چاپیریال د رامنځ ته کېدو لپاره د منصفانه او عادلانه اقدام اړتیا.
- ک. د ټولنیز ډیالوګ اهمیت.
- ل. د اړتیا په وخت کې ملي پخلاينه.
- م. د نړیوال پیوستون اړتیا، له نړیوالو قوانینو سره سم د نړیوالو همکاريو او مسوولیتونو ویش.
- ن. انکشافی او بشري مرستو ترمنځ د نږدې هماهنگۍ اړتیا، لکه د بشپړ کاري او تولیدي، آزاد، انتخابي فرصت پیاوړتیا او د مناسبو عایداتي او کاري فرصتونو پیاوړتیا، د کړچارونو او هڅو د تداخل د مخنیوي اړتیا.

په هایتی کې اوږد مهاله بحران (ناورین)

هایتي په کارائب سیمه کې له څو لسیزو را په دې خوا له سیاسي بدلونونو، ډېرو تاوتریخوالو او سترو طبیعي پېښو له امله چې په منځني ډول په هرو دوو کلونو کې یو ځل پکې رامنځ ته کېږي، کمرېږي.

د ۲۰۱۰ز کال په جنوري کې په یاده جزیره کې یوه وحشتناکه زلزله رامنځ ته شوه چې له امله یې ۲۳۰۰۰۰ څخه ډېر کسان ووژل شول او د یاد هېواد د پلازمېنې پورتو پرنس په شمول ډېرې سیمې تخریب شوې. ددغه زلزلې له رامنځ ته کېدو وروسته، د کار نړیوال سازمان او د هغو ځایي شریکانو په له مینځه تللي کارونو کې د کار د مدیریت د یوې ستراتیژۍ له لارې د کار په برخه کې بشري فعالیتونه پیل کړل او مرسته یې وکړه.

په دې کار کې د ټولنې د پلانونې سیستم، د زیانمن شویو ساختمانونو تخریب او له منځه وړل، انتقال، د تخریب شویو سامانونو بېرته ترلاسه کول او له ټولنې د زیربناوو په بیا رغونه کې له هغو څخه بیا استفاده وه. ددې پېښې په اوږدو کې کابو ۲۵۰۰۰ کسانو ته لنډمهاله کاري فرصتونه پیدا شوي.

دغه راز د کار روزگار او پانگونې د رامنځ ته کېدو او مدیریت په لړ کې د پېچلو ښوونیزو پروگرامونو څخه وروسته د ملي ارګانونو پیاوړتیا، خوندي او روغتیايي کاري موضوعاتو او د کاري فرصتونو مهارتونو، د زلزلې او طوفان پروړاندې د قوي کورونو او ودانیو د جوړولو په شمول یوه اوږدمهاله پرمختیايي ستراتیژي ترلاس لاندې ونیول شوه.

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ دا چې کارگر، د ټولنو کار والان او مسلکي کار کوونکي د کار د اساسي اصولو او حقوقو په اړه د کار د نړیوال سازمان د ۱۹۹۸ میلادي کال د اعلاميې او د عادلانه نړیوال کېدو لپاره د ټولنیز عدالت په اړه د یاد سازمان د ۲۰۰۸ کال له اعلاميې سره بلد شي او د هغو په اړه ډاډ ترلاسه کړي.
- ✓ د طبیعي پېښو او شخړو له امله د رامنځ ته شویو بحراني شرایطو او د مناسب کار د اجنډا د څلورو ارګانو ترمنځ د اړیکې په اړه بحث وکړي.
- ✓ د سولې رامنځ ته کېدو او انکشافی مرستو او بشري سازمانونو (دغه راز د تلپاتې پرمختګ لپاره د ۲۰۳۰ کال اجنډا ته کتنې) ترمنځ د اړیکې او دا چې دا دواړه په اوږدمهاله بحرانونو کې څنګه ترکیبېږي، ځان پوه کړي.
- ✓ د پورته مواردو په تړاو، د ملګرو ملتونو د اصلاحاتو په برخه کې د هېواد په کچه د کارګرو ټولنو د رامنځ ته کېدو فرصتونه په پام کې ونیسي.
- ✓ آیا ددې موضوعاتو په اړه مو په هېواد کې د درې اړخیزه جوړښتونو او یا د کار خاوندانو له سازمانونو سره بحث کړي؟

دغه برخه، د کار د نړیوال سازمان ځینو اصلي متنونو په اړه بحث کوي لکه د کار د اساسي حقونو او اصولو په اړه د ۱۹۹۸ز. کال اعلامیه او د عادلانه نړیوالې ودې په اړه د ۲۰۰۸ز. کال د ټولنیز عدالت اعلامیه. ۲۰۵مه گڼه سپارښت لیک په ټولنیزه توګه پر تولیدي کاري فرصتونو د کار د نړیوال سازمان د پام وړ محور او د مناسب کار د اجنډا پر څلورو رکنونو (شغل رامنځ ته کېدل، د کار د محیط حقوق، ټولنیز ملاتړ او ټولنیز ډيالوګ) پردې په ټینګار سره چې څه ډول ددغو لوړو هیلو عناصر د شخړو او طبیعي پېښو په ځانګړو شرایطو کې تحقق ومومي. په دې برخه کې، دغه راز لږکیو او زیانمنېدونکو ډلو ته د پاملرنې اهمیت مهم بلل شوی او د پلانونې په ټولو فعالیتونو کې پام ورته شوی او په دې کې د جنسیتي موضوعاتو د ځایېدو پر اړتیا بیا ځلي ټینګار کېږي. سربېره پردې، دغه برخه ژواک چاپېریال ته پرله پسې اشارې لري.

پایله: دلته د ۲۰۵ گڼه سپارښت لیک او د اقلیم د بدلون، پاک چاپېریال د پایښت او د ژوند چاپېریال د تخریب اغېزې لکه د ځنګلونو پرې کول او د هوا ککړتیا په اړه روښانه اړیکې شتون لري.

د یادونې وړه چې ۷ بند (اف) د طبیعي پېښو او شخړو له امله راوړلې شويو بحراني شرایطو د غبرګون په وخت کې د مناسبو کاري فرصتونو اړوندو اقداماتو کې د ټولنیز ډيالوګ پر اهمیت ټینګار شوی.

۷ بند (ن) د انکشافی همکاريو او بشري مرستو ترمنځ د نږدې همالګۍ پر لازم توب ټینګار کوي. دا مهمه موضوع ده چې ۲۰۵ گڼه سپارښت لیک په دوامدار ډول د بشري، انکشافی او ډګر او سولې د تامین د متخصصانو ترمنځ بحث او خبرې اترې اړوندوي. دا بحثونه پر دې اړوندو موضوعاتو را څرخي چې مرسته له شخړو یا طبیعي پېښو د پیل په مرحلو کې یو لنډمهاله اقدام نه دی، بلکې په اوږدو بحرانونو کې یو اوږدمهاله فعالیت دی.

دا هغه زمينې دي چې پکې بشري اقدامات که په لسګونو کاله دوام ونه کړي، نو کلونه یې تر پوښښ لاندې نیسي چې ددې کلونو په اوږدو کې ډېری شخړې او طبیعي پېښې رامنځ ته کېږي او آن دغه بحرانونه کله کله په هممهاله توګه رامنځ ته کېږي. کولمبيا، هایتی، سومالیا او سويلي سوډان یوازې څو هغه هېوادونه دي چې دلته اشاره ورته وکړو.

III. استراتيژيک کړنلارې

۸. غړي، بايد د سولې او له ناورينو څخه د مخنيوي، فعاله ريكوري او مقاومتالي په برخه کې، د ستراتيژيو د منظمو او څو پړاويز پليتابه کړنلاره تر لاس لاندې ونيسي، چې لاندې برخو ته شامل وي:
 - أ. د ټولنيز ملاتړ او کارگومارنې بېرنيو اقداماتو له لارې، د معيشتونو او عايد ثبات او تلپاتي توب؛
 - ب. د کارموندنې او مناسب کار د فرصتونو او ټولنيز اقتصادي بيارغښت په برخه کې، د سيمه ييز اقتصاد د مقاومتالي پياوړتيا؛
 - ج. د تلپاتې کارموندنې او مناسب کار پياوړتيا، ټولنيز ملاتړ او ټولنيز شموليت، تلپاتې پرمختيا، د تلپاتو او باثباتو کاروبارونو په ځانگړې په منځنۍ او کوچنۍ کچه کاروبارونو رامنځته کول، له نارسمي اقتصاد څخه رسمي اقتصاد ته لېږد، يو اقتصادي باثباته چاپېريال ته لېږد او ټوليزو خدمتونو ته لاسرسی؛
 - د. د مدني ټولنې د اړوندو سازمانونو ليدلورو ته په پام سره، د ريكوري او مقاومتالي اقداماتو د پلان جوړونې، پليتابه او څارنې په برخه کې د کارگومارنې او کارگري سازمانونو له استازو سره د سلامشورې په اړه د ډاډمنتيا ترلاسه کول؛
 - ه. د ريكوري د هغو ملي پروگرامونو د کارگومارنې اغېزو ارزونه، چې د ټوليزې او خصوصي پانگونې له لارې، د ټولو بنځو، نارينه وو، په ځانگړې توگه تنكيو ځوانانو او معلولينو لپاره د بشپړ، توليدي، انتخابي او مناسب کار د پياوړتيا په موخه، پلې شوي دي؛
 - و. کارگوماروونکو ته د لارښوونو او ملاتړ چمتو کول، ترڅو هغوی پر دې قادر کړي، چې په خپلو فعاليتونو، يا توليداتو، خدمتونو يا هغو عملياتونو کې، چې په مستقيمه توگه په هغوی پورې اړوندېږي، د بشر پر حقونو او کار باندې، د خطرونو د ناوړه اغېزو د پېژندنې او مخنيوي په موخه، اغېزناک اقدامات ترلاس لاندې ونيسي او څرنگه ورته رسېدنه وکړي؛
 - ز. بحراني شرايطو ته د غبرگون او ترې مخنيوي ټولو فعاليتونو او اقداماتو د ډيزاين، پليتابه، څارنې او ارزونې په چارو کې د جنسيت ليدلوری په پام کې نيول او پلي کول؛
 - ح. په کاري چاپېريال کې د حقونو په پام کې نيولو سره، د تلپاتې سولې او پرمختيا د هڅونې لپاره، په ملي کچه د اقتصادي، ټولنيز او حقوقي چوکاټونو جوړول؛
 - ط. د ټولنيز ديالوگ او ټوليزې چنې وهلو پياوړتيا؛
 - ي. د کار بازار د جوړښتونو لکه د سمبالښت او ريكوري لپاره د کارگومارنې خدمتونو، ترسره کول او بيارغښت؛
 - ک. د حکومتونو لکه د سيمه ييزو او محلي ادارو، او د کارگري او کارگومارنې سازمانونو د ظرفيت پياوړتيا؛ او
 - ل. او د اړتيا په صورت کې، د روزنيزو پروگرامونو له لارې، چې موخه يې د گومارنې د وړتيا کچې زياتول وي، د هغو وگړو، چې له ناورينو څخه اغېزمن شوي په ځانگړې توگه هغه کسان، چې له امنيتي ځواکونو او وسله والو ډلو سره يوځای شوي، د ټولنيزې - اقتصادي بيارغونې په برخه کې د اقداماتو ترسره کول.
 ۹. د جگړو او طبيعي پېښو تر رامنځته کېدو وروسته غبرگون، د اړتيا په صورت کې، بايد لاندې مواردو ته شامل وي:
 - أ. د جنسيت ليدلوري په په پام کې نيولو سره، د همغريو شويو او هراړخيزو اړتياوو ارزونه؛
 - ب. د بنسټيزو اړتياوو د پوره کېدو او خدمتونو چمتو کېدو په موخه بېرني غبرگون، د بېلگې په توگه، د هغو ډلو او کسانو لپاره، چې د ناوړين له امله اغېزمن شوي، د ټولنيز ملاتړ چمتو کول، له معيشت څخه يې ملاتړ، د هغوی د بېرني گومارنې په برخه کې اقدامات؛
 - ج. د مرستو برابرول، تر يوه بريده د نړيوالې ټولنې، ټولنيزو شريکانو او د اړتيا په صورت کې د مدني ټولنې سازمانونو او په ټولنه کې مېشتو جوړښتونو په ملاتړ سره؛
 - د. د خوندي او مناسبو کاري شرايطو برابرول، لکه ټولو کارگرانو او په ځانگړې توگه د هغو ټولو وگړو په گډون، چې د ژغورنې او بيارغښت په فعاليتونو کې ښکېل دي، د شخصي خوندي تجهيزاتو او روغتيايي مرستو چمتو کول؛ او
 - ه. د اړتيا په صورت کې، د دولتي ادارو، د کارگومارونکو او کارگري سازمانونو، او همدارنگه د مدني ټولنې موسسو بيارغښت.
- د ۲۰۵ گڼې سپارښتليک درېيمه برخه پر دوو پاراگرافونو وېشل شوې دي. ۸ پاراگراف، د سولې، له ناوړين څخه د مخنيوي، ريكوري او مقاومتالي د پياوړتيا په موخه، د «څو پړاويزې کړنلارې» غوښتونکي دي؛ ورپسې ۹ پاراگراف يې، د جگړو او طبيعي پېښو د «بېرنيو پايلو» لپاره جوت عناصر ورزياتوي.

ستراتیژي یوازې د پرواګرام جوړونې په برخه کې د تصمیم په اړه نه ده، د کارگرۍ سازمانونه اړ دي چې د درې اخیز ټولنیز ډیالوګ کې ستراتیژیک وي، داسې ډیالوګ چې ښایي کمزوری یا داسې شرایطو او چاپیریال کې وي چې په جګړه یا طبیعي پېښو مشخص وي یا تر هغه ناوړه: د مرکزي او لاتینې امریکا په ځینو برخو کې چې د کارگرۍ فعالان په ترتیب سره تېښتول کېږي، ناقانونه پیسې ترې اخیستل کېږي، وژل کېږي او ځورول کېږي. یوازې په کولمبیا کې له ۱۹۷۰ لسیزه کې د ټولنو له ۱۳۰۰ ډېر غړي وژل شوي دي. دغه راز داخلي جګړو، مهندسي شوو جرمونو، د نشه یي توکو کارتلونه (ګاډۍ) او فاسدو دولتي چارواکو د کارگرۍ د سازمانونو فعالیتونه پر وژونکي بالقوه شغل بدل کړي دي. د بیلګې په توګه د مکزیکو په ځینو سیمو کې کارګر د کار سیمې ته د رسېدو لپاره د پولیسو ملاتړ ته اړ دي.

پایله: په السالوادور کې د دولت او ځوانانو باندې (په اصطلاح مارا) ترمنځ هوکړه لیک د کارگرانو او کوچنیو تشبثاتو د مالکانو پر وړاندې د ناقانونه پیسو اخیستو (اخاذۍ) او ګواښونو د پام وړ کمېدو لامل شوی دی.

له دې امله د کارگرۍ سازمانونو له نظره جګړو او طبیعي پېښو په اړه په یوه ستراتیژیک عمل کې د غړو خوندیتوب او امنیت هم شامل دي. په دې ستراتیژۍ کې په یوه محدوده فضا کې د چانه زنی او معاملې د فعالیت لپاره لاره پیدا کول هم شامل دي چې دا په اصل کې د «مقاوموالی» یوه بل مهم ډول دی.

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ هغه لارې چې د جګړو او طبیعي پېښو اړوند تېر او روان فعالیتونه چې احتمالا یو بل تقویه او تمکیل کوي ولیکي.
- ✓ د زدکړې لپاره کومې پالیسۍ لري؟ ایا دغه پالیسۍ له بحراني شرایطو او طبیعي پېښو سره تطابق لري؟
- ✓ دا وپېژنی چې کوم فعالیتونه کولای شي د کاري فرصتونو د کمیت یا کیفیت په برخه کې د اوږدمهاله ظرفیت جوړونې یا فوري اغېز په برخه کې ګټور تمام شي. (دغه راز د جګړې او طبیعي پېښو له امله د رامنځته شوو بحراني شرایطو سره د کار نړیوال سازمان د مبارزې ښوونیز لارښود ته مراجعه وکړئ.)
- ✓ په بېلابېلو بحراني دورو کې له عامو خلکو او غړو سره د اړیکو د دوام لپاره تر ممکنې اندازې په هر ځای کې رسنیز ظرفیتونه تقویه کړئ.

دلته د څو پړاوويزې کړنلارې رامنځته کول، مهم دی. د دغه موضوع په تړاو، تر جګړې وروسته د کارگومارنې رامنځته کولو، عاید ترلاسه کولو او بیا یوځای کېدو لپاره، د ملګرو ملتونو پالیسي، (۲۰۰۹)، درېیو ننګونو ته رسېدنه کوي:

✓ په لنډمهالو پروګرامونو سره، چې ځانګړې ډلې تر پوښښ لاندې راوړي، د امنیت او ثبات غښتلیا؛

✓ په سیمه ییزه کچه د کاري فرصتونو پیاوړتیا او د ټولنو بیا رغښت؛

✓ په ملي کچه د تلپاتو او باثباته کارگومارنې د لړۍ پیاوړتیا.

کېدای شي د ناورین د ځانګړي ماهیت په پام کې نیولو سره، د یو جریان په پرتله پر بل جریان باندې ټینګار وشي، او لومړیتوبونه د وخت په تېرېدو سره بدلون ومومي، خو دا لیرې ده، چې په هره شېبه یوازې یوه کاري کرښه شتون ولري – البته د کار د نړۍ له لیده – له همدې امله، ستراتیژیک تفکر ډېر اړین دی. د کارگرۍ سازمانونه کولی شي، خپلو دولتونو د دې یادونه وکړي، چې په ۸ (i) بند کې له مطرح شویو ستراتیژیکو کړنلارو څخه یوه هم د ټولنیز ډیالوګ او ډله ییزې چټکۍ وهنې پیاوړتیا ده؛ لکه څرنگه چې په ۸ (د) کې روښانه شوې، غړي هېوادونه باید له سلامشورې څخه ډاډ ترلاسه کړي او په دغه پروګرام کې د کارگوماروونکو او کارګري سازمانونو له برخه اخیستنې ډاډ ترلاسه او پرې څارنه وکړي، او د ریکورې او بیا رغښت په برخه کې اړین اقدامات وهڅوي؛ او همدارنګه (ک) بند، د کارگرۍ سازمانونو په ګډون د څو اړخیزو فعالانو د ظرفیت د پرمختیا او لوړاوي پر اړتیا، ټینګار کوي.

په فلپین کې یوه ستراتیژیکه کړنلاره

کله چې په ۲۰۱۳ کال کې د سوپر تیفون هایان توفان پر فلپین حمله وکړه د کار نړیوال سازمان او د ملګرو ملتونو پراختیايي پروګرام (UNDP) یوه جامع ستراتیژي جوړه کړه. په دې ستراتیژۍ کې یو شمېر اقدامات موجود وو چې د کاري فرصتونو په یوه اضطرابي پروګرام کې پیل شوې. یاده سرچینه نه یوازې د بیړني عاید د ترلاسه کولو سرچینه ښيي بلکې ټولنیز ملاتړ او روغتیايي پوښښ او دغه راز د روغتیا ساتنې او کاري مصنویتونه رامنځته کوي.

کله چې د یاد بحران پر وړاندې ملي غبرګون څرګند شو د سیمه ییزو حکومتونو لپاره د ظرفیت سازۍ توجه د کاري فرصتونو د رامنځته کېدو او ملاتړو خدمتونو د سیستم پر تقویه بدل شو. ټولنو ته د تشبثاتو د ارزښتي زنجیرې د پراختیا په برخه کې مرستې وشوې، او هڅه وشوه چې زیانمنو ټولنو ته د ډاکټره خدمتونو د وړاندې کولو په برخه کې د موازي هڅو د مخنیوي لپاره د دولتي سازمانونو، سیمه ییزو حکومتونو او خصوصي سکتورونو ترمنځ د همپالنې یو میکانیزم جوړ شي او د ژوند کولو د وضعیت د ښه کېدو په برخه کې تر ټولو ښې لارې شریکې شي.

IV. د کاري او د عايد ترلاسه کولو فرصتونو رامنځته کول

۱۰. غړي، د ښځو او نارینه وو لپاره د بشپړ، توليدي، انتخابي کارگومارنې لړۍ د پياوړتيا په موخه، د گومارنې د پاليسۍ کنوانسيون ۱۹۶۴ز. کال (۱۲۲گڼه) او د کار نړيوال کنفرانس اړوندو پريکړه ليکونو کې چمتو شويو لارښوونو په پام کې نيولو سره، د گومارنې او کارموندنې يوه باثباته او تلپاتې ستراتيژۍ جوړه او پلي کړي.
۱۱. غړي، د توليدي، بشپړ او انتخابي کار، مناسب کار او د عايد ترلاسه کولو ټوليزو فرصتونو د پياوړتيا په موخه، بايد د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو له استازو سره په سلا مشورې، په مناسبه توگه لاندې هراړخيز اقدامات ترلاس لاندې ونيسي.
 - أ. د ټوليزې گومارنې پروگرامونو په گډون، د گومارنې پر بنسټ، د پانگونې ستراتيژۍ او پروگرامونه؛
 - ب. په ښاري او کليوالي سيمو کې پر معيشتونو په ځانگړي تمرکز سره، د سيمه ييزو اقتصادي او پرمختيايي ريكوري نوښتونه؛
 - ج. مالي امکاناتو د لاسرسي د اسانتيا پر نوښتونو په ټينگار سره، د کوچنۍ او منځنۍ کچې کاروبارونو او همدارنگه د تعاوني شرکتونو او اقتصادي او ټولنيزو نورو طرحو په گډون، د باثباته کاروبارونو لپاره، د يوه کارنده چاپيريال رامنځته کول؛
 - د. د باثباته او تلپاتو کاروبارونو ملاتړ، ترڅو د گومارنې او کارموندنې لړۍ د پراختيا او بقا او همدارنگه د نويو کاري او د عايد ترلاسه کولو فرصتونو د چمتو کېدو په موخه، د کاروبارونو له دوام څخه ډاډ ترلاسه شي؛
 - ه. د تلپاتې اقتصادي ودې او ټولنيز پرمختگ او همدارنگه د نويو کاري او د عايد ترلاسه کولو فرصتونو د چمتو کېدو د يوې وسيلې په توگه، د باثباته محيطي اقتصاد پر لوري تحرک او خوځښت؛
 - و. له ټولنيز ملاتړ، کارگومارنې او پاملرنې څخه ملاتړ، د هغو کسانو لپاره، چې په غير رسمي اقتصاد کې بوخت دي، د کار د بنسټيزو اصولو او حقونو پلټابه او پرمختيا او له نارسمي اقتصاد څخه رسمي اقتصاد ته د لېږد سپارښت ليک ۲۰۱۵ز. کال (۲۰۴گڼه) په پام کې نيولو سره، له نارسمي اقتصاد څخه رسمي اقتصاد ته د کارگرانو او اقتصادي واحدونو د لېږد لړۍ هڅول؛
 - ز. له عامه سکټور څخه ملاتړ او ټولنيز، اقتصادي او محيطي اړتياوو ته ځواب ويونکي عامه - خصوصي مشارکتونو او همدا راز د مهارتونو، ظرفيتونو او کاري فرصتونو د چمتو کېدو د پرمختيا لپاره د نورو ميکانيزمونو پياوړتيا؛
 - ح. د څو مليتي شرکتونو، او ټولنيزې پاليسۍ پورې اړوندو شرکتونو د اصولو درې اړخيزې اعلاميې په پام کې نيولو سره، د بشرحقونو او کار ته ژمنو، توليدي انتخابي او مناسب کاري فرصتونو د چمتو کولو په موخه، له ملي شرکتونو سره د همکارۍ په موخه، د څو مليتي شرکتونو لپاره د مشوقونو وړاندې کول؛
 - ط. د هغو کسانو د گومارنې لړۍ اسانول، چې له امنيتي ځواکونو او وسله والو ډلو سره يو ځای شوي دي؛
۱۲. غړي، په مناسبه توگه او د ملي قوانينو او مقررو په پام کې نيولو سره، پر محرومو او بې عايدو ډلو او هغو کسانو په تمرکز سره، چې د ناوړينو په وړاندې په ځانگړې توگه زيانمنونکي دي، لکه معلولين، داخلي بېځايه شوي کسان، کډوال، بېرته ستنېدونکي، د کار بازار کارنده پروگرامونه او پاليسۍ، چمتو او پلي کړي.
۱۳. غړي، بحراني شرايطو ته د غبرگونو په برخه کې، بايد د نارينه و او ښځينه تنکيو ځوانانو لپاره د عايد د ترلاسه کولو، باثباته گومارنې او مناسب کار فرصتونو په لټه کې وي، چې له لاندې لارو ترسره شي:
 - أ. د روزنې يو پارچه پروگرامونه او د گومارنې او کارموندنې او د کار بازار داسې پروگرامونه، چې د کار نړۍ ته د تازه داخلېدونکو تنکيو ځوانانو شرايطو او اړتياوو ته رسېدنه وکړي؛ او
 - ب. د بې وسلې کولو، بېړنۍ ترخيص او بيا يوځای کېدو په پروگرامونو کې د تنکيو ځوانانو ځانگړي مولفې، چې د ملکي ژوندانه د لړۍ د بيا پيل په موخه، ناټولنيزو کړه وړو او تاوتریخوالو ته د رسېدنې لپاره، د ټولنيزو رواني مشورو او نورو اقداماتو ته شامل وي.
۱۴. د ناوړين په پېښو کې، چې د يو زيات شمېر وگړو د بېځايه کېدو لامل گرځي؛ غړي بايد:
 - أ. د ټولنيز - اقتصادي او کار بازار سره د بېرته يوځای کېدو په موخه، د بېځايه شويو وگړو له معيشتونو، روزنې او گومارنې څخه ملاتړ.
 - ب. د کوربه ټولنو د مقامولو او ظرفيت لوړاوي، ترڅو د سيمه ييزو ټولنو له معيشت ساتنې او گومارنې څخه د ډاډمنتيا په موخه، کاري فرصتونه چمتو او له داخلي بېځايه شويو کسانو د هغوی د کوربه توب وړتيا پياوړې شي؛
 - ج. خپلو اصلي سيمو ته د بېځايه شويو کسانو په خپله خوښه بياستېدنې لړۍ اسانول او د شرايطو د چمتو کېدو په صورت کې، د کار له بازار سره يې يوځای کول؛

د جگړو او طبعي پېښو ناوړه اغېزې پر کاري شرايطو ډېرې زياتې دي. د گومارنې د رسمي سکتور نشتوالی کولی شي، د بيوزلي کچه، محرومیتونو او انزوا کچه نوره هم پراخه کړي؛ د دغې چارې ټولنيزې او اقتصادي پایلې کولی شي، په خپل وار سره، د سياسي بدلونونو او ټولنيزو لانجو لامل شي؛ جگړې او پېښې، چې د هرې سرچینې زېږنده وي، د تلپاتې گومارنې او د عاید ترلاسه کولو پر فرصتونو پراخې ناوړې اغېزې لرلې شي.

پایله: ۲۰۵ گټه سپارښت لیک په جگړو او طبعي پېښو پورې اړوندو ناوړینونو ته رسېدنه کوي، په داسې حال کې، چې په پراخه کچه اقتصادي ناوړینونه د نړیوال کار د تړون ۲۰۰۹ موضوع ده.

د بنسټیزو لاملونو له په پام کې نیولو پرته، د ناوړین دورې، د گومارنې او د عاید ترلاسه کولو فرصتونو د ثبات کچې د راتیټېدو لامل ګرځي. سربېره پر دې، تاوتریخوالی او جگړې تر ډېره بریده، د کار چاپېریال ته د وګړو د بېرته ګرځېدو وړتیا له دې امله اغېزمنوي، چې هغوی جسمي (رواني - فزیکي) اړخ زیانمن کېږي.

د بېلګې په توګه کله چې پر ۲۰۱۱ ز. کال په لیبیا کې رژیم تغیر وکړ او انقلاب رامنځته شو، ډېر زیات کسان د سیاسي لاملونو له امله ونیول شول، خو کله چې دوی په پای کې خپل کاري چاپېریالونو ته د بېرته ګرځېدو فرصت ترلاسه کړ، نو خپله دنده یې له لاسه ورکړې وه. د لیبیا د کارګری ټولنو فدراسیون (GFLTU) په دې اړه، د کارګرومارونکو د هڅونې په برخه کې مهمه ونډه لرله، چې هغوی پر دې وپوهوي، چې کارګران یې کاري چاپېریال ته له حاضرېدو څخه په زوره منع شوې وو، او دوی باید د هغوی ګوښه کول بېرته لغو کړي.

په نیپال کې د رسمي اقتصاد د پیاوړتیا ننگونې

د کارګري سازمانونو د یو استازي په وینا، اوسنی نیپال، د مایوئستي له اوږدو کلونو بلوا او هغو سیاسي بدلونونو څخه د اغېزمنتیا له امله، چې د بېوزلي کچې د پراختیا لامل شوي، ۹۶ سلنه وګړي یې په نارسمي اقتصاد کې پر کار بوخت دي یا له سره بېکاره دي.

دغه هېواد په دې وروستیو کې یعنې د ۲۰۱۵ ز. کال په اپریل کې دې ته اړ شو، چې له هغې زلزلې سره مقابله وکړي، چې د یاد هېواد پلازمینه کتنمندو ښار یې ولړزاړه. د کار نړیوال سازمان اټکل کوي، چې د دغې زلزلې تر اغېزې لاندې ۵.۶ میلیونه، د خپل معیشت په له لاسه ورکولو او عاید کموالي سره، د بیځایه کېدو له ستونزو سره مخ شول.

د نیپال د کارګری ټولنو سراسري فدراسیون (GEFONT) د زلزلو خپلو کسانو په بیا سمبالښت کې مهمه ونډه لرله. دغه سازمان، ۳۰۰ تنه یې سمبال کړ، ترڅو کمپونه مدیریت او پاک، غذايي توکي ووېشي او سرپناه جوړ کړي، خو د یو باثباته غبرګون چمتو کول، چې په رسمي اقتصاد کې د تلپاتو گومارنو لامل ګرځي، د دغې فاجعې تر رامنځته کېدو ان درې کاله مخکې، له ننگونې سره مخ و.

د امنیتي سکتور حکومتولي، له جگړو او تاوتریخوالو څخه د اغېزمنو سیمو له نورو مهمو ځانګړنو څخه دي، د پیاوړې گومارنې ظرفیت او وړتیا لري^۱. کمزوري یا نادموکراتیکه دولتونه دې ته لېواله دي، چې نامسوله سترې پوليسي ادارې او استخباراتي سازمانونه ولري. په دې توګه د دغو ادارو اصلاح او سمونه او د کار په رسمي سکتور کې د پخوانیو جنګیالیو او امنیتي ځواکونو د غړو لپاره د کاري فرصتونو برابرول، یوه رښتینې ننگونه ده.

تر جگړې او شخړو وروسته چاپېریالونو او دورو کې، د امنیتي سکتور فعالیتونه تر ډېره پر بې وسلې کېدو، بېړنی ترخیص، بیا یو ځای کېدو (DDR)، باندې متمرکز وي- چې د (ډی. ډی. آر) دغه لړۍ، بېلابېلو سیمو او شرايطو لکه کولومبیا، نیپال یا د کانګو دموکراتیک جمهوریت، د (بیا زده کړې) او ملکي ژوندانه ته د پخوانیو جنګیالیو د بېرته ستونو ته شاملېږي. په دې برخه کې ډېر لاملونه شتون لري، د بېلګې په توګه، د دغو کسانو په تړاو د سیمه یزو ټولنو د غړو له خوا توپیري له تعصبه ډک چلند، د دې لامل ګرځي، چې له هغوی څخه د ګټه اخیستنې لېوالتیا کچه ټیټه وي. البته ډیری امنیتي پرسونل بیا هم د خپل کار په مسیر کې پاتې شوي دي: د بېلګې په توګه، د سویلي افریقا خصوصي امنیتي شرکتونه، زیاتره جگړې د نایجریا په شمال کې د بوکو حرام ډلې په وړاندې رهبري کوي.

پایله: د خصوصي شرکتونو له لارې د امنیت ټینګښت، هغه سکتور دی، چې اوسمهال د نړۍ په لږ او برکې د پراختیا په حال کې دی. د افریقا په سویل کې امنیتي شرکتونه په اغېزناکه توګه یونیزه شوي او د خپلو غړو لپاره د ښه کاري شرايطو او معاش د چمتو کولو په برخه کې بریالي دي.

بد دغه سپارښت لیک څلورمه برخه، د کورني بیځایه شویو کسانو په تړاو په یو پاراګراف سره پای مومي. کورني بیځایه شوي کسان، له کډوالو او پناه غوښتونکو سره توپیر لري؛ ځکه دوی له ملي پولو نه دي تېر شوي (په لاندې برخو کې، XI و XII برخو ته مراجعه وکړئ). د پناه غوښتونکو په چارو کې د ملګرو ملتونو سازمان د عالي کمېشنرۍ د راپور له مخې (UNHCR)، اوسمهال د نړۍ په لږ او برکې تر ۴۰ میلیونو زیات داخلي بیځایه شوي کسان شتون لري؛ او د ۱۴ پاراګراف درې فرعي مادې، لاندې موضوعاتو ته شاملېږي:

- ✓ د داخلي بیځایه شویو کسانو له ژوندانه، روزنې او گومارنې څخه ملاتړ؛
- ✓ د کوربه ټولنو د ظرفیتونو پیاوړتیا، ترڅو د بیځایه شویو کسانو له داخلېدو سره چلند وکړي؛
- ✓ خپلو سیمو ته د داخلي بیځایه شویو کسانو د بېرته په خپله خوښه ستنېدو اسانول.

داخلي بیځایه شویو جریانونو ته رسېدنه، له سیاسي اړخه یوه پیچلې او حساسه موضوع ده او ورته هېڅ راز اسانه حل لاره نشته. د

۱. د امنیتي سکتور غوره حکومتولی کولی شي، د ټولنې د خدمت لپاره، د ایډیالو اصولو او غوره کړنلارو په توګه تعریف شي.

پایله: د دغه سپارښت لیک په څلورمه برخه کې وړاندې شوي اقدامات اړین دي، چې د کارگومارونکو او کارگرانو د سازمانونو له استازو سره د سلامشورې په لړ کې په پام کې ونیول شي.

د کار نړیوال معیارونه

- د کارگومارنې خدمت کنوانسیون، ۱۹۴۸ (۸۸ گڼه)
- د گومارنې د پالیسۍ کنوانسیون ۱۹۴۸ (۱۲۲ گڼه).
- د گومارنې د پالیسۍ سپارښت لیک ۱۹۶۴ (۱۲۲ گڼه).
- د کار د اړیکو کنوانسیون (ټولیز خدمتونه) ۱۹۷۸ (۱۵۱ گڼه).
- د مسلکي وړتیا زیاتونې او کارگومارنې کنوانسیون (معلولین) ۱۹۸۳ (۱۵۹ گڼه).
- د کارگومارنې پالیسۍ سپارښت لیک (بشپړونکي مقرري)، ۱۹۸۴ (۱۶۹ گڼه).
- د کوچنۍ او منځنۍ کچې کاروبارونو کې د کاري فرصتونو د رامنځته کېدو سپارښت لیک ۱۹۹۸ (۱۸۹ گڼه).
- د تعاوني شرکتونو د پیاوړتیا سپارښت لیک، ۲۰۰۲ (۱۹۳ گڼه).
- له نارسمي اقتصاد څخه رسمي اقتصاد ته د لېږد سپارښت لیک، ۲۰۱۵ (۲۰۴ گڼه).

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ په رسمي او نارسمي اقتصادونو دواړو کې د بحراني دورو او د کارگومارنې کچې ترمنځ اړیکې درک کړئ.
- ✓ د ناورینونو او طبیعي پېښو له اړخه کوم سکتور ډېر زیات زیانمن کېږي؟ دغه اغېزې څرنگه دي؟
- ✓ د کار نړیوال سازمان د غړو هېوادونو له خوا د پالیسۍ او گومارنې کنوانسیون ۱۹۶۴ (۱۲۲ گڼې) د تصویب او پليتابه لړۍ پیاوړې کړئ.
- ✓ د ناورین د رامنځته کېدو پرمهال او تر هغه وروسته، په بیړنۍ توګه له کارگومارونکو او د سیمه ییز حکومت له رسمي چارواکو سره په سلامشورې، د اړوندو موضوعاتو، د ډلو او ګټه اخیستونکو ټولنو او سیمو د غوراوي په تړاو د ګډې تصمیم نیونې لړۍ پیاوړې کړئ؛ په داسې بڼه، چې په دغو فعالیتونو کې د کاري او د عاید ترلاسه کېدو فرصتونو د رامنځته کېدو فعالیتونه باید په لومړیتوب کې ځای ولري.
- ✓ د کورنۍ بېخایه شویو کسانو د موضوعاتو او دا چې د کارگرۍ سازمانونه څرنگه کولی شي، په بحراني شرایطو کې له هغوی سره مرسته وکړي، د پوهاوي کچې د لوړتیا تبلیغات او روزنیزو فعالیتونه (لکه لکچرنوټونو، رسمي او نارسمي ډله ییز بحثونه) په لاره واچوئ.

بېلګې په توګه، کله چې د ۲۰۱۶ ز. کال په وروستیو کې په کولومبیا کې د دولت او د په FARC نامه ډلې ترمنځ د سولې هوکړه لیک لاسلیک شو، د ټولو ټولنو بېخایه کېدل همدا راز دوام وموند؛ ځکه نور وسله وال فعالانو په سیاسي او جرمي انگیزو دواړو سره، د FARC جنگیالیو د ترخیص په پایله کې رامنځته شوې خلا د ډکولو په لټه کې شول. پر دې بنسټ، د دغه واقعیت درک ډېر مهم دی، چې په واقعیت کې ډېر کم داسې پېښېږي، چې یوازې یوه پېښه یا یوه ناورین شتون ولري. کولومبیا پر ۲۰۱۸ ز. کال په یوه سیمه کې د داخلي بېخایه شویو کسانو له جوړو، په بله سیمه کې د قحطي او په درېیمه سیمه کې د طبیعي پېښو له رامنځته کېدو او په څلورم مورد کې د هغو ونزو یلايي وګړو له جوړو سره په هممهاله توګه مخ و، چې له خپل هېواد څخه به یې تېښته کوله. په دې توګه، دا یوه منطقي خبره ده، چې یوازې د یو ناورین په اړه خبرې ونه کړو، بلکې په کولمبیا کې څو بشري ناورینونه په هممهاله توګه رامنځته کېږي - او په دغه ډول شرایطو کې د کارگرۍ سازمانونو فعالیتونه له ننگونو سره مخ دي، ترڅو ډیزان او پلي شي.

د کار نړیوال سازمان له مخکې، د گومارنې په تړاو خپل یو شمېر پروګرامونه د دغه سپارښت لیک د څلورمې برخې په اجنډا کې شامل کړي دي. دغه سازمان، په خپل یو لوړ پلان کې د «د سولې او مقاومتوالي لپاره» (JPR) تر سرلیک لاندې، د جاني کړنو غوښتنه وکړه او تامین یې کړه، چې د جګړې او پېښو تر اغېزې لاندې سیمو کې، د مثبتې گومارنې او مثبت کار په موخه، له یو بل تلفیق کېږي. د «سولې او مقاومتوالي» لپاره طرحه، څو پړاوونو ته په رسېدنې سره، چې تر جګړو وروسته گومارنې، د عاید ترلاسه کولو او بیا یوځای کېدو لپاره د ملګرو ملتونو د پالیسۍ (۲۰۰۹) له ملاتړ څخه برخمن دی او چې پورته ترې بحث وشو، پر لاندې برخو تمرکز لري:

- ✓ د کاري فرصتونو د چمتو کولو په موخه، د سیمه ییز اقتصاد پرمختیا او له ازاد کاروبار او تعاوني شرکت څخه ملاتړ؛
- ✓ د کارگومارنې کچې د لوړتیا په موخه د مهارتونو پرمختیا او د کار بازار د بدلونونو اسانتیا؛
- ✓ د بیړنۍ کاري فرصتونو له رامنځته کېدو او د عاید د خوندیتوب څخه د ملاتړ په موخه، د کارگومارنې پر بنسټ، ټولیزې پانګونې؛ او
- ✓ د کارلټونکو او کاري فرصتونو ترمنځ د پل رامنځته کېدو په موخه، د کارگومارنې خدمتونه.

دغه عوامل ټول سره په ګډه کولی شي، په بحراني شرایطو کې له سولې او مقاومتوالي سره مرسته وکړي. دا ډیره مهمه ده چې د ناورین په وړاندې د غبرګون له لومړیو ورځو څخه، د عاید د ترلاسه کېدو فعالیتونه او د کار فرصتونه پیاوړې کړي. دغه شرایط، په مناسبې اجورې سره د اوږدمهالې کارگومارنې، غوره کاري شرایطو په ګډون، او د کار نړیوال سازمان د عمر حداقل کنوانسیون سره سم د کار عمر ته په پام سره، د مناسب کار لپاره، یو لړ فرصتونه چمتو کوي.

۷. حقونه، برابروالی او د تبعیض نشتوالی

۱۵. غړي، د جگړو او پېښو په پایله کې رامنځته شويو تبعیضونو ته په غبرگون کې، او همدا راز د سولې، له ناورین څخه د مخنیوي، ریکوري، او مقامولو د پیاوړتیا په موخه، باید:
 - أ. د برابرې اجورې کټوالیون (۱۰۰ گڼې)، او د ۱۹۵۱ کال (۹۰ گڼې) سپارښت لیک، او په (گومارنه او کارموندنه) کې د توپیري چلند د مخنیوي کټوالیون (۱۱۱ گڼې) او د (۱۱۱ گڼې) سپارښت لیک په پام کې نیولو سره، له کوم توپیري چلند پرته ښځو او نارینه وو په برابرې توګه رسېدنه او فرصتونه چمتو کړي؛
 - ب. هغو کورنیو ته ځانګړې پاملرنه، چې یو سرپرست لري، یا د ماشومانو، ښځو، معلولینو یا زاړه کسانو له خوا یې سرپرستي کېږي؛
 - ج. اړین اقدامات ترلاس لاندې ونیسي، ترڅو ډاډ ترلاسه شي، هغه ښځې، چې د ناورین پرمهال گومارل شوي، او ستر مسوولیتونه یې پرغاړه اخیستي، د نارینه وو کاري ځواک د بېرته ګرځېدو په صورت کې، نه بېکاره کېږي.
 - د. داسې اقدامات ترلاس لاندې ونیسي، چې ډاډ ترلاسه شي، چې هغوی ځواکمنه کېږي، ترڅو د ریکوري او مقامولو په وضعیت کې، د تصمیم نیونې پرمهال ګډون وکړای شي؛ او د هغوی اړتیاوې او ګټې د غبرګون په ستراتیژيو او پروګرامونو کې په لومړیتوب کې نیول کېږي؛ همدارنګه د ښځو او نجونو بشري حقونه پیاوړی کېږي او ترې ملاتړ کېږي؛
 - ه. د جنسي ناوړه ګټه اخیستنې او جنسي ځورونې په ګډون، د جنسیت پر بنسټ د تاوتریخوالي له ټولو ډولونو او بڼو څخه مخنیوي وکړي، او له زیانمن شویو کسانو څخه ملاتړ او ترې ساتنه وکړي؛
 - و. (په گومارنه او کارموندنه کې) د تبعیض د مخنیوي کټوالیون (۱۱۱ ګټه) او د ۱۹۵۸ کال د (۱۱۱ ګټې) سپارښت لیک او همدارنګه د کار د نورو نړیوالو معیارونو او نړیوالو نافذه هوکړه لیکونو او سندونو په پام کې نیولو سره، د هغو وګړو په ځانګړې توګه لږکیو، ځایي او قبایلي اوسیدونکو، بیخایه شوي داخلي کسانو، معلولینو، کډوالو او بېرته ستندونکو لپاره، چې له ناورین څخه په ځانګړې توګه زیانمنېږي، د باثباته شرایطو رامنځته کېدو او ټولنیزې - اقتصادي پرمختیا ته ځانګړې پاملرنه وکړي؛
 - ز. له دې څخه ډاډ ترلاسه کړي، چې په لږکیو پورې اړوندو کسانو، ځایي او قبایلي وګړو سره سلا مشورې کېږي؛ په ځانګړې توګه د هغوی د استازو جوړښتونو له لارې؛ که چېرې موجود دي؛ هغوی ته په مستقیمه توګه د تصمیم نیونې په پروسو کې ګډون ورکول کېږي؛ که چېرې هغه سیمې، چې د دغو وګړو له خوا د ګټه اخیستنې وړ ګرځي، له ناورین او په ریکوري پورې اړوندو اقداماتو څخه اغېزمن شي؛
 - ح. دا ډاډمنه کړي، چې د کار نړیوالو معیارونو او همدارنګه نورو نړیوالو هوکړه لیکونو او سندونو ته په پام سره، د کارګومارنې او کارګرۍ سازمانونو سره په سلا مشورې سره، معلولینو په ځانګړې توګه هغو معلولینو ته، چې معلولیت یې د جګړې او طبیعي پېښو له امله وي، د بیارغښت، ښوونې او روزنې، او کارګومارنې په برخه کې یو لړ فرصتونه وړاندې کېږي؛
 - ط. دا ډاډمنه کړي، چې د کار نړیوالو معیارونو او همدارنګه نورو نړیوالو هوکړه لیکونو او سندونو ته په پام سره، د ټولو کډوالو او د هغوی د کورنۍ غړو، چې له ناورین څخه اغېزمن شوي هېواد کې پاتې شوي، ټول بشري حقونه، د کوربه هېواد له وګړو سره یوشانته، په پام کې نیول کېږي او ورته درناوی کېږي.
۱۶. غړي، له ناورین څخه زیږېدنه د ماشوم له کار سره د مقابله په برخه کې باید:
 - أ. د عمر حداقل کټوالیون (۱۳۸ ګټه) او د ۱۹۷۳ کال د (۱۴۶ ګټې) سپارښت لیک ته په پام سره، ناورین ته د غبرګون اقداماتو په لړ کې، د ماشوم له کار څخه د مخنیوي، پېژندنې او له منځه وړلو په موخه، اړین اقدامات ترلاس لاندې ونیسي؛
 - ب. د ماشوم د کار تر ټولو ناوړه بڼې (۱۸۲ ګټې) او د ۱۹۹۹ ز. کال (۱۹۰ ګټې) سپارښت لیک ته په پام سره، د ماشومانو د قاچاق او په وسله والو جګړو څخه د هغوی د گومارنې او ګټه اخیستنې په ګډون، د ماشوم کار د ترټولو ناوړه بڼې د مخنیوي، پېژندنې او له منځه وړلو په موخه، ټول اړین او بېرني اقدامات ترلاس لاندې نیسي؛
 - ج. د بیارغښت، ټولنیز ادغام او روزنیز پروګرامونه، د هغوی ماشومانو او تنکیو ځوانانو لپاره وړاندې کړي، چې په رسمي توګه له پوځي ځواکونو او وسله والو ډلو سره یوځای شوي دي؛ ترڅو د هغوی د ملکي ژوندانه د بیاسمبالښت په برخه کې له هغوی سره مرسته وشي؛
 - د. د ماشومانو د ساتنې په موخه د ټولنیز ملاتړ د خدمتونو له وړاندې کېدو ډاډ ترلاسه کړي.
۱۷. غړي، د جګړو او طبیعي پېښو په پایله کې له رامنځته شوی اجباري او بیګاري کار سره د مقابله په برخه کې باید بېرني اقدامات ترسره کړي؛ او د اجباري کار کټوالیون ۱۹۳۰ (۲۹ ګټې) او پروتوکول یې ۲۰۱۴ ز. کال، د اجباري کار د له منځه وړلو کټوالیون ۱۹۵۷ (۱۰۵ ګټې) او د اجباري کاري د سپارښت لیک ۲۰۱۴ (۲۰۳ ګټې) په پام کې نیولو سره، د اجباري او بیګاري کار لپاره د انسان د قاچاق په ګډون، د اجباري او بیګاري کار د ټولو ډولونو د مخنیوي، پېژندنې او له منځه وړلو په برخه کې، اړین اقدامات او کړنې ترسره کړي.

پایله: (h) فقره له غړو هېوادونو څخه غواړي، چې له کارگومارونکو او کارگرۍ سازمانونو سره په سلا او مشورې سره، معلوماتو ته د بیارغښت، زده کړې، تخصصي مسلکي لارښوونې، روزنې او گومارنې فرصتونه چمتو کړي. د کارگرۍ سازمانونه همدا راز د معلوماتو وضعیت باید په خپلو فعالیتونو کې په پام کې ونیسي.

په قرغیرستان کې له توکمیزو لاندو سره مقابله

د ناورین پرمهال، بین القومي اړیکې کېدای لاندې شي او سیمه ییز کار پر تحرک او چاپیریال اغېزې وښیږي. په قرغیرستان کې پر ۲۰۱۰ ز. هغه لاریونونه، چې په سر کې د کور تجهیزاتو د بېې د زیاتېدو په تړاو اعتراض سره پیل شو، په تدریج سره د قرغیزانو ترمنځ د قومي شخړو او لاندو لامل شو.

د قومي لږکیو د اړتیاوو په پام کې نیولو سره، د کارگرۍ سازمانونه کولی شي، د توکم پر بنسټ تاوتریخوالي په مخنیوي کې، کارنده رول ولوبوي.

د دغه سپارښت لیک ۱۶ او ۱۷ پاراگرافونه د ماشوم له کار او همدارنګه اجباري او ښکارې سره د مبارزې په برخه کې ځانګړو ننگونو ته رسېدنه کوي؛ دغه چارې ممکن د جګړو او پېښو زېږنده وي، یا له امله یې لمنه پراخه شي. موریتانیا - د هغه هېواد بېلګه ده، چې نه یوازې په جګړه کې ګډې دي، بلکې داسې هېواد دی، چې له کلونو له تاوتریخوالي او سیاسي بې ثباتۍ سره هم مخ دی؛ دغه هېواد، د هغه هېوادونو یوازینی بېلګه ده، چې د مینځني کولو او اجباري کار سره د مقابله په برخه کې هڅه کوي. له دې سره چې دغه هېواد د کار نړیوال سازمان د ۲۰۱۴ ز. کال پروتوکول او د اجباري کار کنوانسیون ۱۹۳۰ (۲۹ گڼې) کنوانسیون یې تصویب کړی، خو په دغه هېواد کې د دغو چارو او پدېدو د دوام په اړه اندېښنو ته په پام سره، د موریتانیا د کارگرۍ یو شمېر سازمانونو له دغې ستونزې د مقابله لپاره، په دې برخه کې ځانونه ښکېل کړل. له دې سره سره، که چېرې په خپله د اجباري کار لړۍ مخ په ورکېدو وي، خو ITUC ټینګار کوي، چې تبعیض او د زده کړې او کاري فرصتونو ټیټه کچه د دغو ټولنو د نسلونو لپاره، بیا هم یوه اوږدمهاله ننگونه دهو چې په سلګونو زره کسان ترې کړیږي.

د کار د بنسټیزو حقونو او اصولو پیاوړتیا او پلټنې، د کار نړیوال سازمان د مناسب کار د اجندا له رکنونو څخه دی. د ۲۰۵ گڼې سپارښتلیک دغه برخه، پر بېلابېلو کړنلارو تمرکز لري، چې په جګړه ییز چاپیریال کې ترلاسه کېدل یې ستونزمن دی.

د دولتي ظرفیت د کمزورتیا یا د ادارو د نااغېزناکتوب په صورت کې، په ځانګړې توګه هغه مهال، چې ټولنه د جګړو، شخړو او طبیعي پېښو په پایله کې رامنځته شویو ټکانونو سره لاس او ګرېوان وي، د کار چاپیریال د حقونو پیاوړتیا، تر ډېره د فرعي کارونو په ډله کې شمېرل کېږي. په بحراني شرایطو کې، د ښځو او نارینه وو (نورو جنسیتي ډلو) لپاره برابر فرصتونه ته په کافي اندازه پاملرنه نه کېږي؛ د بېلګې په توګه، د هغو کورنیو ځانګړو اړتیاوو ته پاملرنه نه کېږي، چې یو سرپرست لري، یا د ماشومانو (هلکانو، نجونې) معلوماتو له خوا یې سرپرستي کېږي. ۱۵سم پاراګراف، د دې ترڅنګ، چې تر جګړې او شخړې وروسته چاپیریالونو زېږنده بېلابېل اړخونه بیانوي، له دغو مهمو موضوعاتو څخه هم یادونه کوي: ۱۵ (C) پاراګراف د بېلګې په توګه هغو موقعیتونو ته رسېدنه کوي، چې هغه ښځې، چې د ناورین د شرایطو پرمهال، مهمې ټولنیزې ونډې ترسره کړي، د خپلې لېوالتیا او ارادې پر خلاف، تر نارینه کاري ځواک تر بېرته ګرځېدو وروسته، له کاري چاپیریال څخه نه ګوښه کېږي.

پایله: په هایتی کې د ۲۰۱۰ کال زلزلې وروسته، دغه اندېښنه موجوده وه چې بې کوره شوي، پرېښودل شوي او یا یتیم ماشومان به د قاچاقچیانو لاسونو ته ولوېږي.

د ۱۵ پاراګراف نور (g)، (F) او (h) بندونه، د یو شمېر ټولنیزو ډلو لکه ځایي لږکیو، قبایلي وګړو، کلهوالو، داخلي بېخایه شوي کسانو، پناه غوښتونکو او معلوماتو پر زیاتې زیانمن کېدا باندې ټینګار لري. له لیبیا او سومالیا څخه نیولې تر عراق او سورې پورې جګړه خپلې ټولنې له داسې سترو نسلونو سره مخامخ دي، چې د سختو روغتيايي او رواني ستونزو او زیانونو له امله، چې دوه ګونې اغېزې لري، له مینځه ځي. د اشغالي فلسطین، سیرالیون او یمن د کارگرۍ سازمانونه هغه محدودې بېلګې دي، چې هڅه یې کړې، ترڅو د لایښک او نورو حمایتي فعالیتونو له لارې، له دغه ډول اندېښنو سره مقابله وکړي.

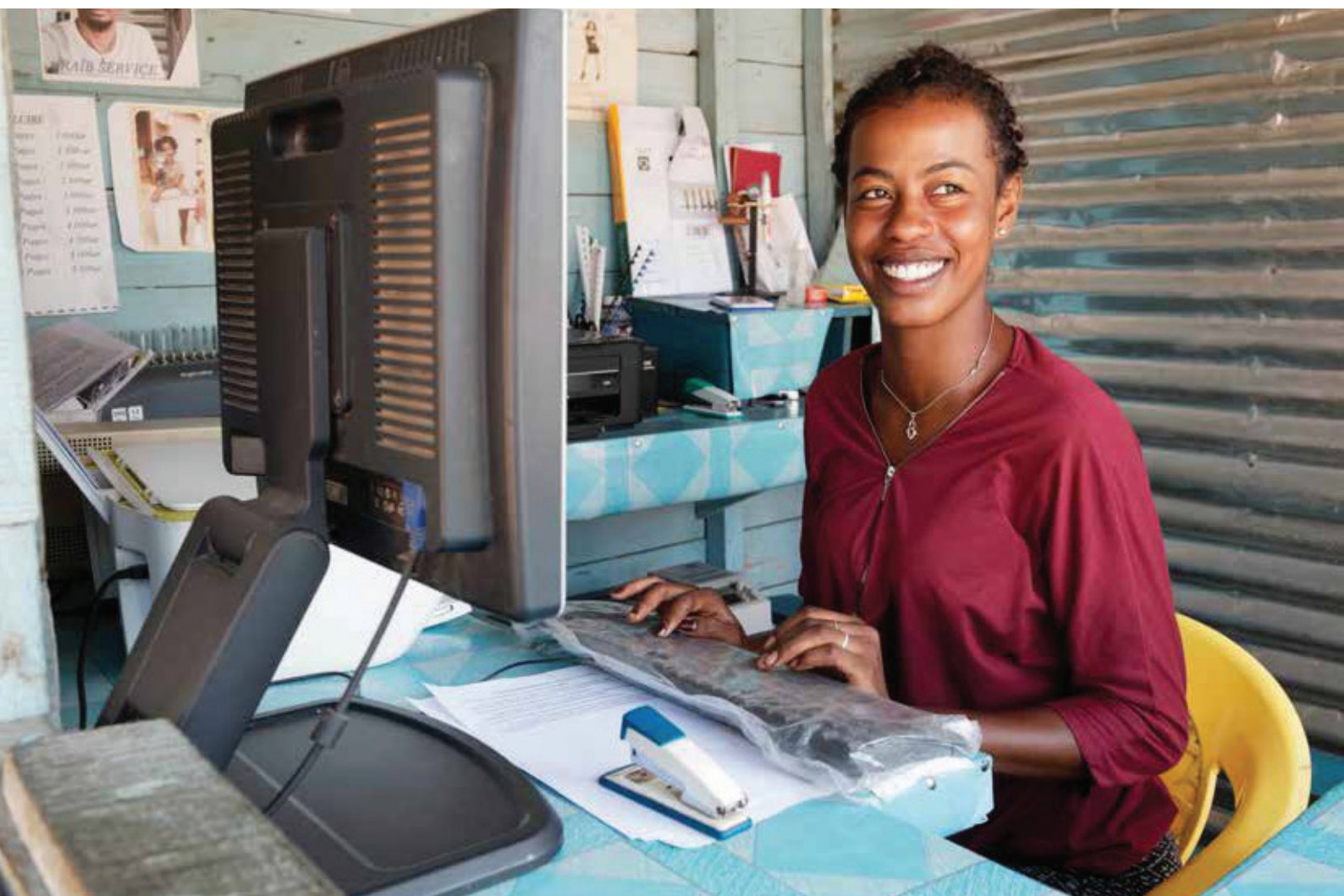

د کارگری سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ د ۲۰۵ گنې سپارښت لیک څخه د تبعیض، د ماشوم کار، یا اجباري کار په تړاو د کار نړیوال سازمان او نورو نړیوالو معیارونو د تصویب په برخه کې د دولتونو لپاره د لاینګ په توګه او که یې تصویب کړی وي، په خپلو ملي قوانینو کې د انعکاس په موخه، ګټه واخلي.
- ✓ د پوهاوي ورکړې او روزنیزو فعالیتونو کې، په ځانګړې توګه د ماشومانو او ښځو تر پوښښ لاندې راوستلو سره، له ناورین څخه په اغېزمن شویو سیمو کې د مناسب او معقول کار په چوکاټ کې د جنسیتي برابروالي د ارزښت په اړه د هغوی د پوهاوي کچې د لوړتیا لپاره برخه واخلي.
- ✓ د خطر سره مخ وګړو د تر پوښښ لاندې راوستلو په موخه، کاري پلانونه چمتو کړئ، ترڅو د جګړو او پېښو پرمهال، هېڅوک شاته پاته نه شي.

د کار نړیوال معیارونه

- د اجباري کار کنوانسیون، ۱۹۳۰ (۲۹ ګڼه)،
- د برابرې اجورې کنوانسیون، ۱۹۵۱، (۱۰۰ ګڼه)،
- د برابرې اجورې سپارښت لیک، ۱۹۵۱ (۹۰ ګڼه)،
- د اجباري کار د له منځه وړلو کنوانسیون، ۱۹۵۷، (۱۰۵ ګڼه)،
- (په ګومارنه او کار موندنه کې) د تبعیض د مخنیوي کنوانسیون، ۱۹۵۸، (۱۱۱ ګڼه)،
- د عمر حد اقل کنوانسیون، ۱۹۷۳ (۱۳۸ ګڼه)،
- د عمر حد اقل سپارښت لیک، ۱۹۷۳. (۱۴۴ ګڼه)،
- د کارګرانو او کورنۍ مسوولیتونو کنوانسیون، ۱۹۸۱ (۱۵۶ ګڼه)،
- د ځایي او قبایلي وګړو کنوانسیون، ۱۹۸۹ (۱۶۹ ګڼه)،
- د ماشوم د کار تر ټولو ناوړه بڼه، ۱۹۹۹، (۱۹۰ ګڼه)،
- د کار تر ټولو ناوړه بڼې کنوانسیون، د ۲۰۱۴ کال، الحاقی پروتوکول پروتوکول.
- د اجباري کار سپارښت لیک، ۲۰۱۴، (۲۰۳ ګڼه).

VI. ښوونه، مسلکي زده کړې او لارښوونې

۱۸. غړي، بحرانې شرایطو ته د غبرگون او ترې مخنیوي چاره کې، باید ښځو، نارینه وو، نجونو او هلکانو ته د برابر فرصتونو او رسېدنې اصولو پر بنسټ، ډاډ ترلاسه کړي، چې:
 - أ. د زده کړې د وړاندې کېدو پروگرام نه گډوډېږي؛ یا په چټکۍ سره بیا رغول کېږي، او د بېخايه شویو داخلي کسانو، کډوالو او پناه غوښتونکو په گډون ماشومان کولی شي، وړیا، باکیفیته او ټولیزو زده کړو او همدارنگه له اړوندو نړیوالو قوانینو سره سم او له تبعیض پرته د ناورین په هر پړاو کې، لاسرسی ولري؛ او
 - ب. د ماشومانو او تنکیو ځوانانو لپاره د دویم چانس پروگرامونه موجود دی، او د هغوی په زده کړه کې د هر راز ځنډ او خنډ په پایله کې رامنځته شویو کلیدي اړتیاوو ته رسېدنه کېږي.
۱۹. غړي لکه څرنگه چې مناسب وي، ناورین د غبرگون او ترې مخنیوي په چاره کې باید:
 - أ. د زده کړې، روزنې او مسلکي لارښوونو داسې ملي پروگرام چمتو کړي، چې له ښوونیزو او روزنیزو ادارو، او همدارنگه د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو سره په سلامشورو او د اړوندو دولتي او خصوصي شریکانو په ښکېلتیا سره، د ریکوري او بیا رغښت لپاره، د بیړنۍ مهارتونو اړتیاوې، تر ارزونې لاندې نیسي؛
 - ب. درسي نصاب او پروگرام ترلاس لاندې ونیسي او ښوونکو او مربیانو ته روزنه ورکړي، د لاندې مواردو د پیاوړتیا په موخه:
 ۱. سوله ییزه یووالي او د سولې دوام لپاره مقاومتوالی؛ او
 ۲. ښوونه، بیا زده کړه، خبرتیا او د پېښو گواښونه د بیا رغښت او مقاومتوالي لپاره؛
 - ج. د لږو زده کړو په گډون، کار زده کړه، مسلکي زده کړې او د وړتیاوو د پراختیا زده کړې، ښوونیزې او روزنیزې زده کړې او په ملي سیمه ایزه او محلي کچه د زدکړې بهیر همغږی کړي، او هغه نارینه او ښځې چې زده کړیزې خبرونې یې ځنډېدلې وي ځواکمنوي. ترڅو په زده کړیزو بهیرونو کې گډون وکړي او خپلې زده کړې بشپړې کړي؛
 - د. ښوونیزې او د بیا ځلې زده کړو خپرونو ته پراختیا ورکړي، ترڅو د هغو ټولو کسانو د گمارنې بهیر چې له ځنډ سره مخ شوی دی یو ځل بیا پیل شي؛ او
 - ه. او د اغیزمنو شویو کسانو د اقتصاد د پیاوړتیا لپاره په ځانگړې ډول په کلیوالو سیمو کې غیر رسمي اقتصاد ته ځانگړې پاملرنه وکړي.
۲۰. غړي باید ډاډ ترلاسه کړي چې ښځې او نجونې د مساوي لاس رسي د اصل په بنسټ د مقاومتوالي په برخه کې ټولو ښوونیزو او روزنیزو خپرونو ته لاس رسی لري.

ملگرو ملتونو د سازمان د عمومي مجمع د پریکړه لیک ۶۴/۲۹۰ شمېره په بیړنیو شرایطو کې د زده کړې حق بشپړ تثبیت شوی چوکاټ دی چې په بین الملل حقونو کې شتون لري، د دې برخې منځپانگه د هغې پر اساس د ثبت او تدوین وړ ده. دا چاره، د ۱۸ مادې په (ب) فقره کې د هغو ماشومانو ځوانانو لپاره دویم چانس دی چې ښوونیز بهیر یې د ډېر وخت لپاره ځنډېدلی دی.

د کار سازمانونه شاید او باید په دې برخه کې خپل مهمه ونډه ترسره کړي. لکه څنګه چې د (۱۹) مادې په (الف) فقره کې راغلي دي، د بیړني حالت د چمتوالي او هغه ته د ځواب لپاره، غړي باید د ښوونې، روزنې، بیا زده کړې او مسلکي لارښوونو ملي خپرونې د جوړښت پرمهال د بیا رغښت لپاره نوي مهارتونه ارزوي، له کارکوونکو سازمانونو سره مشوره وکړي.

د بېلګې په توګه، د تونس د کارګری عمومي اتحادیه (UGTT)، یو د نوبل د سولې جایزې له غړو څخه نه یوازې د اساسي قانون په بدلون کې چې د کارکوونکو د حقونو په برخه کې اغیزمنه وه، بلکې د دې سازمان له انقلاب څخه وروسته هم پدې لار کې ګام پورته کړ، ترڅو له مالي اړخه د

ښوونیز سکتور هم یو له هغو سکتورونو څخه دی چې ډېری وخت له شخړو او پېښو اغیزمن کېږي. داسې پېښې کولای شي ښوونیز سکتور برنامې د وګړو د بې ځایه کیدو او د ښوونځیو او د ویجاړتیا له امله له ځنډ سره مخ کړي. ۱۸ ماده (الف) فقره په هر وخت او هر ځای کې په ښوونیز بهیر کې د داسې شخړو په مخنیوي تاکید کوي. یا د داسې شخړې او لانجې په وړاندې بهرنۍ ځواب او غبرګون وکړي او وګړي یو ځل بیا ښوونیز بهیر ته داخل کړي چې دا د هغوی حق دی لکه: داخلي بې ځایه شوي، کډوال او پنا اخیستونکي.

پایله: په هره اندازه چې شخړه زیاته شي، په ښوونیز بهیر کې خنډونه هم زیاتېږي او وګړو ته ډېر زیانونه رسېږي. چې د هغوی د گمارنې بهیر ټکنی کوي.

سریره پردې چې په څرګند ډول یاد شوي نه دي، مګر دا برخه د ملگرو ملتونو د ماشومانو د حقونو د کنوانسیون او د هغه د اختیاري پروتوکول پر اساس وسلوالو جګړو کې د ماشومانو په گډون ولاړه ده. د ژینو د ۱۹۴۹ ز کال د څلورم کنوانسیون او د ۱۹۷۹ ز کال د دویم الحاقی پروتوکول او د

یا شخصې پرمهال، د ښوونځیو درسي خپرونې کیدای شي د تعصبونو او نفرتونو په برخه کې اغیزمن واقع شي او یوه ځواکمنه تبلیغي وسیله و اوسي — مگر زده کړه په عین حال کې یو والي، سوله ایزې ناستې پاستې ته د هڅونې وسیله ده د ۱۹ مادې (ب) فقره وگورئ. نو له دې امله، په ښوونیزو خپرونو کې د سولې د پایښت ظرفیت، له بحران یا شخصې څخه د ژغورنې په مانا دی.

د کار نړیوال معیارونه

- د مسلکي لارښود سپارښت لیک (۱۹۴۹ (۸۷ گڼه).
- د بشري سرچینو د پراختیا کنوانسیون ۱۹۷۵ (۱۴۲ گڼه)
- د بشري سرچینو د پراختیا سپارښت لیک ۲۰۰۴ (۱۹۵ گڼه)

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ دې ته پاملرنه وکړئ چې کاري سازمانونه څنگه په ښه ډول کولای شي په استراتیډیو او زده کړیزو موخو برلاسي او اغیزمن شي؛ په ځانگړې توگه د مسلکي ښوونو په برخه کې.
- ✓ د کارکوونکو په ښوونیزو او روزنیزو خپرونو کې د جنسیت د گډون او برابرښت نظر ته پراختیا ورکړي.
- ✓ شته ښوونیزو خپرونو ته چې د سوله ایزې ناستې پاستې لامل گرځي په ځانگړې توگه په هغو ټولنو کې پراختیا ورکړي چې د اقلیت او کډوالو لرونکي دي.
- ✓ د پېښو پر وړاندې د بېړنیو مرستو په برخه کې د اتحادیو د کارکوونکو وړتیاوو، خبرتیاوو او سرچینو پراختیا ورکړه. (لاندې ۱۲ برخې ته ورشئ)

ښوونځیو او ښوونیزو مرکزونو په بیا رغولو کې ملاتړ وکړي، چې د انقلاب په لړ کې ویجاړ شوي او سوځېدلي و. همدارنګه، د نیجریا د ښوونکو اتحادیه (NUT)، د نیجریا د کار په ټولنې (NLC) ترلې اتحادیه هڅه کوي، د دې هیواد په شمال ختیځ کې د بوکو حرام د جگړه مارانو سره چې هلته یې تر اوسه پورې د ۶۰۰ په شاوخوا کې ښوونکي وژلي دي او د ۱۹۰۰۰ په شاوخوا کې یې ښوونکي یې د کورونو پېښودلو ته اړ کړي مقابله وکړي. د نیجریا د ښوونکو اتحادیه په سیمه کې د زیانمنو شویو ښوونکو د میرمنو د ملاتړ په لټه کې ده.

د کارگرو ډلې د ۲۰۵ گڼي سپارښت لیک د خبرو اترو په لړ کې، تاکید کاوه د ۱۸ مادې له الف فقرې سره با د وړیا کلمه ور زیاته شي ترڅو د وگړو ټولنیزې حالت ته په نه پاملرنې زده کړه د ټولو لپاره یو ډول ورکړل شي. سربیره پردې، زده کړه یوازې د نجونو او هلکانو د راتلونکو نسلونو لپاره نه ده: ښوونیزې ملي پالیسي هم، زده کړیزې، بیا زده کړې، کار زده کړې او مسلکي لارښوونې خپرونې تر خپل پوښښ لاندې راولي، ترڅو د هیواد د کار ځواک و کولای شي خپلې کاري وړتیاوې د کار له بازار سره برابرې کړي. دا ډول مهم مهارتونه او وړتیاوې هم د جگړو او پېښو له امله زیانمن کيږي او له ځنډ سره مخ کيږي؛ څنگه چې ممکنه ده، منظمه کارموندنه، له غیر رسمي اقتصاد سره کار پرځای راشي. د کار کوونکو سازمانونو هڅې د دغو گواښونو د کمولو په برخه کې ډېرې مهمې دي او د ۱۹ او ۲۰ مادو زیادې فقرې د دې خپرونې ځانگړو اړخونو ته ځانگړې شوې دي — له هغې ډلې څخه د گواښونود له منځه وړلو او د بیا رغښت په موخه د اتحادیو غړیو ته ځانگړې خپرونې ځانگړې شوې دي.

په ټوله کې، باید پاملرنه وشي، زده کړه هیڅکله هم د بیړني حالت پر مهال یوه ناپېيلې پدیده نه ده، په ځانگړې توگه په غیر دیموکراتیکو دولتونو

VII. ټولنيز ملاتړ

٢١. غړي پېرنيو شرايطو ته د غبرگون او ځواب پرمهال، ژر او تر ممکن حده هڅه وکړي
- أ. ترڅو د عايد له امنيت او ساتنې ډاډ ترلاسه شي په ځانگړې توگه د هغو وگړو په برخه کې چې دندې او ځايونه يې د ستونزو په لړ کې خنډېدلي وي؛
- ب. د ټولنيز ټولنيز خوندیتوب طرحې او د ټولنيز ملاتړ نور مکانیزمونونه، ملي قوانينو او مقرراتو او بين المللی تړونونو ته په پاملرنې پراختيا ورکړي.
- ج. هڅه وکړي ترڅو اغيزمنو روغتيايي درملنو او نورو ټولنيزو اساسي مرستو ته لاس رسي څخه ډاډ ترلاسه شي؛ په ځانگړې توگه د هغو وگړو لپاره په ځانگړې توگه له گواښونو سره لاس او گريوان دي.
٢٢. غړي بايد د ستونزې د مخنيوي، فعال بيا رغښت او مقاومتوالي لپاره ټولنيز ملاتړي چټونه رامنځته کړي او د هغو ساتنه وکړي او همدارنگه هڅه وکړي چې ترڅو د ١٩٥٢م کال د ټولنيز امنيت کنوانسيون ١٠٢ گڼه، د ٢٠١٢ ز کال د سپارښت ليک ٢٠٢ گڼه، او د کار اړوند نور بين المللي معيارونه، پدې برخو کې دا خنډونه له منځه يوسي.

پايله: د جگړې او طبيعي پېښو تر اغيزې لاندې ډيريو سيمو، د ډيری کاري ځواکونو کمزوري يا ناکامي په غير رسمي اقتصاد کې هغه ځای چې په عمومي ډول ټولنيز ملاتړ پکې شتون نه لري، پرمخ وړي.

د بحث وړ اغيزمنو ځايونو کې، لکه د يرغل شوي فلسطين، د يوې ځانگړې او خصوصي برخې لپاره هم ټولنيز ملاتړ شتون نه لري او د فلسطين د کار عمومي اتحاديو فدراسيون (PGFTU) په دې برخه کې له سياسي چارواکو سره د لابي په حال کې دی. سربيره پردې، په هغو شرايطو کې چې ستونزې او شخړې د حل لارې ولري، د جگړې د قربانيانو بار د ټولنيز ملاتړ د سيستمونو په اوږو لويږي يا پاتې کيږي. د کار ډيری ځواکمنې برخې ښايي د کمزورۍ له گواښ سره مخ وي په ځانگړې توگه د روغتيايي او رواني ستونزې يادولی شو، چې دا چاره کولای شي د هغوی پر ځواکمنتيا پراخه اغيزه درلودلای شي ترڅو خپل مسلکي حالت ته بېرته وگرځي، د نارينوو سيستاتيک معيوبيت د لبريا او سیرالون په داخلي جگړو کې يو له دا ډول پام وړ پېښو څخه يادولی شو.

د يادولو وړ ده چې د ملگرو ملتونو د سازمان د ٢٠٣٠ ز کال په اجندا کې د پايدارې پراختيا لپاره ټولنيز ملاتړ ته د پايدار پرمختگ په چوکاټ د لومړي شمېرې موخې او ١٠٣ چې د کار نړيوال سازمان د هغه متولي دی، شتون لري. ١٠٣ پايداره ودې موخه او هغو د اړوند شاخص، د کار د نړيوال سازمان د ټولنيز ملاتړد خوندیتوب کنوانسيون ١٩٥٩ م کال (١٠٢) شمېره او د ټولنيز ملاتړ د سپارښت ليک سقفونه، د ٢٠١٢ ز کال ٢٠٢ شمېره منعکسوي، چې دواړه د سپارښت ليک د ٢٢ فقرې په ٢٠٥ شمېرې کې ياد شوي دي. هغو اغيزو ته په پاملرنې سره چې جگړې او طبيعي پېښې يې د وگړو په ژوند لري د ٢٠٥ گڼې سپارښت ليک د هغو لپاره د کارموندنې او د پايدارې پراختيا غوره او منظمه اړيکه جوړوي.

پداسې حال کې چې ټولنيز ملاتړ په سنتي توگه د د بشر د حقونو او بشري پراختيا او ټولنيز عدالت ته د رسېدو د يوې وسيلې په توگه پېژندل کېږي، مگر نن ورځ د اقليمي بدلونونو پر وړاندې د گواښونو د له منځه وړلو په برخه کې د وگړو له خوا کارېږي. د بېلگې په توگه، دا چاره، د پېښو د رامنځته پر وړاندې د يو بېرني غبرگون په توگه ازمویل شوې ده او د ستونزې د رامنځته کيدو پرمهال يوه ټکان ورکوونکې بېړنۍ پريکړه ده. په نغدو پيسو ولاړه راکړه ورکړه، لکه څنگه د لومړي ځل لپاره د ځاني سپما د کارتونو کارونه په پاکستان د ٢٠٠٥ ز کال د زلزلې له پېښېدو وروسته و ازمایل شوه، کولای شي د عايد د لړۍ د ودرېدو پرمهال مصنوعي شبکه رامنځته کړي – په پايله کې، دا چاره، د زيانمنې شوې کورنۍ مقاومت ته پراختيا ورکوي او ټولنو ته د (بيرته ښه آبادولو) امکان ورکوي. دا ډول نوښتونه د زيانمنو شويو کارکوونکو او د هغوی د کورنيو د يو دقيق معلوماتي بانک (ډيټابېس) جوړولو ته اړتيا لري، او کاري سازمانونه کولای شي، چې د ټولنيز ملاتړ طرحو ته د خپلو کارکوونکو له غوره لاس رسي څخه ډاډ ترلاسه کړي.

د شخړې شرطونه، خپله ځانگړنه د ټولنيز ملاتړ اړوند منځته راوړي. د ټولنيز ملاتړ بېړنۍ پريکړې کولای شي، د بېلگې په توگه د پانگوالو برنامو له لارې د کارموندنې وړاندوينه کېږي، مگر د اوږد مهاله ستونزو پرمهال، چې په هغه کې د شخړې ډيناميک د کلونو لپاره غځېږي، د ټولنيز ملاتړ سيستم معمولا کمزوری وي. د بېلگې په توگه، اکرايني کارکوونکي د وسلوالي نښتې له امله چې په ٢٠١٤ ز کال کې په دې هيواد کې رامنځته شوه، ختيځ دونباس له سيمې وښتېدل، د هغوی لپاره ستونزمنه وه چې د خپل ټولنيز ملاتړ له طرحې او بيمې سيستم څخه د اکراي په لويديځو او مرکزي سيمو کې لاس رسي ولري، سربيره پردې چې هغوی هيواد نه وه پرې ايښي. د امر کوونکو تعصب او بې باوري هم پدې مانا ده چې دغو کارکوونکو د کاري سازمانونو پرله پسې هڅې وکړي ترڅو د اکراين په نورو سيمو کې کاري اسانتياوې رامنځته کړي.

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ د ټولنيز ملاتړ په برخه کې خنډونه دې پيداکړي او د دغو خنډونو د له منځه وړلو لپاره دې استراتيژۍ رامنځته کړي.
- ✓ د ټولنيز ملاتړ د گواښونو د کموالي او طبيعي پېښو سره د مقابلي لپاره دې د کار کوونکو د دفتر (ACTRAV) په ملاتړ د نورو ملاتړو بنسټونو له تجربو او غوره لارو چارو څخه گټه پورته کړي.
- ✓ د هغو نويو معلوماتو لپاره د معلوماتي بانک رامنځته کولو هڅه چې د ستونزې له لومړيو شيبو څخه د اغيزمنو شويو وگړو او دهغوی د کورنيو اړوند معلومات ثبت کړي.
- ✓ د گواښ پر وړاندې د ټولنيز ملاتړ له بيړنۍ پرېکړې منځ مهاله او اوږد مهاله سموونو څخه گټه پورته کړئ. د بېلگې په توگه د کوچنۍ پانگه اچونې د برنامې له لارې کارموندنه.

د کار نړيوال معيارونه

- د ټولنيز خوندیتوب کنوانسيون (حد اقل استانداردونه)، ۱۹۵۲ ز کال (۱۰۲ گڼه).
- د برابر لاس رسي کنوانسيون (ټولنيز ملاتړ)، ۱۹۶۲ ز کال (۱۸ گڼه).
- د زېږدې د ملاتړ کنوانسيون، ۲۰۰۰ ز کال (۱۸۳ گڼه).
- د ټولنيز ملاتړ د سقفونو سپارښت ليک ۲۰۱۲ ز کال (۲۰۲ گڼه).

VIII. د کار قانون، د کار اداره او د کار بازار په تړاو معلومات

۲۳. غړي د بېرنيو شرايطو د بيارغښت پرمهال بايد د کار د سازمانونو له ډيريو استازو سره لاندې ټکي په نظر کې ونيسي:
- أ. د کار د اساسي حقونو او اصولو اړوند د ۱۹۹۸ ز کال د بين المللي سازمان د خبرپاڼې مطابق، د کار ځای له خوندیتوب او روغتيايي برخې ملاتړ، او د کار اړوند ټول قوانين تر بيا کتنې لاندې ونيسي؛
 - ب. ډاډ ترلاسه کړي چې د کار اړوند قوانين د کار له توليد، ټاکنې او کار له غوره فرصتونو څخه ملاتړ کوي؛
 - ج. د ۱۹۴۷ ز کال د کار تفتيش د کنوانسيون د ۸۱ گڼې او همدارنگه د ۱۹۴۹ ز. کال د تنظيمولو او چنې وهلو کنواسيون (۹۸ گڼه) او نورو تړونونو او د هغوی د مدیریت او تفتيش سيستم ته وده ورکړي؛
 - د. په لازم وخت کې د کار د بازار اړوند معلوماتو راپولونه او تحليل چې په ځانگړې توگه په هغو وگړو متمرکز وي چې د گواښونو تر اغېز لاندې وي اړوند سيستمونه تدوين او وده ورکړي.
 - ه. د گمارنې د بېرنيو خدمتونو په گډون، د ټوليزې کارموندنې خدمتونه ترسره کړي او پراختيا ورکړي.
 - و. دا ډاډ ترلاسه کړي چې خصوصي کار موندنې د سازمانونو مقرر د ۱۹۹۷ ز کال د کارموندنې د سازمانونو د کنوانسيون د ۱۸۱ گڼې له مقرر سره ورته والی لري او کنه؛
 - ز. د کار د بازار د ټولو فعالانو ترمنځ همکاري رامنځته کړي، ترڅو د سيمې وگړي له دغو کاري اسانتياوو څخه په ښه او پراخه توگه گټه پورته کړي او د سولې د پايښت په برخه کې پرمختگ وکړي.

له طبيعي پېښو سره مبارزه په نړۍ کې د کار قانون او د هيواد له اساسي اداري برخو څخه گڼل کېږي. د سپارښت ليک د اتمې برخې ۲۰۵ گڼه دې موضوع ته ځانگړې شوې ده او ۲۳ پاراگراف کې په ځانگړې توگه د ستونزمن وضعیت بيارغښت ته لاس رسې کوي. پدې برخه کې، د کار اړوند په ډيري جوړيدونکو سيستمونو خبرې شوې دي، چې د دغو ټولو کړنو د ترسره کولو پرمهال بايد کار کوونکو او کاري سازمانونو سره د مشورو پر بنسټ پريکړې ترسره شي، په فقر و کې نيمگړتياوې شتون لري، کله چې د د کرنيز سکتور ته هغه سکتور چې د شخړو له پيل څخه زيان وينې دکار د تفتيش اړوند د کنوانسيون ۱۲۹ گڼې ته اشاره وشي سربيره پردې، ۲۰۵ گڼه سپارښت ليک د دغه متن د تصويب په برخه کې د دولتونو لپاره د لابي يو ښه فرصت رامنځته کړي.

کې، چې د ټولنې د ازادۍ، ټوليزې مذاکرې او د اعتصاب پر حق شامل و، مهمه ونډه او اغېزه ولري.

پايله: د کنيا په ټولنه کې د دغه هېواد د کارگرۍ سراسرې ټولنې د مرکزي سازمان غوښتنه ونډه، د دغه موضوع په تضمين کې يو مهم لامل و، چې د ۲۰۱۳ او ۲۰۱۷ ز. کلونو ټاکنې لکه څرنگه چې د ۲۰۰۷ ز. کال ټاکنې له تاريخوالو ډکې، او په ترڅ کې يې لږترلږه ۱۳۰۰ تنه ووژل شول او ۶۰۰۰۰ نور بې کوره شول، له پراخو شخړو او لانجو سره مله نه وي.

سربيره پردې، د بحران څخه وروسته بيارغښت په برخه کې کاري ډلو د طبيعي پېښو او شخړو د مخنيوي په موخه د اساسي قانون او تقنيني سندونو د سمون لپاره فشارونه وارد کړل چې پدې برخه کې يې مهمه ونډه درلوده. په کينيا کې د کار د اتحادیې د مرکزي سازمان غړي (COTU) د ۲۰۰۷ ز کال له گډوډو ولسمشریزو ټاکنو څخه څو اونۍ وروسته د هيواد ټولو برخو ته سفر وکړ او د امکان تر حده هرځای کې د شته ستونزو د حل لپاره او تاوتریخوالي د له منځه وړلو يا مخنيوي لپاره هڅې ترسره کړې. د تونس د کارگرۍ سازمان په ورته ونډه کې د کينيا د کارگرۍ ټولنې د مرکزي سازمان رول، له ۲۰۱۱ ز کال راهيسې، د دې لامل شو، چې دغه سازمان د پام وړ سياسي واک ترلاسه کړي؛ لکه څرنگه چې ويې شو کړای، چې د کيباكي او اوډينگا له نوي ايتلافي دولت سره، د يو هوکړه ليک له مخې، چې د ۲۰۰۸ ز کال په فبروري کې لاسليک شو، گډ دولت رامنځته کړي. دغه سازمان تر دې وروسته وکړای شو، چې پر ۲۰۱۰ ز کال د نوي اساسي قانون په تدوين

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ داسې پالیسي، چمتو کړئ، چې ډاډ ترلاسه شي، چې په بحراني شرایطو کې د کارگرانو حقونه په پام کې نیول کېږي.
- ✓ د بحراني شرایطو پر مهال او تر هغه وروسته د تقنیني اسنادو او اساسي قانون د اصلاح په برخه کې د کارگرۍ سازمانونو ظرفیت، وپېژنئ.
- ✓ له دغه ۲۰۵ گڼې سپارښت لیک څخه د کار د ټولو نړیوالو معیارونو او نورو نړیوالو حقوقي سندونو د تصویب په موخه، د دولتونو لپاره د لابینګ په توګه کار واخلي.
- ✓ د ناوړین پرمهال د ټولنیزو شریکانو په ښکېلتیا ستراتیژۍ جوړې کړئ، او د کار تفتیش (پلټنه) پیاوړې کړئ.

د کار نړیوال معیارونه

- د کار د پلټنې کنوانسیون، ۱۹۴۷ (۸۱ گڼه).
- د کار د (حقوقي) توکو کنوانسیون، ۱۹۴۹ (۹۴ گڼه).
- د کار د (حقوقي) توکو سپارښت لیک، ۱۹۶۹ (۱۲۹ گڼه).
- د اجورې د حداقل کچې د ټاکلو سیستم کنوانسیون، ۱۹۷۰ (۱۳۱ گڼه).
- د کار د مدیریت کنوانسیون، ۱۹۷۸ (۱۵۰ گڼه).
- د کاري خوندیتوب او روغتیا کنوانسیون، ۱۹۸۱ (۱۵۵ گڼه).
- د خصوصي کارموندنې سازمانونو کنوانسیون، ۱۹۹۷، (۱۸۱ گڼه).
- د کرنې په سکتور کې د خوندیتوب او روغتیا کنوانسیون، ۲۰۰۱ (۱۸۴ گڼه).
- د کرنې په سکتور کې د خوندیتوب او روغتیا سپارښت لیک، ۲۰۰۱ (۱۹۲ گڼه).
- د شغلي خوندیتوب او امنیت لپاره د تقویتی چوکاټ کنوانسیون، ۲۰۰۶ (۱۸۷ گڼه).
- په گومارنې پورې اړوند سپارښت لیک، ۲۰۰۶ (۱۹۸ گڼه).
- د ایلز او HIV سپارښت لیک، ۲۰۱۰ (۲۰۰ گڼه).

IX. ټولنيز ديالوگ او د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو ونډه

۲۴. غړي، د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو سره د سلامشورې په ترڅ کې باید:

أ. ډاډ ترلاسه کړي، چې د درې اړخیزو مشورو د کنوانسیون (د کار نړیوال معیارونو) ۱۹۷۶ ز. کال (۱۴۴ گڼه) په پام کې نیولو سره، په دغه سپارښتلیک کې ټول اقدامات ترسره کېږي او د جنسیت پر بنسټ ټولنیز ديالوگ پیاوړی کېږي؛

ب. د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو د رامنځته کېدو لپاره، یو کارنده چاپېریال رامنځته کړي؛ او

ج. د اړتیا پرمهال، د مدني ټولنې له سازمانونو سره د نژدې همکاريو زمینه برابره او وهڅوي یې.

۲۵. غړي د انجمن د ازادۍ او د تشکل له حق څخه د ملاتړ کنوانسیون ۱۹۴۸ (۸۷ گڼې) او د تشکل حق او ټولیزې چټکۍ وېلو کنوانسیون ۱۹۴۹ (۹۸ گڼې) په پام کې نیولو سره، بحراني شرایطو ته په غبرگون کې د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو حیاتي ونډه پېژني او په ځانگړې توگه:

أ. د کارگومارنې او کاروبارونو مناسبې لړۍ په ځانگړې توگه په منځنۍ او کوچنۍ کچې سره، مرسته کوي، ترڅو هغوی له ناورین څخه د ریکوروي او مالي سرچینو ته د لاسرسي په موخه، مداوم او تلپاتې کاروبارونه ترلاس لاندې ونیسي؛

ب. له کارگرانو په ځانگړې توگه هغو کسانو سره مرسته وکړي، چې د ناورین په وړاندې زیانمنیتیا لري، ترڅو د ناورین په وړاندې د زده کړې، مشوره ورکولو، حمایتي ابزارو له لارې ریکوروي شي؛ او

ج. د دغو موخو د ترلاسه کېدو په موخه، د ټولیزې مذاکرې او همدارنګه د ټولنیز ديالوگ نورو لارو چارو له لارې، یو لړ اقدامات ترلاس لاندې ونیسي.

د تونس څلور اړخیز ملي ديالوگ

پر ۲۰۱۱ ز. کال د تونس د ولسي پاڅونونو، چې بیا وروسته د هیلې پر ډله ونومول شو، یو مهم عنصر، د څلورو ټولنیزو جوړښتونو یوه ډله وه، چې یې پرېکړه وکړه، چې د اساسي قانون د بدلون او تغیر په برخه کې سره همکاري وکړي. دغه اتحادیه، د تونس د کارگرۍ سراسري ټولنه (UGTT)، د صنایعو، سوداګرۍ او لاسي صنایعو کنفدراسیون (UTICA)، د تونس د بشرحقونو لیک او د مدافع وکیلانو انجمن یې په برکې نیول. د بن علي د حکومت تر سقوط وروسته، د واک د سوله ییز لېږد په برخه کې د دغه څلور اړخیز جوړښت ونډه، د سیاسي بدلونونو پر مهال، د کارگرۍ سازمانونو د ونډې ښودونکې دي. ټولنیز ديالوگ یا تفاهم د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو ته شاملېږي. دغه څلور اړخیز جوړښت پر ۲۰۱۵ ز. کال د نوبل نړیواله جایزه یې هم ترلاسه کړه.

تر جگړې وروسته شرایطو کې د کارگرۍ سازمانونو ونډه ډېره کره او ارزښتناکه ده. په نیپال کې د دغه هېواد د کارگرۍ د ټولنو سراسري فدراسیون (ANTUF) له مایوستانو سره د اختلافاتو له لرلو سره سره، په دې وروستیو کې سره متحد او همغاړي شوي دي. په سریلانکا کې، تر ۳۰ کلنې جگړې وروسته، د کارگرۍ سازمانونو په ځانگړې توگه Nidahas (Sewaka Sangamaya) (SLNSS)، د دغه هېواد په شمال کې له کارگرۍ سازمانونو سره د اړیکو د جوړولو په برخه کې کارنده او رغنده ونډه لرله. د دغې ټولنې د غړو شمېر د تاملیل پړانګانو تر کنترول لاندې سیمو کې په تدریجي ډول مخ په زیاتېدو و.

له جگړې او نورو طبیعي پېښو سره د مقابلې په برخه کې ټولنیز ديالوگ ډېر مهم دی - خو دغه ټولګه په دقیق ډول درې اړخیزه ده، چې په بحراني شرایطو کې ازمویل کېږي. په بحراني شرایطو کې د دولتي ادارو، د کارگومارنې او کارگرۍ سازمانونو دغه ظرفیت چې له یو بل سره په همغږۍ سره کار وکړي، راتېټېږي. سربېره پردې، د جگړې په شرایطو کې، شونې دی، یو شمېر ټولنیز شریکان په سیاسي مسلو کې ښکېل شي او د جگړې له یو یا څو لورو سره، همغاړی شي.

پایله: کارگرۍ سازمانونه، د ټولنیز ديالوگ له عادي تعامل نه هاخوا، په بحراني شرایطو کې، د کارگومارنې له لړۍ څخه د ساتنې او دکاري ځواک د گټې د پیاوړتیا په موخه، باید د کارگومارنې سازمانونو او شرکتونو ته د مستقیمې لاسرسي په موخه، هڅه وکړي.

د کارگرۍ سازمانونو د بسیج ظرفیتونو ته په پام سره، دغه سازمانونه کولی شي، د سیاسي بدلونونو پرمهال، مهمې اغېزې ولري. **په تونس کې د کارگرۍ سازمانونو UGTT او د تونس د لاسي صنایعو د کنفدراسیون (UTICA) واحد دریځ د بن علي حکومت باندې د لارې نقشې د پلان د منلو په برخه کې د پام فشار لامل شو، چې له امله یې په اساسي قانون کې هم اصلاح راغی. دویمه بېلګه یې د گینه د کارگرانو د ملي کنفدراسیون د سرمشري ریاتو هڅې دي، چې د هېواد د کارگرۍ ټولنو د یو ځای کولو او متحد کولو په موخه یې ترسره کړې، ترڅو پر ۲۰۰۷ ز. کال د لائزانا کونته د دولت په وړاندې د پام وړ اعتصابات په لاره واچوي. درېیمه بېلګه، د ۲۰۱۴ ز. کال په لم کې د کرامت پاڅون په بهیر کې، د کارگرۍ سازمانونو ونډه ده، هغه مهال، چې د اوکراین په ټولو برخو کې، سیاسي اعتصابونه په لاره واچول شول. په دغو ټولو برخو کې د کارگرۍ سازمانونو په دولت کې د تغیراتو د رامنځته کېدو وړتیا لرله خو د پام وړ انساني تلفاتو سره.**

د کار نړيوال معيارونه

- د انجمن د ازادۍ او د تشکل د حقونو کنوانسيون، ۱۹۴۸ (۸۷ گڼه).
- د تشکل او ډله یيزې مذاکرې کنوانسيون ۱۹۴۹ (۹۸ گڼه).
- د ټوليزو هوکړو سپارښت لیک، ۱۹۴۹ (۹۱ گڼه).
- د کاري قرارداد په کچه د همکارۍ سپارښت لیک، ۱۹۵۲ (۹۴ گڼه).
- د کليوالي کارگرانو د سازمانونو کنوانسيون، ۱۹۷۵ (۱۴۱ گڼه).
- د درې اړخيزې مشورې کنوانسيون (د کار نړيوال معيارونه)، ۱۹۷۶ (۱۴۱ گڼه).
- د ټوليزې مذاکرې کنوانسيون، ۱۹۸۱ (۱۵۴ گڼه).

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ د کار نړيوالو معيارونو او د سولې او روغې جوړې په تړاو د کارگرۍ سازمانونو ونډه پياوړې کړئ.
- ✓ د جگړو او طبيعي پېښو د اغېزو کچې راتیتولو او د دغو پېښو د مخنيوي په برخه کې د ټولنيز ديالوگ د ظرفيت په اړه او همدا راز کله چې دغه ديالوگ تر حد زيات سياسي کېږي، د خطرونو په اړه يې، د کارگرۍ ټولنو غړو ته پوهاوي ورکړئ.
- ✓ د کارگرۍ سازمانونو ترمنځ د اړيکو د پياوړتيا په برخه کې اړين اقدامات تر لاس لاندې ونیسئ او د ټولنې د نه همغږۍ او پاشلتيا له خطرونو څخه ځان خبر کړئ.
- ✓ په بحراني شرايطو کې د وگړو ترمنځ د اړيکو د تسهيل اود هغوی د يو ځای کولو په برخه کې د کارگومارنې سازمانونو همکارۍ جلب کړئ

په خلکو کې بدلون او همدا راز دموکراتيزه هم کولی شي، د کارگرۍ سازمانونو پر ليدلوري او په ټولنيز ديالوگ کې د ښکېلو ټولنيزو شريکانو پر هويت اغېزه وکړي. د بېلگې په توگه، د مصر تر پاڅون مخکې د دغه هېواد د کارگرۍ ټولنې، له دولت څخه خپلواک نه و. په واقعيت کې له ۶۰ کلونو راهيسې د مصر د حقوقي صنفې ټولنه، د دولت يو مرستندوی مې و؛ په دې توگه د مصر د کارگرۍ ټولنو فدراسيون (ETUF)، په انحصاري ډول د دغه هېواد د کارگرانو استازولي کول. پر ۲۰۱۱ ز. کال تر پاڅون وروسته سمدستي کارگرانو په دغه هېواد کې، د مصر د خپلواکو ټولنو فدراسيون (EFITU) او د مصر د کارگرۍ د موکراتيکه کنگره (EDLC) يې جوړه کړه. د دغو جوړښتونو او د پاڅون په مرسته پرانيسې ټولنيزه فضا په چمتو کېدو سره، کارگرانو په سازماني کچه په لسگونو او سلگونو د کارگرۍ نورې ټولنې جوړې کړي. په همدې حال اوسمهال، له دې سره سره، چې دولت هڅه کوي، دغه ټولنې بېرته د مصر د کارگرۍ د ټولنو فدراسيون (ETUF) تر سيوري لاندې راولي، يادې ټولنې هڅه کوي، ترڅو د نوي تصويب شوی قانون (۲۰۱۷) په وړاندې خپل حقوقي وضعيت تدوين کړي.

دا چې د کارگرۍ ټولنې زيات شمېر ولرو، دا يوه ښه چاره ده او کنه، دغه مسله په ملي زمينو پورې اړوندېږي. د بېلگې په توگه، د کانگو په دموکراتيکه جمهوريت کې (DRC) تر ۵۰۰ زيات د کارگرۍ ټولنې شتون لري، خو دې ته بايد پام وشي، چې په دغه شمېر د کارگرۍ سازمانونه کولی شي، ممکن د هغوی د چنه وهلو وړتيا او يووالي ته زيان ورسوي. په واقعيت کې په دغه صورت کارگومارونکي او ان دولتونه به ډېر خوښ وي، چې د سازمانونو ترمنځ د نه همغږۍ او د يووالي د نشتوالي له لارې، د تفاهم او ټولنيزې چنې وهلو په برخه کې د کارگرانو وړتيا نور هم کمزوری کړي.

X. له بحراني شرايطو څخه اغېزمن کډوال

۲۶. غړي، له ملي او نړيوالو نافذه قوانينو سره سم، کډوالو په ځانگړې توگه کارگرو کډوالو ته، چې د ناورين په وړاندې د زيانمنتيا کچه يې لوړه ده، په ځانگړې پاملرنې سره، اړين اقدامات تر لاس لاندې ونيسي، ترڅو:
- ا. د انسان د قاچاق په گډون اجباري او بيگاري کار له منځه ولاړ شي؛
 - ب. د کار بازار ته د کډوالو د لاسرسي له لارې په ځانگړې توگه د کارگومارنې، د عايد ترلاسه کولو او مناسب کار د فرصتونو په لرلو سره، په کوربه ټولنو کې د هغوی د شموليت لړۍ په مناسبه توگه پياوړې شي؛
 - ج. په ټولو سکتورونو کې د بنځينه کارگرو کډوالو، ځوانو کارگرو او معلولو په گډون، د کډوالو کارگرو لپاره د کاري خوندي چاپېريال او کاري حقونو د چمتو کېدو څخه د ډاډ ترلاسه کېدو په موخه، بايد هڅه وشي؛
 - د. له بحراني او طبيعي پېښو له شرايطو سره د مقابلې په موخه، د کاري پروگرامونو او پاليسيو د چمتو کولو په برخه کې، کډوالو کارگرو او د هغوی کورنيو ته ځانگړې پاملرنه وشي؛
 - ه. په خوندي او باعزت شرايطو سره، خپلو سيمو ته د کډوالو او د هغوی د کورنيو په خپله خوښه بېرته ستنېدنه تسهيل شي.
۲۷. غړي، د کار د بنسټيزو اصولو او حقونو په پام کې نيولو او د ملي قوانينو او مقررو په چوکاټ کې، په VII، VIII، IX، برخو کې له وړاندې شويو لارښوونو سره بايد د ټولو کارگرو کډوالو لپاره برابر فرصتونه برابر کړي او په ځانگړې توگه:
- ا. د خپلو کاري او حمايتي حقونو په تړاو کډوالو ته د پوهاوي ورکړه؛ په ځانگړې توگه د هغوی په خپله ژبه د هغوی د کارگرانو د حقونو او مکلفيتونو په تړاو او د خسارې د جبران په اړه، د معلوماتو چمتو کول؛
 - ب. د کارگرانو او کارگومارونکو په استازي سازمانونو کې د کډوالو برخه اخيسته تسهيل شي؛
 - ج. په کاري چاپېريال کې د تبعيض د له منځه وړلو او د کډوالو د مثبت گډون د جوتولو لپاره، د کارگرۍ او کارگومارنې او د مدني ټولنې د سازمانونو په ښکېلتيا سره، اړين اقدامات ترسره کړي او تبليغاتي کمپاينونه تسهيل کړي؛ او
 - د. د کډوالو گومارنې ته په پام سره، د کارگرۍ، کارگومارنې سازمانونو او د اړتيا په صورت کې د مدني ټولنې له سازمانونو سره سلامشورې وشي.

نژدې د نړۍ په هره لويه وچه کې، د وگړو د کډوالي د پام وړ جريان شتون لري. د بېلگې په توگه، په هاييتي کې اقتصادي، ټولنيز او سياسي ستونزمن حالت ته په کتو سره، له دې سره جوخت پر ۲۰۱۰ ز. کال د زلزلې پېښې د رامنځته کېدو له امله، اټکل کېږي، چې د دغه هېواد نژدې ۱،۵ ميليونه وگړي، له هېواده بهر ژوند کوي، چې په ټوليزه توگه په متحده ايالاتو او دومينکن جمهوريت کې مېشت شوي دي. شيلي هېواد هم د هاييتي يو زيات شمېر کډوال، چې د کاري فرصتونو په لټه کې وو، منلي دي؛ لکه څرنگه چې په دغه هېواد کې د هاييتي د ودې پرحال ټولنې د وگړو شمېر ۱۰۵۰۰۰ تنه اټکل کېږي. توکمپالنې او توپير، د دغو کډوالو ورځنۍ ژوند له سختو ستونزو سره مخ کړی دی.

له بلې خوا، د ژبې ستونزه هم د هاييتي وگړو او هم شيلي وگړو لپاره يوه بله اضافي ننگونه وه. په روغتون کې د هاييتي د يو وگړي تر مړينې وروسته، د روغتيا سکټور د ټولنو انجمن (Multigremial de la Salud) او شيلي دولت ډاکټرانو او اړوندو کارکوونکو ته د کرټول د زده کړې په موخه، يو نوبت ترلاس لاندې ونيول. د دغه پروسه لومړۍ پړاو، پر ۱۰۱۸ ز کال، د اداري کارکوونکو په مشارکت سره پيل شوه، چې په بېلابېلو پړاوونو سره به تکنيسيونو او روغتياپالانو سره به دوام ولري.

د کډوالي د نړيوال سازمان د راپور له مخې، اوسمهال د نړۍ په کچه ۲۴۴ ميليونه نړيوال کډوال شتون لري (د نړۍ د ټولټال وگړي ۳،۳ سلنه). سربېره پر دې، د بنځينه کډوالو کچه نژدې ۵۰ سلنه زياته شوې ده. دغه چاره، د انسان د قاچاق، جنسي ناوړه گټه اخيستنې او د استثمار نورو پېښو په وړاندې، د ځانگړو محافظتي اقداماتو د ترلاسه لاندې نيولو اړتيا رادمخه کوي. همدارنگه د اجباري کار، نوي ډولونه شتون لري، چې د کډوالي په پايله کې رامنځته شوي دي.

پايله: د کډوالي مفهوم د وگړو يوه پراخه ډله تر پوښښ لاندې راولي چې تر پناه غوښتونکي په لوړه کچه په پام کې نيول کېږي. زياتره خلک پرېکړه کوي، په خپله خوښه د نړيوالو پولو په مسيرونو کې تردد او تگ راتگ وکړي. د ښو اجورو او ښه ژوندانه تر څنگ، د دغو خوځښتونو اصلي لامل، د وگړو په وړاندې گواښ، يا د جگړې پيل او د طبيعي پېښو رامنځته کېدل دي.

د دغه سپارښتلیک X برخه باید یوازې له کډوالو سره د کوربه هېوادونو او ټولنو پر چلند رالڼده نه شي. د زیاتو کارگري سازمانونو لپاره، په ځانگړې توگه په سویلي اسیا او افریقا کې، د منځني ختیځ د یو زیات کارگرو کډوالو راتگ، د دوی د حقونو او هم ټولنیز ملاتړ له اړخه له اندېښنو ډک دی. په سریلانکا کې، تر لسگونو کلونو جگړو وروسته، د دې هېواد په شمالي سیمو کې پراخ بیوزولی د دې لامل شویو چې زیاتره ښځې د کار لپاره له هېواده بهر سفر وکړي - زیاتره وختونه دغه ښځې چې ان ډېر ځوانې (تر ۲۵ کلنې تیټ عمر) کې وي، یا له خپلو کوچنیو ماشومانو سره یو ځای په قاچاقي توگه یا په جعلی پاسپورټونو سره، له دې پرته، چې د بهرنی کار په دفتر کې نوملیکنه وکړي، سفر کوي. د ۲۶ پاراگراف (ج) فقرې ته په پام سره، چې د کارگري سازمانونه نه یوازې د دغو کارگرو کډوالو د خوندیتوب په اړه، بلکې په دې اړه هم اندېښمن دي، چې د دغو کارگرو له خوا حواله کېدونکي پیسې د دوی د میړنو له خوا په ناوړه بڼه کارول کېږي، په داسې حال کې، چې ماشومانو ته کومه پاملرنه نه کېږي. د ټولنې مشران، د کارگرۍ ټولنې فعالان او د کارگرۍ سازمانونه د سریلانکا د دولت په همکارۍ او د دسویس هېواد د نړیوالې پرمختیا د ادارې په مالي مرسته، د کډوالو د روزنې او په دې برخه کې چلند د سویلي اسیا د سیمه ییزې

له کارگرو کډوالو څخه په ملاتړ کې د بحرین د کارگرۍ د ټولنې سراسري فدراسیون ونډه (GFBTU)

د بحرین په اړه د اروپا د بشر حقونو او دموکراسۍ مرکز د ۲۰۱۸ ز. کال د راپور پر بنسټ، د دغه هېواد د ۱.۴ میلیون وگړو له جملې څخه، تر ۶۰۴،۶۹۸ تنو زیات، کډوال کارگر دی، چې د دغه هېواد د کاري ځواک نژدې ۵۴.۷ سلنه جوړوي. زیاتره دغه کارگر کډوال، د کارگرۍ سازمانونو غړي نه دي او دغه چاره د دې لامل شوی، چې په چنه وهلو او جمعي مذاکراتو کې د دوی وړتیا کمزوری وي او په پای له استثمار خطر سره مخ شي. د بحرین د کارگرۍ ټولنې سراسري فدراسیون، د بحرین د کارگرۍ د ټولنې تر ټولو ستر جوړښت، په دې وروستیو کې د ټولنیزو خدمتونو ټولنه یې رامنځته کړې، چې د ټولو کارگرو کډوالو پرمخ پرانېستي دي، او همدارنګه د دغې ټولنې ۸۰ سلنه غړي، کډوال دي. په دې برخه کې د بحرین د کارگرۍ د سراسري فدراسیون غبرګون ښیي، چې کارگري سازمانونه څرنگه کولی شي، د خپل غړي په توگه کارگرو کډوالو په ساتلو سره، په ټولنه او کار بازار کې د هغوی له ادغام څخه ملاتړ وکړي

د مرکزي امریکا او کارائیب واحد کارگرۍ ټولنې (Consejo Sindical Unitario para América Central y El Caribe، CSU)، د کډوالو کارگرانو په ملاتړ کې د مرکزي امریکا او کارائیب د واحد کارگرۍ ټولنې (CSU) ونډه

د کارگرانو د ټولنې کمیټه پر ۲۰۱۵ ز. کال د (Comité Intersindical Regional por la Defensa de los Derechos de las Personas Trabajadoras Migrantes، CIR)، د کډوالو کارگرو له حقونو څخه د دفاع په موخه، یوه سیمه چمتو کړه. د دغې کمیټې موخه، چې د گواتمالا، هندوراس، السالوادور، نیکاراګوئه، کارستاریکا، پانامه او دومینکن جمهوریت له کارگرۍ سازمانونو څخه جوړه شوې وه، دا ده، چې د کارگرو کډوالو په وړاندې د کار قانون او بشرحقونو د نقض له مواردو سره د مقابلې په موخه، یو لړ معیارونه او پالیسۍ چمتو او پلي کړي. د CIR نهایی موخه، د کارگرو کډوالو ځواکمنتیا او د هغوی د حقونو پلټنه ده. په واقعیت کې هغه بېلابېل فعالیتونه چې د CIR له خوا ترسره شوي، د کارگرۍ د نړیوالو معیارونو په ځانگړې توگه د ۱۹۴۷ ز. کال د ۹۷ گڼې کنوانسیون او د ۱۹۷۵ ز. کال د ۱۴۳ گڼې کنوانسیون له مخې، کارگرو کډوالو ته د روزنیزو پروگرامونو چمتو کول دي، CIR د کارگرو کډوالو پدیدې ته د رسېدنې په موخه یو لړ بېلابېل استراتیژیک اقدامات تر لاس لاندې نیولي دي. لومړی، د CIR موخه، د کارگرۍ پالیسیو پیاوړتیا ده، چې کاري مناسب شرایط، برابرې او د تبعیض نشتوالی تضمینوي. دویم، دغه پروګرام، د کډوالو کارگرو د حقونو د په رسمیت پېژندلو په موخه د عامه پالیسیو د اجرا او نړیوالو معاهدو د تصویب په برخه کې، فعالیت او هڅه کوي. درېیم، CIR د خپلو حقونو په تړاو د کارگرو کډوالو د پوهاوي کچې د لوړتیا په موخه، له هغوی سره مرسته کوي. او په کډوالي پورې اړوندو بحثونو کې د دولتونو، مدني ټولنو او کارگومارونکو برخه اخیستنه پیاوړی کوي. په پای کې CIR د انجمن آزادي او ټولیزې مذاکرې چمتو کوي، ترڅو د ملي کارگرانو او کډوالو کارگرو لپاره برابر او مساوي کاري شرایط چمتو کړي.

د کارگری سازمانونو لپاره کاري ټکی

- ✓ په دې اړه د کارگري ټولنو د غړو ترمنځ يو لړ کمپاینونه په لاره واچوئ، چې څرنگه کولی شو، کډوال وکړي له کارگری سازمانونو سره ونښلوو.
- ✓ ټولنیز زغم پیاوړې کړي او د کډوالو په وړاندې له توپیري چلند سره مقابله وکړئ.
- ✓ د کارگری ټولنو غړو او کډوال وگړو ته د خپلو کاري حقونو په تړاو پوهاوی ورکړئ.
- ✓ ډاډ ترلاسه کړئ، چې د کډوالو مسلکي مهارتونه پېژندل کېږي، ترڅو له کاري چاپېریالونو سره یوځای شي.
- ✓ د کډوالو د مبدا هېواد د کارگری سازمانونو سره د گډو ناستو او د معلوماتو د تبادلې له لارې، په رغنده ډول د کارگری سازمانونو، شبکو او ټولنو د جوړېدو په برخه کې هڅه او همکاري وکړئ.

کارگری ټولنې کنگره (SARTUC) د سیمه ییزې ادارې د بېلگو یوه بېلگه ده، چې له ILO-ACTRAV او ITUC سره د ناستو په ترڅ کې د کډوالي موضوع په جدي توګه تعقیب کړی دی. دغه اداره، نوی د اردن، کویت او بحرین د کارگري سازمانونو سره هوکړه لیکونه لاسلیک کړي، چې موخه یې د کډوالو کارګرو ملاتړ او همدارنګه د ۲۶ پاراګراف د (د) فقرې سره سم، خپلو هېوادونو ته د هغوی په خپله خوښه بېرته ستنېدنه تسهیل کړي.

د کار نړیوال معیارونه

د کارموندنې لپاره د کډوالي کنوانسیون (بیاکتل شوی) ۱۹۴۹ (۹۷ گڼه).
د کارګرو کډوالو کنوانسیون، ۱۹۷۵ (۱۴۳ گڼه).
ټول کارګران د هغوی د اوسیدو ځای او وضعیت له په پام کې نیولو پرته، په ۸۷ گڼه کنوانسیون کې چمتو شوی حق څخه برخمن دی.

XI. پناه غوښتونکي او کډوال

د کار بازار ته د پناه غوښتونکو لاسرسی

۲۸. په دې برخه کې هر راز ترسره شوي اقدامات، د پناه غوښتونکو د جوړه ییز جریان په صورت کې، پر لاندې مواردو مشروط دی:
- أ. د نړیوالو نافذه قوانینو، د ملي قوانینو او د کار د بنسټیزو حقونو او اصولو په پام کې نیولو سره، ملي او سیمه ییز شرایط؛ او
- ب. د پناه غوښتونکو د اړتیاوو او همدارنګه د کارګرۍ او کارګومارنې سازمانونو د استازو له خوا د په ګوته شویو لومړیتوبونو په پام کې نیولو سره، د غړو ننگونې او محدودیتونه..
۲۹. غړي، باید د برابر مسئولیت او مسئولیت مننې حیاتي ارزښت درک کړي. هغوی باید له هغو لږ پرمختللو او مخ پر ودو هېوادونو سره، چې البته د پناه غوښتونکو د زیات شمېر کوربه دي، د بشري او پرمختیايي، تلپاتو او کافي مرستو او ملاتړ د چمتو کولو، په موخه، نړیواله همغږۍ پیاوړې کړي؛ په ځانګړې توګه د کار بازار ته د دغې لړۍ پایلو ته رسېدنه وکړي او د دغو هېوادونو له تلپاتې پرمختیا څخه ډاډ ترلاسه کړي.
۳۰. غړي، د اړتیا په صورت کې باید په لاندې مواردو کې اقدام وکړي:
- أ. د پناه غوښتونکو ترمنځ له کوم توپیري چلند او تبعیض پرته په داسې بڼه، چې د کوربه ټولنو ملاتړ هم وشي، معیشتي فرصتونو او د کار بازار ته د پناه غوښتونکو د لاسرسي په موخه، چې د هغوی لپاره د فرصتونو په پراختیا سره، د هغوی د پرځان بسیاینې لړۍ پیاوړې کړي؛ او
- ب. د کار په بازار کې، له پناه غوښتونکو څخه د ملاتړ لپاره په ځانګړې توګه مناسب کار او معیشتي فرصتونو ته د هغوی د لاسرسي په پام کې نیولو سره، د کارګرۍ او کارګومارنې سازمانونو له استازو سره په سلا مشورو سره، ملي پروګرامونه، پالیسۍ او اقدامات چمتو کړي.
۳۱. غړي باید د پناه غوښتونکو له بشري مهارتونو او پانګو د غوره ګټه اخیستنې په موخه، د کار پر بازارونو د پناه غوښتونکو د اغېزو او همدارنګه د کاري ځواک او کارګومارونکو د موجودو اړتیاوو د ارزونې په موخه، کره معلومات راټول کړي.
۳۲. غړي په سیمه ییزو اقتصادونو کې په پانګونې او د بشپړ، تولیدي او انتخابي او مناسب کار د فرصتونو په پیاوړتیا او د سیمه ییزو ټولنو د مهارتونو په پرمختیا سره، د اړتیا وړ مقاومتی رامنځته او د کوربه ټولنو ظرفیتونه پیاوړي کړي.
۳۳. غړي، په VI، IV او VII برخو کې له وړاندې شویو لارښوونو سره سم، کارګومارنې، زده کړې او د کار بازار ته د لاسرسي په پام کې نیولو سره، پناه غوښتونکي په ترسره شویو اقداماتو په مناسبه بڼه شامل کړي؛ په ځانګړې توګه:
- أ. تخنیکي او مسلکي زده کړو ته د هغوی لاسرسي پیاوړې کړي؛ په ځانګړې توګه د کار نړیوال سازمان او نورو شریکانو د پروګرامونو له لارې، د هغوی د مهارتونو او پوهاویو د لوړتیا په موخه؛
- ب. د مسلکي لارښوونو او روزنو په وړاندې کولو سره، کاري رسمي فرصتونو، د عاید ترلاسه کولو او کارګومارنې فرصتونو ته د هغوی لاسرسي، پیاوړې کړي؛
- ج. د مناسبو میکانیزمونو له لارې، د پناه غوښتونکو د مهارتونو د پېژندنې، او ورته د تصدیق پانې او اعتبار د ورکړې اسانول؛ او مناسبو زده کړو په ځانګړې توګه د ژبې زده کړې ته د هغوی د لاسرسي برابرول.
- د. د عامه کارګومارنې خدمتونو د ظرفیت لوړتیا او د خدمتونو له نورو وړاندې کوونکو لکه د خصوصي سکتور، د ګومارنې سازمانونو سره همکارۍ؛
- ه. د کار بازار ته د ښځو او د پناه غوښتونکو د ځوانانو او نورو زیانمنونکو ډلو له داخلېدو څخه د ملاتړ په موخه، د ځانګړو هڅو ترسره کول؛
- و. په مناسبه توګه د کار او ټولنیز امنیت د اړوندو حقونو د لېږد قابلیت اسانول، په ځانګړې توګه د کوربه هېواد له اړوندو قوانینو او مقررو سره، د تقاعد حقونه.
۳۴. په VIII، VII او IX برخو کې له وړاندې شویو لارښوونو سره سم، غړي د کار د بنسټیزو اصولو او حقونو او د کار د اړوندو قوانینو او مقررو د چوکاټ په پام کې نیولو سره، باید د پناه غوښتونکو لپاره د برابرو فرصتونو او رسېدنو، لړۍ پیاوړې کړي؛ په ځانګړې توګه:
- أ. د کارګرانو د حقونو او د هغوی د مکلفیتونو په تړاو د معلوماتو د وړاندې کولو په ګډون، د کار د حقونو او له پناه غوښتونکو څخه د ملاتړ په تړاو هغوی ته د معلوماتو په هغه ژبه د معلوماتو وړاندې کول، چې هغوی پرې پوهیږي.
- ب. د کارګومارنې او کارګرۍ په سازمانونو کې د پناه غوښتونکو برخه اخیستنه تسهیل کړي؛ او
- ج. (ج) په کاري چاپیریال کې د توپیري چلند له منځه وړلو او د کډوالو د مثبت مشارکت د جوتولو په موخه، د کارګرۍ او کارګومارنې سازمانونو، د مدني ټولنې ادارو په ښکېلتیا سره، اړین اقدامات ترسره کړي.

۳۵. غړي، د کار بازار ته د پناه غوښتونکو د لاسرسي په اړه، باید د کارگومارنې او کارگرۍ سازمانونو او نورو شریکانو سره سلامشورې وکړي او هغوی په دې برخه کې ښکېل کړي.

۳۶. غړي، په سیمه ییزو ټولنو کې په پانگونې سره او د پرمختیایي مرستو له لارې، د هغوی د ظرفیتونو او مقاومتوالي د پیاوړتیا په موخه، له کوربه هېوادونو څخه ملاتړ وکړي.

په خپله خوښه ستنېدنه او د کډوالو بیا یوځای کېدنه (ادغام)

۳۷. کله چې د کډوالو په اصلي هېواد کې امنیتي وضعیت په کافي اندازه ښه والي ومومي، غړي د خوندي شرایطو په پام کې نیولو سره، د کډوالو په خپله خوښه ستنېدنې لړۍ تسهیل کړي او د کار له بازار سره د هغوی د بیا یوځای کېدو په برخه کې، د نړیوالو سازمانونو په مرسته همکاري وکړي.

۳۸. غړي باید د کار نړیوال سازمان او نورو شریکانو سره همکاري وکړي، ترڅو د کډوالو لپاره د مسلکي زده کړې د پروگرامونو په اسانولو سره، او د کار له بازار سره د هغوی د یو ځای کېدو په موخه، ځانگړي پروگرامونه تر لاس لاندې ونیسي.

۳۹. غړي باید د نړیوالو سازمانونو په مرسته، په خپلو هېوادونو کې د کډوالو د اقتصادي او ټولنیز ادغام له لړۍ څخه د ملاتړ په موخه، په IV تر IX برخو کې د درج شویو لارښوونو سره سم، او د اړتیا په صورت کې، په هغې لاره چارې سره، چې د سیمه ییزو ټولنو له اقتصادي او ټولنیزې پرمختیا څخه هم ملاتړ وشي، همکاري وکړي.

۴۰. غړي، د مسوولیت د وېش او د ګډ مسوولیت مننې اصل ته په پام سره، باید د اصلي مبدا هېوادونو د ظرفیت او مقاومتوالي د پیاوړتیا په موخه، په ځانگړې توګه په هغو سیمه ییزو ټولنو کې، چې هلته ستنېدونکي ورسره بېرته یو ځای کېږي، د پرمختیایي مرستو او د بشپړ، تولیدي او انتخابي کار او مناسب کار د فرصتونو په پیاوړتیا سره، له دغو هېوادونو څخه ملاتړ وکړي.

د ملګرو ملتونو د پناه غوښتونکو سازمان پر ۲۰۰۷ ز کال، د «پناه غوښتنې ورته حالت» اصطلاح یې رامنځته کړه، ترڅو د لاتینې امریکا د بېلګې په توګه پر ۲۰۱۸ ز. کال د لایتینې امریکا دوو نورو بېلګو ته هم شامل شي: په زرګونه ونزوېلابي وګړي هره ورځ د کولمبیا له پولو څخه تېرېږي، یا د نیګاراګوئه وګړي، کاسټاریکا ته د تېښتې په حال کې دي.

پایله: د یو مناسب کار د موندلو پرځای، د یو شمېر ټولنیزو، سیاسي او حقوقي لاملونو له امله، یو شمېر پناه غوښتونکي پر دې اړ کېږي چې په نارسمي اقتصاد کې خپل کار ته د پای ټکی کېږدي او دا د دې لامل کېږي، چې هغوی ان له تبعیض ډکو، استثماري او په ځېنو وختونو کې ان له زیان ډکو اقداماتو سره مخ کېږي.

د ۲۰۵ گڼې سپارښت لیک په اړه د خبرو اترو او بحثونو په مهال، د کارگرانو ډلې پر دې باور و، چې ټول وګړي، که هغه کډوال وي او یا داسې وګړي وي، چې په ډول خپل هېواد پرېښي وي، باید له هغو برابر و حقونو څخه برخمن وي، چې د کوربه هېوادونو وګړي ترې برخمن دي، ترڅو له

لکه څرنګه چې د مخکنۍ برخې په تفسیر کې ترې یادونه وشوه، د کډوالو ټولنه په بېلابېلو ډولونو سره ډلبندي کېږي. له یو لید څخه هغه کسان، چې د سیاسي بدلونونو او جګړو له امله کډوال خپل کورونه پرېښي، په یو ټولیز تعریف کې راځي. موږ کولی شو، د اخلي بیځایه شویو کسانو او پناه غوښتونکو ترمنځ توپیر وټاکو. داخلي بیځایه شوي کسان، چې د طبیعي پیښو په پایله کې هم کېدای شي خپل کورونه پرېږدي، د دغه سپارښت لیک په څلورمه برخه کې پرې بحث شوی دی؛ په داسې حال کې، چې XI یوازې پر هغو پناه غوښتونکو تمرکز لري، چې د ۱۹۵۱ ز. کال د پناه غوښتونکو په کنوانسیون کې، د هغو وګړو په توګه پېژندل کېږي، چې د ځور او زورزیاتې، جګړې یا تاوتریخوالي له امله دې ته اړ کېږي، چې له خپل هېواد څخه تېښته وکړي. د بېلګې په توګه XI بله برخه د اجباري بیځایه شویو کسانو په اړه بحث کوي او هغه کسان په دې ردیف کې نه شاملوي، چې د اقتصادي ناوړینونو له امله خپل هېواد پرېږدي.

د ۲۰۱۸ ز. کال د اټکلونو له مخې، د نړۍ په لږ او بر کې تر ۲۵ میلیونه زیات کسان، د پناه غوښتونکي په ډله کې قرار لري، چې د پناه غوښتونکو تر دوو پر درېمه برخه زیات یوازې د پنځو هېوادونو لکه: افغانستان، برما، سومالیا، سولې سوډان، او سورېي څخه دي. د بېلګې په توګه د لبنان په هېواد کې چې ۶ میلیونه وګړي لري، اوسمهال د هرو ۱۰۰۰ تنو په مقابل کې ۱۶۴ پناه غوښتونکي ژوند کوي – او البته دغه شمېره، د هغو فلسطیني پناه غوښتونکو په استثنا ده، چې له ۷۰ کلونو راهیسې د ملګرو ملتونو او په نژدې ختیځ کې د فلسطین د پناه غوښتونکو لپاره د کار سازمان تر ادارې لاندې په لبنان کې اوسېږي. د دې ترڅنګ، د هغو عراقي، سوري او یمني وګړو په اړه رسمي شمېرې، چې له خپلو هېوادونو څخه لبنان، اردن او ترکیې ته ځي، تر هغه ډېر کم دي، چې په واقعیت کې دي. په واقعیت کې

د کډوالو او پناه غوښتونکو د ادغام په برخه کې د اردن د کارگرۍ ټولنو د سراسري فدراسیون ونډه

په اردن کې، یا هغه هېواد کې، چې په خپل ګاونډ کې له خپلو هېوادونو څخه د تېښتېدلو کسانو له جوړو سره مخ دي، د دغه هېواد د کارگرۍ ټولنې سراسري فدراسیون، په دې وروستیو کې د کارګرو کډوالو لپاره یو ځانګړی کمېسیون یې رامنځته کړی دی. دغه کمېټه مسوولیت لري، چې د کارګرانو د حقونو په تړاو د کډوالو او پناه غوښتونکو د پوهاوي کچه لوړه کړي. همدارنګه یاده کمېټه، د دوی د حقونو د دفاع په لټه کې دي او هڅه کوي، ترڅو له حقوقي ادارو او د کار وزارت سره د هغوی د مخامخ کېدو په صورت کې، له هغوی څخه ملاتړ وکړي. پر دې سربېره، د دغه هېواد پولو ته د اخل شویو کسانو حقوقي وضعیت پورې اړوندو چارو د تسهیل په موخه، د کډوالو کارګرو د ملي کمېسیون او د دغه هېواد د ملي امنیت د ریاست ترمنځ یو هوکړه لیک لاسلیک شوی دی. د اردن د کارګرۍ ټولنو سراسري فدراسیون همدا راز د کډوالو او پناه غوښتونکو لپاره، تخنیکي او مسلکي زده کړې وړاندې کوي او په دې توګه ښيي، چې د کارګرۍ سازمانونه څرنګه کولی شي، د ملاتړ بېلابېل ډولونه وړاندې کړي، ترڅو د کډوالو د ادغام زمینه برابره کړي

دې لارې هغوی وکولی شي، مناسب کار ولري او کارګرۍ سازمانونه جوړ یا ورسره یوځای شي.

دولتونه دنده لري، ترڅو له کارګرۍ سازمانونو سره مشوره وکړي، ترڅو په ۳۵ پاراګراف کې له درج شویو مطالبو سره سم، د کار سیمه ییز بازار ته د کډوالو لاسرسی برابر کړي. په واقعیت کې د دغه هدف تعقیبول، تر ډېره په پام وړ هېواد کې د کار حقونو په وضعیت او همدارنګه د ټولنیز دیالوګ په کچې پورې تړاو لري. خو د کارګرۍ سازمانونو د غړیتوب په بنسټ کې د پناه غوښتونکو په شاملولو سره، په پایله کې په مذاکراتو کې د ټولنو د چنې وهلو ظرفیت به پیاوړي شي. په دې برخه کې مهم فعالیتونه کولی شي د امکان تر بریده د داخل شویو پناه غوښتونکو د مهارتونو ارزونې او د هغوی د زده کړو لپاره لاینګ ته شامل شي.

XI برخه، د بېرته ستنېدونکو په خپله خوښه بېرته ستنېدنې او د هغوی بېرته یوځای کېدو په اړه په یوې فرعي برخې سره پای مومي. د پېښو په پایله کې د بیځایه کېدو یا کډوالي پر خلاف، پناه غوښتونکي د جګړو یا ځور او زوزیاتي یا سیاسي ځورونو له امله خپل هېوادونه پرېږدي. پر دې بنسټ، د هغوی بېرته ستنېدنه تر ډېره د هغوی په هېوادونو کې د شرایطو په تغیر پورې تړلی دی، له همدې امله ممکن کلونه نه بلکې لسیزې وخت ونیسي، ترڅو خپلو کورونو ته د هغوی د بېرته ستنېدو لپاره شرایط برابر شي. په همدې حال، د دغه لړۍ د اسانولو لپاره، کولی شي ډېر زیات

د کار نړیوال معیارونه

دا مهم دی، چې یادونه وشي، چې د کار ټول نړیوال معیارونه، د پناه غوښتونکو په تړاو د تنفیذ وړ دي: ټول کارګران د هغوی د حقوقي وضعیت له پام کې نیولو پرته، حق لري، چې په یو هېواد کې کار وکړي. له دې سره، د کار نړیوال سازمان هغه ځانګړی سند، چې د پناه غوښتونکو په تړاو د کارولو وړ دی، په لاندې توګه دي:

- د کار بازار ته د پناه غوښتونکو او نورو بیځایه شویو کسانو د لاسرسي په تړاو لارښود اصول، ۲۰۱۶ کال

کارونه ترسره شي. د کارګرۍ سازمانونو لپاره دا اړین نه دی، چې یوازې د کارګرانو پر زده کړې او د مهارتونو پر پرمختیا تمرکز وکړي، بلکې په مبدا هېواد کې د کارګري سازمانونو سره د اړیکو ساتل هم له زیات ارزښت څخه برخمن دی.

د کارګرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ ډاډ ترلاسه کړئ، چې د بیځایه کېدو د نورو ډولونو سره د پناه غوښتونکو د توپیر په برخه کې د اصطلاحاتو کارونه، د کارګرۍ سازمانونو او د هغوی د غړو لپاره څرګند او روښانه دي. د بېلګې په توګه په عربي ژبه کې د (هجرت)، (مهاجرت) اصطلاح کارونې ته ډېره لېوالتیا موجوده ده، چې د دغو ټولو ډولونو لپاره کارول کېږي، په پایله کې دغه چاره، په دې برخه کې یو ګډ درک او پوهاوی، کمزوری کوي.
- ✓ د پناه غوښتونکو په ژبه بروښورونه، برېښنايي اپلیکېشنونه او نور مناسب توکي چمتو کړي، چې د هغوی حقونه او له کارګرۍ سازمانونو سره د هغوی تعامل او ښکېلتیا ګټې تشریح کړي.
- ✓ ډاډ ترلاسه کړئ، چې د پناه غوښتونکو مسلکي مهارتونه پېژندل شوي، ترڅو د کار له چاپېریال سره د هغوی له یوځای کېدو څخه ډاډ ترلاسه شي.
- ✓ د کاري فرصتونو، د مهارتونو کچې لوړاوي او ټولنیز ادغام په تړاو، د پوهاوي په برخه کې له پناه غوښتونکو سره د مرستې په موخه، په مستقیمه توګه یا پر لیکه بڼه د ژبې د زده کړې کورسونه جوړ کړئ.
- ✓ ډاډ ترلاسه کړئ، چې د کارګرۍ سازمانونه کولی شي، له هغو سیمو څخه لیدنه وکړي، چې له پناه غوښتونکو څخه کوربه توب کوي.

XII. مخنیوی، د اغېزو کچې راتیتول او چمتووالی

۴۱. غړي په ځانگړې توگه په هغو هېوادونو کې چې د جگړو یا پېښو د وړاندوینې وړ خطرونه شتون لري، باید اړین اقدامات ترلاس لاندې ونیسي، ترڅو د کارگومارنې او کارگرۍ سازمانونو او نورو شریکانو سره په سلا مشورې سره، مقاومتوالي رامنځته کړي او په دې توگه، د مخنیوي، د اغېزو کچې راتیتولو او له ناورین څخه د مخنیوي له لارو چارو څخه گټه واخلي؛ ترڅو پر بنسټ یې له اقتصادي او ټولنیزه پرمختیا او مناسب کار ملاتړ وشي؛ په ځانگړې توگه د لاندې اقداماتو په مرسته:
- أ. په ملي، محلي او سیمه ییزه کچه، د بشري، فزیکي، اقتصادي، چاپیریال ساتنې، اداري او ټولنیزو پانگو د گواښونو او زیانمنتیا پېژندنه او ارزونه؛
- ب. د خطرونو مدیریت: په ځانگړې توگه احتمالي پلان جوړونه، له وخته مخکې خبرتیا، د خطرونو د کچې راتیتول او د بېړنۍ غبرگون لپاره چمتووالی؛ او
- ج. د څو مليتي او ټولنیزه پالیسۍ په کاروبار پورې اړوندو اصولو د درې اړخیزې اعلامیې ۱۹۸۸ او د کار د بنسټیزو اصولو او حقونو په تړاو د کار نړیوال سازمان اعلامیې په پام کې نیولو سره، هم په دولتي او هم خصوصي سکتور کې، د مداومي گومارنې او کار موندنې د مدیریت له لارې، له ناورین څخه مخنیوی او د ناورین د ناوړه اغېزو د کچې ټیټوالی.

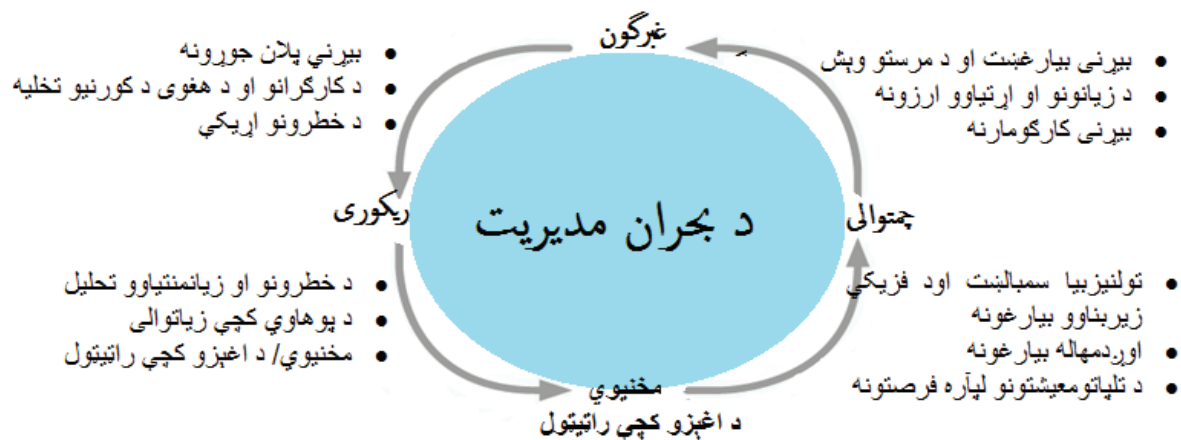
در د ناورین د رامنځته کېدو په صورت کې، بېړنۍ غبرگون ډېر زیات اړین او اغېزناک دی - دغه غبرگون که په جگړه ییز حالت کې د بشري مرستو د چمتو کولو له لارې وي (د بېلگې په توگه زیانمن شویو کسانو ته د لاسرسي موضوع) یا د پېښې د رامنځته کېدو په صورت کې، بېړنۍ مرسته وي. ورپسې د کار نړۍ په ځانگړې توگه د کارگرۍ سازمانونه د دغو هڅو په برخه مهمه ونډه لري؛ په ځانگړې توگه په لنډمهاله زماني موده کې د یو زیات شمېر خلکو د بسجولو په برخه کې. په پایله کې، د ریکوري ورپسې دوره، لنډمهالې کارموندنې او د کار له بازار سره د وگړو چټک بیاوځای کېدو (که هغه پخواني جنگیالي وي یا ملکي بیخایه شوي کسان) او همدارنگه په اوږدمهاله توگه د ټولنیزو زیربناوو په برخه کې د بیارغونې اوږدمهاله پروژو ته شاملېږي، ترڅو د راتلونکو ټکانونو په وړاندې د خلکو د مقاومتوالي کچه لوړه شي.

XII برخه بیا هم پر نوښتیزو اصطلاحاتو ټینګار لري، چې په واضحه توگه د دغه سپارښت لیک او د ۷۱ گڼې سپارښت لیک ترمخ واټن او توپیر ښیي. د نویو اصطلاحاتو په زړه کې، د ناورین د مدیریت سیکل په لاندې شکل کې قرار لري، چې هم د جگړې او هم پېښو شرایطو دواړو لپاره کارونه لري. دغه سیکل، د مرسته رسونکې ټولنې، او همدارنگه هغو شریکانو له خوا چمتو شوی، چې د جگړې او تاوتریخوالي له شرایطو سره مقابله کوي. د یاد سیکل اصلي عنصر، مخنیوی دی، چې د یو هر اړخیز فعالیت په توگه گڼل کېږي، چې په ټولو وختونو لومړیتوب ولري. څېړنو ښودلې، چې دوه پر درېمه برخه ټولې وسله والې نښتې، د سولې د هوکړه لیک تر لاسلیک کېدو څو کاله وروسته، بېرته پیل شوې، او له دې امله، مخنیوی د مرسته رسونکي او بشري او خبریه سازمانونو لپاره، پر یوه اصلي مسله تبدیل شوې ده. له تاوتریخوالي څخه مخنیوی همدا راز د تلپاتې پرمختیایي هدفونو په ۱۶ موخه کې هم انعکاس موندلی دی.

له طبیعي پېښو نن ورځ مخنیوی یوه ستونزمنه چاره ده، خو لږترلږه کولی شو، چې د اغېزو کچه راتیته کړو. له همدې امله ده، چې د ناورین د اغېزو څخه مخنیوی، نن ورځ د بېړنۍ مرسته رسولو کړیو د پام وړ گرځېدلی، او ډېره کله ترې گټه اخلي. د اغېزو کچې راتیتول له چمتووالي سره نژدې اړیکې لري؛ داسې انګېرل کېږي، چې د جگړې، د بشر د لاس زېږندنه ناورینونو (د بېلگې په توگه، د توهوکو تر زلزلې وروسته پر ۲۰۱۱ ز. کال د فوکوشیما هستوي فاجعه) او د طبیعي پېښو د ناوړه اغېزو کچه کولی شو، چې د خطرونو پر مدیریت د تمرکز له لارې، راتیته کړو.

پایله: د اندونیزیا د کارگرۍ ټولنو سراسري کنفدراسیون (CITU / KSPI)، د پېښو لپاره مستعدو سیمو کې، د کارگرۍ ټولنو د کارکوونکو د روزنې فعالیتونو ته ډېره زیاته پاملرنه لري. په دې وروستیو کې، د اندونیزیا د کارگرانو د ټولنې یوه مرستندویه او خبریه موسسه (LKPI) د ددغه هېواد د دولت په ملاتړ سره تازه په کار پیل کړی دی. دغه موسسه هیله لري، چې دغه فعالیتونه پراخ او پیاوړی شي.

د کار نړیوال معیارونه

- د څو مليتي کاروبارونو او ټولنیز پالیسي په تړاو درې اړخیزه اعلامیه، ۱۹۷۷، او وروستی تعدیل یې ۲۰۱۷.
- د کار د بنسټیزو حقونو او اصولو په تړاو د کار نړیوال سازمان اعلامیه، ۱۹۹۸.

د کارگرۍ سازمانونو لپاره کاري ټکي

- ✓ د پېښو د مخنیوي، د اغېزو کچې راتیټولو او چمتووالي په مفهوم سره، د پېښو او جگړو لپاره مستعدو سیمو کې، د کارگرانو او فعالانو حساسول.
- ✓ د ناورینونو د مدیریت لپاره د کارگرۍ سازمانونو د کارنده برخه اخیستنې په موخه، د دولتونو لپاره لاینګ وکړئ - نه یوازې د ناورین تر رامنځته کېدو وروسته، بلکې په دومداره توګه په ټولو دورو کې (مقاوموالی).
- ✓ په متمرکز او نامتمرکز ګډه په کارگرۍ سازمانونو کې د بیرنیو مرستو د رسولو او همغږۍ ټیمونو د رامنځته کېدو شونتیا وڅېړئ.

د طبیعي پېښو په وړاندې د چمتووالي په برخه کې د جاپان د کارگرۍ سازمانونو ونډه

د جاپان د کارگرۍ ټولنې (JTUCRENGO) د ناورین د اغېزو د راکمولو، چمتووالي او د پېښو په وړاندې د غبرګون په برخه کې ډېر زیات پرمختګ کړی دی. دغه له جزیرو جوړ هېواد، تر ډېره له زلزلو، توفانونو او ان د سونامې له څپو څخه کړیږي او هغه کارگران چې داوطلب کېږي، د دغه ډول پېښو تر رامنځته کېدو وروسته سمدستي د غبرګون یوه برخه جوړوي. د دغه هېواد په ۴۷ ولایتونو کې د کارگرۍ ټولنې نامتمرکز حضور، د کارگرانو چټک بسیج چمتو کوي؛ لکه څرنګه چې د پېښو په تړاو د پرمختللو معلوماتو د لېږد او شریکولو او همدارنګه د بیرنیو معلوماتو د لېږد له سیستم څخه هم ګټه اخلي.

پر دې بنسټ، دغه جاپاني بېلګه ښي، چې د کارگرۍ ټولنې کولی شي، د داوطلبو کارگرانو په سمبالښت کې د ناورین په ټولو دورو کې فعاله او کارنده ونډه ولوبوي. هغوی نه یوازې په بحراني شرایطو کې د چټک غبرګون په برخه کې د بشري ځواک تامینوي، بلکې کولی شي، د مناسب کاري معیارونو د څارنې او پليتابه په موخه، د مراقبو کسانو په توګه، هم ونډه ادا کړي. سربېره پر دې، هغوی کولی شي، د کارگرانو د حقونو د ساتنې لپاره له غښتلي حقوقي چوکاټونو د رامنځته کېدو په موخه، له سیمه ییزو شرکتونو او چارواکو څخه هم ګټه واخلي (د بېلګې په توګه د داوطلبانه فعالیتونو لپاره د بیمې د طرحه کولو له لارې). د کار د نړیوال سازمان د زلزلې پروژې، په جاپان کې د ریکوري له اقداماتو څخه د غوره درسونو او کړنلارو د راټولو په موخه، او له نړیوالې ټولنې سره د شریکولو لپاره هڅه کوي:

https://www.ilo.org/asia/projects/WCMS_209150/

lang - fa / index.htm

XIII. نړیواله همکارۍ

۴۲. غړي ناورین ته د غبرگون او چمتووالي په برخه کې باید سره همکارۍ پیاوړې کړي او د دواړخیزو او څو اړخیزو تمهیداتو او اړیکو له لارې په ځانگړې توگه د ملگرو ملتونو، د نړیوالو مالي ادارو او نورو نړیوالو او سیمه ییزو میکانیزمونو له لارې، په دې برخه کې همغږی غبرگون او اړین اقدامات ترسره کړي. غړي باید له موجودو تمهیداتو، ادارو او میکانیزمونو څخه ګټه واخلي او د اړتیا په صورت کې یې پیاوړې کړي.
۴۳. ناورین ته غبرگون په ځانگړې توگه په دې برخه کې د سیمه ییزو او نړیوالو سازمانونو ملاتړ باید پر کارگومارنې، مناسب او باثباته کاروبارونو تمرکز ولري او له نړیوالو کارگري معیارونو سره سم وي.
۴۴. غړي باید ناورین ته د غبرگون په برخه کې، د پرمختیايي مرستو او دولتي او خصوصي پانګونې د پیاوړتیا په موخه، د مناسبو کاري فرصتونو، د کارگومارنې لړۍ د پراختیا او ځان گومارنې په برخه کې سره همکاري وکړي.
۴۵. نړیوال سازمانونه ناورین ته د غبرگون په برخه کې باید په خپلو کړنلارو کې د همکارۍ او همغږۍ لړۍ پیاوړې کړي، او په نړیوالو پالیسیو پورې اړوندو چوکاټونو او میکانیزمونو څخه په بشپړ ډول کار واخلي.
۴۶. د کار نړیوال سازمان باید له سیمه ییزو او نړیوالو ادارو سره په نژدې همکارۍ سره، ناورین د غبرگون لپاره له غړو سره د مرستې په برخه کې، پر کارموندنې، ادغام، د کار بازار ته پر لاسرسي، د ظرفیتونو پر پرمختیا او اداري بیارغونې تمرکز ولري.
۴۷. غړي باید نړیواله همکارۍ سره غښتلې کړي؛ په ځانگړې توگه د معلوماتو، پوهاویو، غوره کړنلارو او ټکنالوژۍ د په خپله خوښه تبادلې له لارې، د سولې د پیاوړتیا، ناورین څخه د مخنیوي، د ناورینونو د اغېزو کچې راټیټولو، ریکوري او مقاومتوالي په برخه کې.
۴۸. د سولې او مقاومتوالي لپاره د بشپړ، تولیدي، مناسب کار د پیاوړتیا په موخه، ناورین ته د غبرگون په اړه باید د غړو ترمنځ نژدې همغږي او همغاړې توب؛ په ځانگړې توگه د بشري او پرمختیايي مرستو په برخه کې، شتون ولري.

پایله: د نړۍ په لږ او برکې په کارگري سازمانونو کې زیاتې تجربې او پوهې شتون لري، خو دغه پوهه او تجربې په کافي اندازه مستند شوي نه دي.

د دغو شبکو ظرفیت نه شو کولی کم وانگېرو. زیاتره ننگونې له دولتي پولو تېرېږي او تر سیمې لوړه کچه اقداماتو ته اړتیا لري. که کارگري سازمانونه وکړای شي، چې د خپلو تجربو د شریکولو، د کارگرانو د پیوستون د پیاوړتیا، د تبلیغاتي وسیلو د تدوین په برخه کې په سیمه ییزه کچه سره راټول شي، او د ظرفیتونو د پیاوړتیا په برخه کې ځانونه ښکېل کړي، نو له شک پرته، له ناورین او شخړو سره د مقابله په برخه کې به د هغوی ونډه ډېره کره او اغېزناکه وي.

د جگړو او طبیعي پېښو په پایله کې رامنځته شويو ناورینونو سره د مخ کېدو په صورت کې، د دولتي ادارو او ټولنیزو شریکانو (د کارگرۍ او کارگومارنې سازمانونو) ظرفیت کچه په پام وړ توگه کمزوری کېږي. پر دې بنسټ، په دې برخه کې نړیواله همکارۍ ډېرې مهمې او اړینې دي. دغه همکارۍ کولی شي بېلابېلې بڼې ولري، له لوژستیکي، تخنیکي یا مالي څخه نیولې، د ټولنیزو شخړو او اقلیمي بدلونونو د اغېزو سره د مقابله په برخه کې تر تلپاتو او باثباتو همکاريو پورې.

نړیوالې همکارۍ کولی شي، دوه اړخیزې، څو اړخیزې یا سیمه ییزې وي. دغه چاره کولی شي، د ملگرو ملتونو سازمانونو، نادرولتي نړیوالو ادارو په ځانگړې توگه ITUC ته شامل وي. په واقعیت کې، د سیمې په کچه همکاري، په ځانگړې توگه د کارگرۍ سازمانونو ترمنځ، باید ډېرې غښتلې، پراخې او پیاوړې وي. اوږدمهالې همکارۍ، د بالټیک سمندرګۍ د کارگرۍ اتحادیو شبکې (BASTUN) چې د ۲۰ میلیون غړو په لرلو سره ۲۲ سازمانونه تر خپل پوښښ لاندې راولي، او د افریقا د کارگرۍ ټولنو د یووالي سازمان (OATUU) شاملېږي، چې ۷۳ شرکتونو ته په ۵۳ هېوادونو کې د ۲۳ میلیونو او په ځینو وختونو ۲۵ میلیون کارگرو په تر پوښښ لاندې راوستلو سره، شاملېږي. په همدې حال، دا شخړه ده، چې د همکاريو د رامنځته کېدو لامل ګرځي؛ لکه د بالکان د پیوستون شبکې په اړه یو مورد «Solidarnost»، چې له دې لارې، د هغو هېوادونو د کارگرۍ سازمانونه، په نارسمي توگه خپلې تجربې او پوهاوي سره شریکوي، چې د پخواني یوګسلاویا تر انحلال وروسته رامنځته شوي دي.

د کارگری سازمانونو لپاره کاري ټگي

- ✓ د جگړو او پېښو د سرحدي تحرک او خوځښت په ځانگړې توگه د اقليم د بدلون او بېلابېلو جريانونو په تړاو يې د کارگری سازمانونو ترمنځ د پوهاوي کچه لوړه کړئ.
- ✓ د ۲۰۵ گڼې له سپارښت ليک څخه په نورو هېوادونو کې له کارگری سازمانونو سره د اړيکو د پراختيا او پياوړتيا / که د سيمه ييزو موسسو يا د کارگری ټولنو د يو بستر د رامنځته کېدو له لارې وي - د گډو ننګونو او گواښونو په تړاو د بحث لپاره، گټه واخلي.
- ✓ ۲۰۵ گڼه سپارښت ليک د ۲۰۳۰ ز. کال اجنډا د تلپاتې پرمختيايي موخو د پليتابه په برخه کې د دولتونو لپاره د لايېنگ په توگه، مرتبط کړئ.

له تلپاتې پرمختيايي موخو سره د ۲۰۵ گڼې سپارښت ليک اړيکې

د هغه څه عمده برخه، چې په ۲۰۵ گڼه سپارښت ليک کې ورته اشاره کېږي، د ۲۰۳۰ اجنډا د تلپاتې پرمختيايي موخو له هيلو سره په ځانگړې توگه (خو پرې محدود نه) د ټولنيز ملاتړ په اړه د تلپاتې پرمختيايي موخې ۱،۳ موخې، د مناسب کار او اقتصادي ودې په تړاو ۸ موخې او د سولې او عدالت او پياوړي ادارو په اړه ۱۶ موخې سره اړيکې لري. دولتونه د ملگرو ملتونو د سياسي لوړې کچه فوروم (HLPF) له لارې لېوالتيا لري، چې د تلپاتې پرمختيايي موخو په برخه کې خپل پرمختگونه په منظم ډول اډېت کړي او دغه چاره کولی شي، د کارگري سازمانونو لپاره تر ټولو مهم فرصت وي، ترڅو د پام وړ پرمختيايي موخو په برخه کې خپله ونډه مهمه جوته کي.

پایله:

د کار نړیوال سازمان ۲۰۵ گڼه سپارښت لیک تر نهایي تصوب وروسته، د دغه سازمان د ۱۹۴۴ ز. کال د ۷۱ سپارښت لیک ځایناستی گرځي. پر ۲۰۱۷ ز. کال د دغه سپارښت لیک تصویب، یوازې د سفر پیل دی. اوس د دې وخت رارسېدلی، چې له جگړو او نړیوالو ناوړینونو سره د مقابله په موخه، د مناسب کار د ونډې د پیاوړتیا لپاره، مشخصې او جوتې لارې چارې تر لاس لاندې ونيول شي. په دې برخه کې باید له کارگرۍ سازمانونو سره مشوره وشي.

۲۰۵ گڼه سپارښت لیک کومې حل لارې نه وړاندې کوي - دغه سپارښت لیک یوازې یوه وسیله ده، چې له ټولنیزو شریکانو څخه غواړي، ترڅو په منظم ډول د هغو لارو چارو په اړه سوچ وکړي، چې د کار نړۍ پر بنسټ یې کولی شي، پر یو امن او خوندي نړۍ د ځمکې کرې د بدلولو په برخه کې، تلپاتې او محوري ونډه ولري.

دغه سپارښت لیک په واقعیت کې اقدام او عمل ته بلنه، په بحراني شرایطو کې د ټولنیز دیالوګ په تړاو د پوهاوي کچې د لوړتیا په برخه کې یوه هڅه او بېلابېلې کړنلارې دي، چې پر بنسټ یې ټولنیز شریکان کولی شي، د تاوتریخوالي او د پېښو د اغېزو کچې د راټیټولو په برخه کې، مرسته

وکړي. د کارگرۍ سازمانونه باید د دغه ټولنیز دیالوګ په پار چمتو وي. د کار نړیوال سازمان نور سندونه او وسیلې، لکه کنوانسیونونه، پروتوکولونه یا سپارښت لیکونه یې، د ورځې په تېرېدو سره له هېوادونو او د کارگرۍ نړیوالو سازمانونو سره مخ په کمېدو دي. په دې توګه، د کار نړیوال سازمان له لیده، دغه نوی سپارښت لیک ورزیاته شو.

د یادونې وړ ده، چې ۲۰۵ گڼه سپارښت لیک یوازې پر هغو محدودو سیمو نه محدودېږي، چې د جگړو او طبیعي پېښو شاهد دي. ټولنیزې لانجې، سیاسي راډیکالیزه او شدیدې بیوزلې، د نړۍ زیات هېوادونه اغېزمن کړي، داسې ښکاري، چې دغه لړۍ به بیا هم دوام ومومي. له دې سره سره، د نړۍ په زیاترو برخو کې کمزورۍ کېږي. د غړیتوب کچه د راټیټېدو په حال کې دی؛ د ۲۰۵ گڼه سپارښت لیک په دې لټه کې دی، چې دغه لړۍ معکوسه شي.

Contact:

ACTRAV
International Labour Office
4 route des Morillons
CH-1211 Geneva 22
Switzerland

Tel. +41 22 799 70 21
e-mail: actrav@ilo.org

